

Β. 16
ΑΙΣΧΥΛΟΥ
ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ

AESCHYLOS'
AGAMEMNON

VERTAALD DOOR

Dr. L. A. J. BURGERSDIJK

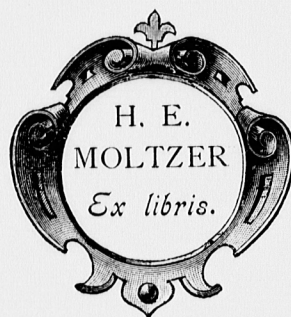
Moltzer

2A

3

De tyd en heeft noyt weghgenomen

So blinckt hun deugt voor iedereen.

Den naam en 't overschot der vromen

Want nadat zy zijn overleên

Den Hooggeleerden Heer Dr. H. P. Koltjes
vriendschappelijk aangeboden
door L. A. J. Burgerdijk.

AESCHYLOS'
AGAMEMNON

50 exemplaren op Hollandsch papier gedrukt

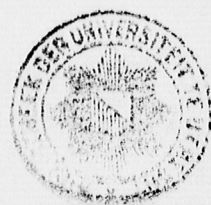
B. M. 2. A. 3

ΑΙΣΧΥΛΟΥ
ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ

AESCHYLOS'
AGAMEMNON

VERTAALD DOOR

Dr. L. A. J. BURGERSDIJK

DEVENTER

DEVENTER BOEK- EN STEENDRUKKERIJ, VROEGER FIRMA J. DE LANGE
1887

ALYZZIA

ALYZZIA

ALYZZIA

ALYZZIA

ALYZZIA

Aan de hier gegeven vertaling van Æschylos' Agamemnon is doorlopend de uitgave van Dr. K. H. Keck ten grondslag gelegd. ¹⁾ Het is bekend, in welk een bedorven en verminkten toestand de meesterstukken van Æschylos tot ons gekomen zijn; het oude handschrift, waaruit al de latere zijn voortgevloeid, moet jammerlijk, vooral aan het boven- of benedeneinde der boekrol, door vocht of andere oorzaken geleden hebben, zoodat vele plaatsen slecht of in het geheel niet te ontraadselen waren. Om van Æschylos een leesbaren tekst te erlangen, moet men zich vele gissingen veroorloven; en zij, die zich aan het maken van verbeteringen wagen mogen, zijn, vooral zoo het een dichter als Æschylos geldt, niet velen in aantal. Waar de tekst gezond is gebleven, blijkt de hooge volkomenheid zijner scheppingen, en dit stelt aan hem, die de bedorven gedeelten tracht te herstellen, zoo mogelijk in den oorspronkelijken staat, of ten minste in een vorm, den grooten dichter niet onwaardig, zeer zware eischen.

Dr. Keck heeft zich reeds vroegtijdig, zoodra de tijd van ernstige, zelfstandige studie voor hem aanbroken was, met de beoefening van het pronkjuweel van Æschylos' werken, den Agamemnon, bezig gehouden, en zich langzamerhand ten doel gesteld, aan dit stuk zooveel mogelijk zijne eerste schoonheid, den oorspronkelijken glans te hergeven. Scherpzinnig heeft hij de gebreken van den overgeleverden tekst nagespoord,

¹⁾ Dr. K. H. Keck, Aeschylus Agamemnon, griechisch und deutsch, mit Einleitung, einer Abhandlung zur Aeschylischen Kritik und Commentar. Leipzig 1863. (XIV en 480 blz.)

de gapingen opgemerkt; hij heeft de eerste trachten te heelen, de laatste aan te vullen. Welke beginselen hem hierbij geleid hebben, heeft hij duidelijk genoeg uitgedrukt door v. 813—817 als motto op den titel zijner uitgave te plaatsen:

„Wat goed is en gezond,

Dit zorgen wij, dat ongeschonden blijv' bewaard;

Doch waar der artseneijen heekracht noodig blijkt,

Daar zij behoedzaam, zelfs door vuur of mes, beproefd,

Het onheil van de booze kwaal te keer te gaan.”

Om volkomen in den geest van het oorspronkelijke door te dringen, heeft hij het stuk zoo getrouw mogelijk metrisch in het Duitsch overgebracht en deze vertaling tot vier malen toe herzien; eerst na 17 of 18 jarigen arbeid heeft hij, in 1863, zijne uitgave van den Agamemnon, met vertaling en uitvoerige toelichting, het licht doen zien, eene uitgave, die ongetwijfeld eene zeer belangrijke bijdrage tot de litteratuur over Æschylos geacht moet worden en als zoodanig door de meest bevoegde beoordeelaars begroet is. ¹⁾ Natuurlijk zijn er aanmerkingen op te maken, en zelfs, daar hij naar een zeer hoog, nauwlijks bereikbaar doel streefde, niet weinige; doch bij de aanwijzing der plaatsen, waar hij minder gelukkig geslaagd scheen te zijn, werd tevens erkend, dat ook zijne dwalingen leerzaam zijn, en dat, waar hijzelf het spoor gemist heeft, zijne opmerkingen anderen op den rechten weg kunnen brengen.

Daar de door mij gevolgde Grieksche tekst door tal van wijzigingen, verbeteringen en aanvullingen hier en daar tamelijk veel van den gewonen afwijkt, moest ik het wenschelijk, ja noodig achten, hem tegenover mijne vertaling af te drukken. Ik rekende mij hierbij verplicht, den arbeid van Keck, die uit nauwgezet onderzoek is voortgevloeid en een goed geheel uitmaakt, niet te misvormen, door er telkens verbeteringen of gissingen van anderen in op te nemen; slechts op weinige plaatsen is dit geschied, en op 3 of 4 van deze

¹⁾ Men zie de kritiek van Heinrich Weil in *Fleckeisen's Jahrbücher für classische Philologie*, Jahrgang 1864, pag. 289—318, en die van Robert Enger in het *Rheinische Museum für Philologie*, Jahrgang 1865, pag. 231—255; bovendien vergelijke men hier en daar N. Wecklein, *Studien zu Aeschylus* (Berlin 1872), Walter Gilbert, in den tweeden druk van Engers schooluitgave van den Agamemnon (Leipzig 1874), Otto Hense in den tweeden druk van Schneidewins Agamemnon (Berlijn 1883), enz.

juist naar aanleiding der welwillend verstrekte mededeelingen van Dr. Keck zelven. De hier gegeven Grieksche tekst is dus, op enkele kleinigheden na, gelijkloidend met den zijnen, bevat ook nagenoeg dezelfde opgaven van de oorspronkelijke lezingen en de verbeteringen (waarbij die van Keck met de letter K. zijn aangeduid) en is, om de vergelijking met Kecks uitgave gemakkelijk te maken, even als deze met de cijfers der editie van Hermann voorzien. Men vindt hier alzoo de uitkomsten zijner onderzoekingen bijeen, doch men gelieve over deze geen oordeel te vellen, zonder hemzelven gehoord en de uitvoerige toelichtingen, in zijne, hier te lande zoo het schijnt weinig bekende, uitgave vervat, beoefend en getoetst te hebben.

Daar het uitgeven der vertaling hoofddoel is, mag het onnoodig gerekend worden, hier over het plan en de uitwerking van het stuk te spreken; wie er meer van vernemen wil, kan er genoeg bronnen voor vinden, en zal b.v. met vrucht Kecks voortreffelijke inleiding (bl. 1—43 zijner uitgave) raadplegen. Alleen zij ter wille van lezers, met de Grieksche letterkunde minder vertrouwd, wien deze vertaling in handen mocht komen, opgemerkt, dat de Agamemnon geen afgesloten geheel is, — gelijk trouwens het slot genoegzaam aanwijst, — maar dat in een tweede stuk *Orestes* den moord zijns vaders op zijne moeder en op *Ægisthos* wreekt, en dat in een derde de moedermoorder, lang ter prooi aan heftige wroegingen, van zijne schuld ontheffing erlangt, terwijl de wraakgodinnen, die hem vervolgen, verzoend worden. Het grootsche geheel, de trilogie, van deze drie stukken is onder den naam van *Orestie* bekend.

Ik heb aan dit voorbericht niets verder toe te voegen, dan een woord van hartelijken dank aan mijn ouden academievriend Dr. E. Mehler te Zwolle, die mij Kecks uitgave kennen deed en aldus aanleiding gaf tot een genotvollen arbeid, en mij bovendien bij het nazien der drukproeven de behulpzame hand geboden heeft.

DEVENTER, 15 Juli 1887.

Dr. L. A. J. BURGERSDIJK.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΦΤΛΑΞ

ΧΟΡΟΣ

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ

ΤΑΛΘΥΒΙΟΣ ΚΗΡΤΞ

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ

ΚΑΣΑΝΔΡΑ

ΑΙΓΙΣΘΟΣ.

*Ἐδιδάχθη τὸ δράμα ἐπὶ ἄρχοντος Φιλοκλέους Ὀλυμπιάδι ὀγδοηκοστῇ ἔτει δευτέρῳ. πρῶτος Αἰσχύλος
'Αγχιμέμνονι Χοηφόροις Εὐμενίσσι Πρωτεΐ σατυρικῷ. ἐχορήγει Ξενοκλῆς Ἀφιδνεύς.*

PERSONEN VAN HET DRAMA.

EEN WACHTER.

KOOR VAN ARGIVISCHE GRIJSAARDS.

KLYTÆMNESTRA.

DE HERAUT TALTHYBIOS.

AGAMEMNON.

KASSANDRA.

ÆGISTHOS.

Voor het eerst ten tooneele gebracht in de lente van het jaar 458 v. Chr., te Athene. Æschylos behaalde toen met zijne tetralogie, bestaande uit de Orestie en het satyrdrama Proteus, den eersten prijs.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

ΦΤΛΑΞ.

Θεοὺς μὲν αἰτῶ τῶνδ' ἀπαλλαγὴν πόνων
 Φρουρᾶς ἐτείας μῆκος, ἣν κοιμώμενος
 στέγαις Ἀτρεϊδῶν ἄγκυαθεν, κυνὸς δίκην,
 ἄστρον κάτοιδά νυκτέρων ὁμήγουριν,
 καὶ τοὺς φέροντας χεῖμα καὶ θέρος βροτοῖς
 λαμπροὺς δυνάστας, ἐμπρέποντας αἰθέρι,
 πύρρους [ἀκμήτας, οἷτε σημαίνουσ' αἰ
 μῆνας θ'] ὅταν φθίνωσι ἀντολὰς τ' ἐτῶν.

5

Καὶ νῦν φυλάσσω λαμπάδας τὸ σύμβολον,
 αὐγὴν πυρὸς φέρουσαν ἐκ Τροίας φάτιν
 ἀλώσιμόν τε βᾶξιν· ὧδε γὰρ κρατεῖ
 γυναικὸς ἀνδρόβουλον ἐλπίζον κέαρ.

10

Ταύτην δὲ νυκτίπαχρον ἔνδρυσόν τ' ἔχω
 εὐνήν, οὐεῖροις οὐκ ἐπισκοπούμενην
 ἐμοί· φόβος γὰρ ἀνδ' ὕπνου παραστατεῖ,
 τὸ μὴ βεβαίως βλέφαρα συμβαλεῖν πόνον·
 ὅταν δ' αἰεῖδεν ἢ μινύρεσθαι δοκᾷ,
 ὕπνου τὸδ' ἀντίμολπον ἐκτέμνων ἄκος,

15

v. 2 ἐτείας· μῆκος δ' ἦν Med. — v. 7 codd. ἀστέρας, πύρρους
 autumat Keck. — ἀκμήτας etc. inseruit K. — codd. ἀντολὰς
 τε τῶν. emend. K. — v. 12 codd. εὔτ' ἂν δὲ emend. K. —
 codd. νυκτίπλαγκτον, emend. Weil. — v. 14 codd. ἐμὴν,
 emend. K. — v. 15 codd. συμβαλεῖν ὕπνω, emend. K. — v. 17
 Ven. Flor. ἐκτέμνων, reliqui ἐντέμνων.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

(Het tooneel stelt voor het Koningspaleis te Argos, waarvoor vele
 altaren en standbeelden van Goden staan; het altaar van Apollon
 staat bij den hoofdingang. Op het vlakke dak van het paleis ziet
 men bij het neerzinken van het voorhangsel een wachter zich van
 zijn leger oprichten. Voor het paleis is een open plein. — Het
 is nacht.)

Wachter.

Den goden smee ik om verlossing uit mijn nood
 Dit lange jaar der wacht reeds, dat ik hoog op 't dak
 Der Atreuswoning als een hond lig neergevlijd,
 En wel vertrouwd werd met het sterrenheer der nacht
 En met de bringers van de vorst en zomergloed,
 De hooge heerschers, stralend in de zuiv're lucht,
 De lichten, aan wier eeuw'gen loop de sterveling
 Der maanden afloop en der jaren aanvang kent.

(Hij staat op en staart naar links, in de verte.)

Nog immer moet ik uitzien naar den fakkelschijn,
 Den vuurgloed, die van Troja kondschap brengen moet
 En tijding van de zege; zulk bewind toch voert
 Het mann'lijk willend hart der vrouw, die 't einde hoopt.

Dit 's nachts bedauwde en witberijpte leger is
 Mijn bed, voor mij door zoete droomen nooit bezocht;
 Want ach! er nevens staat in steê van slaap de vrees,
 Zoodat vermoei'nis nooit mij de oogen rustig sluit.
 En als ik luid of nauwlijks hoorbaar zingen wil,
 Als toovermiddel tegen 't lokken van den slaap,

V. 2. De wachter heeft één jaar lang alle nacht moeten waken,
 omdat Kalchas voorspeld had, dat Troja eerst in het tiende jaar
 der belegering zou genomen worden. — V. 3. De wachter ligt
 voorover en steunt op de ellebogen bij het uitzien; dit wordt door
 de Grieksche uitdrukking aangeduid en zoo worden wachters op
 oude beeldwerken meermalen voorgesteld.

κλάω τότ' οἴκου τοῦδε συμφορὰν στένων
οὐχ ὡς τὰ πρόσθ' ἄριστα δεσποτουμένου.

Νῦν δ' εὐτυχὴς γένοιτ' ἀπαλλαγὴ πόνων
εὐαγγέλου Φανέντος ὀρφναίου πυρός.

ἰοῦ, ἰοῦ.

ὦ χαῖρε λαμπτῆρ νυκτός, ἡμερήσιον
φάος πιφαύσκων καὶ χορῶν κατὰστασιν
πολλῶν ἐν Ἀργεῖ· τῆσδε συμφορᾶς χάριν
[παιῶν' ἱακχεῖν δεῖ τάχιστ' ἰὼ ἰῶ.]

Ἀγαμέμνωνος γυναικὶ σημαίνω τορῶς
εὐνῆς ἐπαντείλασαν ὡς τάχος δόμοις
ὀλολυγμῶν εὐφημοῦντα τῆδε λαμπάδι
ἐπορθιάζειν, εἴπερ Ἰλίου πόλις
ἔάλωκεν, ὡς ὁ φρυκτὸς ἀγγέλλων πρέπει·
αὐτὸς τ' ἔγωγε φροῖμιον χορεύσομαι.
τὰ δεσποτῶν γὰρ εὖ πεσόντ' αἰσθῆσομαι,
τρίς ἐξ βαλοῦσης τῆσδ' ἐμοὶ φρυκτωρίᾳ.

Γένοιτο δ' οὖν μολόντος εὐφιλῆ χέρᾳ
ἄνακτος οἴκων τῆδε βασιτάσαι χερσί.

Τὰ δ' ἄλλα σιγῶ· κλῆς ἐπὶ γλώσση φύλαξ
βέβηκεν. οἶκος δ' αὐτὸς, εἰ φθογγὴν λάβοι.
σαφέστατ' ἂν λέξειεν. ὡς ἐκὼν ἐγὼ
μαθοῦσιν αὐδῶν οὐ μαθοῦσι λήθομαι.

ΧΟΡΟΣ.

σύστ. α'.

Δέκνκτον μὲν ἔτος τόδ' ἐπεὶ Πριάμῳ

v. 19 codd. διαπονουμένου, emend. Dübner. — v. 22 codd.
ιεύ ἰοῦ post v. 25, emend. Hermann. — v. 25a παιῶν' κτλ.
inser. K. — v. 32 codd. πεσόντα θύσομαι, emend. K. — v. 33
codd. τῆσδέ μοι, emend. K. — v. 36 codd. βοῦς ἐπὶ γλώσση
μέγας, emend. Naber, duce ipso Æschylo apud Clementem. —
A. 40 cod. Med. Πριάμῳ, alii Πριάμου, emend. K.

Dan ween ik zuchtend om het noodlot van dit huis,
Dat niet als vroeger onberisp'lijk wordt beheerd.

O, dat geluk verkondend uit de nacht de vlam
Mij opging en bevrijding uit mijn nood mij bracht!

(Hij ziet weder uit. Korte pauze.)

Triomf! triomf!

Wees welkom, schijnsel in de nacht, dat daar een dag
Vol glans verkondigt en ons meen'gen reidans spelt
Rondom in Argos; want ter viering van dit heil
Weerklinken dra de zegezangen, o triomf!

Aan Agamemnons gade zij terstond bericht,
Dat ze onverwijd nu van haar legersteê verrijz'
En vrome jubellied'ren voor dit fakkellicht
Fluks aan doe heffen, wijl de burg van Iliion
Genomen is, zooals de vlam het duid'lijk zegt;
Ikzelf zal voorgaan bij den dans op 't heuchlijk feest;
Den keer in 't lot van mijn gebieders speur ik wis,
Daar deze wacht mij driemaal zes geworpen heeft.

O, waar' 't mijn hand beschoren, mijn geliefden heer
De hand te drukken, als hij uit den vreemde keert!

(Hij gaat naar de trap, die van het dak tot het
inwendige van het paleis voert.)

Van 't and're zwijg ik; op den mond draag ik een slot.
Ja, konden muren spreken, hun getuig'nis waar'
Volkomen duid'lijk. — Hun, die weten, wil ik wel
Mij niten, voor oningewijden blijf ik stom.

(Hij daalt af in het paleis.)

(Het koor, uit twaalf Argivische grijsaards bestaande, op drie
rijen, ieder van vier man, geschaard, trekt rechts de Orchestra
binnen, eerst naar het Theatron, de toeschouwers, marcheërend.)

Eerste rij van het Koor.

Eerste grijsaard.

Dit jaar is het tiende, dat, Troja ter straf,

V. 36. De wachter doelt natuurlijk op Clytemnestra's misdadigen
omgang met Ægisthos, den zoon van Atreus' broeder Thyestes.
Dat die omgang hem bekend is of door hem vermoed wordt, blijkt
ook uit v. 19.

μέγας ἀντίδικος
Μενέλαος ἀναξ ἢ δ' Ἀγαμέμνων
[σύνδικος ἀρχὸς μεγαλακλής.]

σύστ. β'.

Διὸς θρόνου Διόσθεν καὶ Δισκίπτρου
τιμῆς ὀχυρὸν ζεύγος Ἀτρεΐδαιν,
στόλον Ἀργείων χιλιοναύτην
τῆσδ' ἀπὸ χώρας
ἦσαν, στρατιῶτιν ἀρωγὴν,

σύστ. γ'.

Μέγαν ἐκ θυμοῦ κλάζοντες Ἀρη
τρόπον αἰγυπιῶν,
οἷτ' ἐκπατίοις ἄλγεσι παίδων
ὑπᾶντοι λεχέων στροφοδινούνται
πτερύγων ἐρετμοῖσιν ἐρετσομένοι,
δεμνιοτήρη
πόνον ὀρταλίχων δλέσαντες·

σύστ. δ'.

Ἦτατος δ' αἶων ἢ τις Ἀπόλλων
ἢ Πᾶν ἢ Ζεὺς
οἶωνόθροον γόνον δέξῃ βοᾷ,
τῶν δὲ μετόικων ὑστερόποινον
πέμπει παρὰ βῆσιν Ἐρινύν.

σύστ. ε'.

Οὕτω δ' Ἀτρέως παῖδας ὁ κρείσσαν
ἐπ' Ἀλεξάνδρῳ πέμπει ξένιος
Ζεὺς πολυάνορος ἀμφὶ γυναικὸς
πολλὰ παλαιόσματα καὶ γυιοβαρῆ
γόνυτος κονίαισιν ἐρειπομένου
διακναιομένης τ' ἐν προτελείοις
κάμακος Θήσων Δαναοῖσιν

σύστ. ς'.

Τρωσί θ' ὁμοίως. ἔστι δ' ὅπη νῦν

v. 42a σύνδικος κτλ. inser. K. — v. 44 codd. Ἀτρεΐδαν, emend. Dindorf. — v. 57 codd. δέξιν, emend. K. — v. 64 codd. Flor. Farn. ἐρειπομένου, reliqui ἐρειδομένου.

De beleedigde vorst,
Menelaos de held, en zijn broeder met hem,
Meêwrekende vorst Agamemnon,

Tweede grijsaard.

Dat geweldige paar der Atriden, van Zeus
Begiftigd met dubbelen scepter en troon,
Op duizenden schepen 't Argivische heer,
De genooten des strijds,
Aan het land hunner woning ontvoerden,

Derde grijsaard.

Hunnen strijdroep galmend uit toornige borst,
Zooals gieren het doen,
Die, beroofd van hun jongen, in eenzame smart,
Met der vleugelen krachtige riemen geroeid,
Hunne duiz'kende kringen beschrijven om 't nest,
Nu de hoedende zorg
Voor het hulpeloos kroost is vrijdeld;

Vierde grijsaard.

Doch hoog hoort één, 't zij de machtige Zeus,
't Zij Apollon of Pan,
Den verklagenden roep, — en hij slaakt eenen kreet;
Zijn bescherm'lingen wrekend, bereikt hij en treft
Met de straf de verwatene roovers.

(Het koor wendt zich links om het altaar heen.)

Tweede rij van het Koor.

Vijfde grijsaard.

Zoo zendt nu de hoeder van 't gastrecht, Zeus,
De heerscher, de Atriden tot Paris, ter straf;
Hij zal, om de vrouw, met den vreemdling gevluht,
Eenen langen, de leden afmattenden strijd,
Waar de knikkende knieën bij zinken in 't stof
En in 't voorspel der wrake de lanse verslijt,
Aan de Danaër-mannen bescheren, —

Zesde grijsaard.

Maar ook aan de Trojers! Het sta nu, hoe 't sta,

V. 57. De jonge gieren staan onder de bescherming der genoemde Arkadische berggoden, die den nestverstoorder door een panischen schrik doen uitglijden en hem in de diepte storten.

ἔστι· τελεῖται δ' ἐς τὸ πεπρωμένον·
οὐθ' ὑποκάων οὐθ' ὑπολείβων
[Πάρις] Ἑρκίων ἀπύρων ἱερῶν
ὄργας ἀτενεῖς παραθέλλει.

70

ἀντισ. ε'.

Ἡμεῖς δ' ἀτίται σαρκὶ παλαιᾷ
τῆς τότε ἀρωγῆς ὑπολειφθέντες
μύμνομεν [ἐλθεῖν νῦν ἀγγελίαν
τῶν μαρναμένων. αὐτοὶ] σκήπτροις
ἰσχυρὸν ἰσόπαιδα νέμοντες.

75

ἀντισ. ε'.

Ὁ τε γὰρ νεαρὸς μυελὸς ἐρνῶν
ἐντὸς ἀνέσσω [τῶν ἀρτικώμων]
ἰσόπρεσβυς, Ἄρης δ' οὐκ ἐνὶ χλωρῷ,
τί θ' ὑπεργήρας; Φυλλάδος ἦδη
κατακκρφομένης τρίποδας μὲν ἰδοῦς
στείχει, παιδὸς δ' οὐδὲν ἀρείων
ὄναρ ἡμερόφαντον ἀλαΐνει.

80

ἀντισ. β'.

Σὺ δέ, Τυνδαρέα θυγάτηρ, [κοινὸν
πρέσβος,] βασιλεία Κλυταιμνήστρα,
τί χρέος; τί νέον τὸδ' ἐπαισσομένη,
τίνος ἀγγελίας
πευθοῖ περιπεμπτα θυοσκνεῖς;

85

v. 69 codd. οὐθ' ὑποκλίων οὐθ' ὑπολείβων οὐτε δακρύων
ἀπύρων ἱερῶν, emend. K. Casaubonus iam ὑποκλίων. — v. 74
codd. μύμνομεν ἰσχυρὸν ἰσόπαιδα νέμοντες ἐπὶ σκήπτροις, emend.
et explevit K. — v. 76 codd. μυελὸς στέρνων, emend. K.; syllaba
μν ut apud Homerum longa. — v. 77 codd. ἀνάσσω, emend.
Hermann; versum explevit K. — v. 78 codd. ἐνὶ χάρῃ, emend.
Weil. — v. 79 codd. Med. τίσιπεργήρας, emend. Prien. — v. 83
codd. Τυνδάρεω, emend. Dindorf; versum explevit K.; cf. Aesch.
Pers. 623, πρέσβος Πέρσας. — v. 85 codd. τί νέον τί δ',
emend. Karsten. — v. 87 Flor. πυθοῖ, rell. πειθοῖ, emend.
scilicet. — codd. θυοσκνεῖς, emend. Ahrens.

't Wordt alles voleind naar den wil van het lot;
Door nagebracht offer noch plenging bezweert
Ooit Paris den wrok, dien de weig'rende vlam
Van het huwelijksouter hem meldde.

Zevende grijsaard.

Maar wij, door het tal onzer jaren verstijfd,
Bij de weerbare mannen niet langer geteld,
Wij bleven terug en wij komen bericht
Van de strijders vernemen, als kinderen zwak,
Met een staf onze krachten besturend.

Achtste grijsaard.

Want het jeugdige merg in de groenende loot,
Die de blaad'ren nog drijft, is een grijsaard gelijk
In zijn zwakte; het groen mist mann'lijke kracht.
Maar de overbejaarde, wiens loof reeds verdort?
Hij sluipt, drievoetig bij 't gaan, zijnen weg,
En strompelt, in sterkte gelijk aan een kind,
Als een droombeeld, warend bij dage.

(Het koor maakt weder een wending om het altaar en begeeft
zich naar het tooneel; daar is, reeds bij de laatste regels, Klytæmn-
estra uit het paleis te voorschijn getreden; de outers vlammen, en
de koningin voorziet die van offerkoeken en specerijen, welke haar
gevolg op schalen haar nadraagt.)

Derde rij van het Koor.

Negende grijsaard.

Doch meld, koningin, gij, door allen vereerd,
Klytæmnestra, gij dochter van Tyndaros' stam,
Wat is er, wat tijding vernaamt gij na ons?
En op welk een bericht
Doet gij wierook hier walmen in 't ronde?

V. 70. Door het huwelijk van Paris met de aan Menelaos ont-
roofde Helena was de godin Hera beledigd, zoodat zij de offers,
haar op het huwelijksouter gebracht, niet aannam en de vlam niet
toeliet op te flakkeren. — V. 73. Aeschylus zelf, de vroegere strijder
bij Marathon, was, toen hij zijne Orestie ten tooneele bracht, 66
jaar oud en dus niet meer bij de weerbare mannen te rekenen;
dat deze gedachte hem hier voor den geest zweefde, kan men uit
v. 105 vermoeden. — V. 84. Klytæmnestra was dochter van Tyndareos,
koning van Sparta, gehuwd met Leda. Zij was dus zuster van
Helena, die dochter van Zeus en Leda genoemd wordt.

ἀντισ. α'.

Πάντων δὲ θεῶν τῶν ἀστυνόμων,
ὑπάτων, χθονίων,
τῶν τε θυραίων τῶν τ' ἀγοραίων
βωμοὶ δάροισι φλέγονται.

90

ἀντισ. δ'.

Ἄλλη δ' ἄλλοθεν οὐρανομήκης
λαμπὰς ἀνίσχει,
φαρμασσομένη χρίματος ἀγνοῦ
μαλακαῖς ἀδόλοισι παρηγορίαις
πελάνας μυχοῖεν βασιλείῳ.

95

ἀντισ. γ'.

Τούτων λέξασ' ὅ τι καὶ δυνατὸν
καὶ θέμις αἰνεῖν,
παιῶν γίγνου τῆσδε μερίμνης,
ἢ νῦν τότε μὲν κακόφρων τελέθει,
τότε δ' ἐκ θυσιῶν ἀγλαοφεγγής
ἐλπίς ἀμύνει
θυμοβόραν φροντίδ' ἄπληστον.

100

στρ.

Κύριός εἰμι θεοῖν ὅδιον κράτος αἴσιον ἀνδρῶν

ἐκτελέων· ἔτι γὰρ θεοῖεν κατὰ πνεύει πειθῶ

105

μολπᾶν ἀλλὰ σύμφυτος αἰῶν·
ὅπως Ἀχαιῶν διέθρονον κράτος, Ἑλλάδος ἀκμᾶν

ζύμφρονα ταγοῖν.

v. 90 codd. τῶν τ' οὐρανίων, emend. Enger. — v. 99 codd.
παιῶν τε γενοῦ, emend. J. H. Voss. — v. 101 Med. ἀγανὰ
φαίνεις, Flor. Farn. ἀγανὰ φαίνουσ', emend. K. — v. 102 codd.
ἐλπίς ἀμύνει φροντίδ' ἄπληστον τὴν θυμοφθόρον (Flor. θυμο-
βόρον) λύπης φρένα, emend. K. — v. 107 et 108 codd. Ἑλλάδος
ἦβαν ζύμφρονα ταγᾶν (Med. τὰν γᾶν), emend. K.

Tiende grijsaard.

Want tot alle de goden, de hoeders der stad
In het licht, onder d' aard,
De bewakers der poort, de beschermers der markt,
Vlamt helder de gloed der altaren;

Elfde grijsaard.

Tot den hemel omhoog schiet hier, schiet daar,
Opflakk'rend de vlam,
Met de heilige olie weldadig gevoed,
Met zoete verzachting welriekend gedrenkt
Door de gaav' uit de vorstlijke schatten.

Twaalfde grijsaard.

Deel hiervan mee, wat gij toestaan kunt
Naar den wil van het recht,
En heel van zijn kommer het weif'lende hart,
Dat nu eens naderend onheil ducht,
Schoon dan weer bij 't offer de stralende hoop
Het vertroost en bewaart
Voor het eeuwige knagen der zorgen.

(De koningin geeft door gebaren aan het koor te kennen, dat zij niet gestoord wil worden, en gaat, de altaren bedienend, langzaam rechts heen, om in de stad de offers voort te zetten. De drie rijen van het koor plaatsen zich symmetrisch, met het gelaat naar het paleis gekeerd, en heffen het offerlied aan.)

De aanvoerder der eerste rij.

Roemend verkond ik de leiding, door teekens begunstigd,
(der wakk're
Strijdbare manschap, — want kracht tot den zang, tot
(de zoet' overreding
Siert door der goden bestel nog den grijsaard, —
Hoe 't vorstenpaar,

Hellas' krachtigen legerbestuurders,
Eén in hun willen,

V. 104. Er is alle grond om aan te nemen, dat de twaalf grijsaards, die het koor vormen, den hoogen raad uitmaken, die volgens beschikking van den vorst zijner gemalin Klytemnestra bij het bestuur van het rijk ter zijde moest staan: men vergelijkte vv. 822, 851, 1307 en 1353.

πέμπει σὺν δορὶ καὶ χερὶ πράκτορι θούριος ὄρνις 110

Τευκρίδ' ἐπ' αἶαν,
οἰωνῶν βασιλεῖς βασιλεῦσι νεῶν, ὃ κελαινὸς, ὃ τ' ἐξόπιν
(ἀργᾶς,
Φανέντες ἵκταρ μελάθρων χερὸς ἐκ δοριπάλτου

παμπρέπτοις ἐν ἔδραισιν,
βοσκόμενοι λαγίναν, ἐρικύμονα φέρματι γέντα, 115

βλαβέντα λισθίων πόνων.
αἶλινον, αἶλινον εἶπες, τὸ δ' εὖ νικάτω.

ZYGOS A.

[αἶλινον, αἶλινον αὖτε, τὸ δ' εὖ νικάτω.]

ἀντιστρ.

Κεδνὸς δὲ στρατόμαντις ἰδὼν ὑποβλέμμασι δισσοῦς

Ἀτρεΐδας μαχίμους ἑδᾶν λαγοδαίτας πομποῦς
σπερχυνούς· οὕτω δ' εἶπε τεράζων· 120
„Χρόνῳ μὲν ἀγρεῖ Πριάμου πόλιν ἄδε κέλευθος,

πάντα δὲ πύργων
πρόσθεν κτήνεα δημοπληθέα Μοῖρ' ἀλαπάξει

πρὸς τὸ βίαιον· 125
οἶον μὴ τις ἄγα θεόθεν κνεφάσῃ πρότυπον στόμιον μέγα
(Τροίαν
σκαρῶθέν. ὅγκοι γὰρ ἐπίφθορος, Ἄρτεμις ἀγνά,

πλανοῖσιν κυσὶ πατρὸς

v. 110 codd. σὺν δορὶ δίκας πράκτορι; cf Aristoph. Ran. 1321. —
v. 112 codd. οἰωνῶν βασιλεῦς, emend. Karsten. — v. 115 Med.
ἐρικύματα φέρματι γέναν; Flor. ἐρικύμονα φέρβοντο γέναν;
emend. K. — v. 116 codd. λισθίων δρόμων, emend. K. — v. 118
codd. ἰδὼν δύο λήμασι (Flor. λήμμασι) δισσοῦς, emend. K. —
v. 120 Med. τ' ἀρχάς, Flor. τ' ἀρχούς, emend. K. σπερχυνούς. —
v. 124 codd. κτήνη προσθετὰ δημοπληθῆ, emend. K. — v. 126
codd. ἄτα, emend. Hermann. — codd. προτυπέν, emend. Ahrens. —
v. 127 codd. στρατωθέν· οἶκω, emend. K.

Stormend ter wrake naar Troja een arendverschijning
(bij d' uittocht

Zege verkondde,
Vorsten des heers twee vorsten der vogelen, d' eene
(gansch zwart, maar d' andere lichtrijk;
Nabij het hoog

koningspaleis verschenen zij gunstig,
Rechts, van verre t' aanschouwen,
Bezig een haas te verslinden, een zwangere, die op het
(punt was

Haar dracht in 't leven te doen treên.
Treurt dies, een klacht moge klinken; doch 't heil zij
(zeeg'rijk!

De eerste rij.

Treurt, ja, een klacht moge klinken; doch 't heil zij
(zeeg'rijk!

De aanvoerder der tweede rij.

Maar met bezorgdheid erkent de betrouwbare ziener
(den strijdlust

Beider Atriden in 't teeken der vratige hazenverslinders;
Dus was zijn taal om het teeken te duiden:
„Ten laatste valt

Priamos' vest' in de macht van den heertocht;
Alle de kudden
Rondom Troja, den schat van het volk, overweldigt het
(noodlot,

Alles veroov'rend;
Zoo slechts de schitt'rende breidel, door 't teeken den
(Trojers bedreigd, zijnen glans niet verlieze
Door godentoon!

Artemis, reine, gij ziet met ontzetting
's Vaders gevleugelde wachters

V. 110. Het voorteeke was in zooverre gunstig, dat de arenden
aan de rechterzijde verschenen, maar het verslinden van de zwangere
haas deed vreezen, dat de zege met gruwelen zou gepaard gaan.
Het geheele lied is vol van de door Klytemnestra's offering opgewekte
hoop, dat Troje genomen is, maar tevens vol angst wegens den
vloek, die op het huis van Atreus rust. — V. 126. „De schitt'rende
breidel van Troje" zijn de Atriden.

αὐτότοκον πρὸ λόχου μογερὰν πτάκα θυομένοισιν·

στυγεῖς δὲ δεῖπνον ἀετῶν." 130
αἴλινον, αἴλινον εἰπὲ, τὸ δ' εὖ νικάτω.

ZYGOS B.

[αἴλινον, αἴλινον αὖτε, τὸ δ' εὖ νικάτω.]

ἐπαδός.

„Τόσον περ εὐφρον, ὦ καλὰ,
δρόσοις ἀδέρκτοις μαλερῶν λεόντων,

πάντων δ' ἀγρονόμων φιλομάστοις 135
θηρῶν ὀβρικάλοισιν,
τερπνὰ γ' αἰτῶν ξύμβολα κρᾶναι,
δεξιὰ μὲν, κατὰ μομφὰ δὲ φάσματι νοσσῶν.

ἡΐον ἐκκαλέω Παιῖνα,
μή τινας ἀντιπνόους Δαναοὺς χρονίας ἐχενῆδας

τεύξης, σπευδομένα θυσίαν ἐτέραν ἄνομόν τιν' ἄδαιτον 140

νεικέων τέκτονα σύμφυτον οὐ δεισήμερον [δαῖσαι].

μίμνει γὰρ φοβερὰ παλίνροτος
οἰκονόμος δολία μνάμων μῆνις τεκνόποινος."

τοιάδε Κάλχας ξὺν μεγάλοις ἀγαθοῖς ἀπέκλυγξεν 145

μόρσιμ' ἀπ' ὀρνίθων ὀδίων οἴκοις βασιλείοις.

τοῖς δ' ὁμόφρονον
αἴλινον, αἴλινον εἰπὲ, τὸ δ' εὖ νικάτω.

v. 130 codd. στυγεῖ, emend. K. — v. 132 Med. τόσων περ εὐφρων καλὰ, emend. Weil. — v. 133 codd. δρόσοισιν ἀέλποισι μαλερῶν ὄνταν, emend. K. — v. 136 codd. τερπνὰ τούτων αἰτεῖ ξύμβολα κρᾶναι, emend. K. — v. 137 codd. φάσματα στρουθῶν (Flor. τῶν στρουθῶν), emend. K. — v. 138 codd. δὲ καλέω, emend. K. — v. 139 post. ἐχενῆδας codd. ἀπλοίας, del. K. — v. 140 codd. τεύξη, emend. Weil. — v. 141 δαῖσαι explev. K.

Ginds het ellendige wild met de vruchten des lichaams
(verscheuren;

Een gruwel is u der aad'laars maal."

Treurt dies, een klacht moge klinken; doch 't heil zij
(zeeg'rijk!

De tweede rij.

Treurt, ja, een klacht moge klinken; doch 't heil zij
(zeeg'rijk!

De aanvoerder der derde rij.

„Hoezeer gij, hooge godin, in gunst

Op 't blinde kroost

blikt van geweldige leeuwen,

Op de nog zuigende jongen van alle

't Veld doorzwervende dieren,

Laat toch het teeken zich zeeg'nend vervullen,

't Gunstige, schoon door 't verschijnsel der jongen ook
(dreigend.

Den god des heils, Pæan, smee ik om bijstand:

Dwing gij de Danaërs niet door geweldige stormen tot
(lange

Scheepsrust; drijf niet, dat nog een gruwelijk offer den
(tweedrachtsstichter,

Erflijk den huize, vervulle van dorsten naar mannen-
(verdelging.

Schrikk'lijk toch, nieuw in het leven getreden,

Loert in het huis nog de wrok, wraak eischend voor
(t moorden der kind'ren."

Zulk eene godspraak, bevat in 't verschijnen der vogels
(bij d' uittocht,

Kondigde Kalchas den vorsten, te zaam met den heer-
(lijksten zegen.

Neemt dit ter harte;

Treurt dies, een klacht moge klinken; doch 't heil zij
(zeeg'rijk!

V. 140. Met „nog een gruwelijk offer" wordt de offering van Iphigenia in Aulis bedoeld; deze was voorafgegaan door het dooden van Thyestes' kinderen, die Atreus aan hun vader, zijn broeder, had opgedischt. Daardoor was een wraakgeest voor Atreus' huis in het leven geroepen. — V. 142. In Agamemnons huis hield Thyestes' zoon, Ægisthos, verblijf.

ΖΥΓΟΣ Γ.

[ἄλινον, ἄλινον, αὖτε, τὸ δ' εὖ νικάτω.]

στρ. α'.

Ζεὺς, ὅστις ποτ' ἐστίν, εἰ τόδ' αὖ-
 τῷ Φίλον κεκλημένῳ, 150
 τοῦτό νιν προσενέπω.
 οὐκ ἔχω προσεικάσαι
 πάντ' ἐπισταθμάμενος·
 πλὴν Διὸς ἄλλο μάταν ὅτε Φροντίδος ἄχθος
 χρὴ βαλεῖν ἐτητύμως. 155

ἀντιστρ. α'.

Οὐδ' ὅστις πάροιθεν ἦν μέγας,
 παμμάχῳ θράτει βρύων,
 οὐδὲν ἀσχαλᾷ πίτνων.
 ὅς δ' ἔπειτ' ἔφυ, τρια- 160
 κτῆρος οἴχεται τυχών,
 Ζῆνα δέ τις προφρόνως ἐπινίκια κλάζων

τεύξεται φρενῶν τὸ πᾶν

στρ. β'.

Τὸν φρονεῖν βροτοὺς ὁδᾶ-
 σαντα, τὸν πάθει μάθος 165
 θέντα κυρίως ἔχειν.
 ἀντάδει δ' ὕπνῳ πρὸ καρδίας
 μνησιπήμων πόνος· καὶ παρ' ἄ-
 κοντας ἦλθε σωφρονεῖν.
 δαιμόνων δ' ἐπούρισεν βιαιῶς
 σέλμα σεμνὸν ἡμένων. 170

ἀντιστρ. β'.

Καὶ τόδ' ἡγεμὼν ὁ πρέσ-

v. 154 codd. πλὴν Διὸς, εἰ τόδε μάταν ἀπὸ Φροντίδος ἄχθος, emend. K. — v. 159 codd. οὐδὲν λέξει πρὶν ἄν, emend. K. — v. 164 codd. τῷ πάθει, emend. Schütz. — v. 166 codd. στάζει δ' ἐν θ' ὕπνῳ, emend. K. — v. 169 codd. δαιμόνων δέ που χάρις βιαιῶς, emend. K.

De derde rij.

Treurt, ja, een klacht moge klinken; doch 't heil zij
 (zeeg'rijk!

(Het Koor keert zich naar de toeschouwers en schikt zich in twee groepen, aan weerszijden van het altaar, om den beurtzang aan te heffen.)

Beurtzang van het Koor.

Eerste zang.

Zeus, — wie hij ook wezen moog', indien
 hij dien aanroep toe wil staan,
 Roep ik dus hem biddend aan.
 Hoe ik alles overweeg,
 zijns gelijke vind ik niet;
 Wie inderdaad zich van zorgen bevrijden wil, vindt steeds
 Alles ijdel buiten Zeus.

Eerste tegenzang.

Ja, ook zij, die, vroeger groot, zijn macht
 trotsten met hun luid gebral,
 Toornen niet om hunnen val.
 Wie daarna zich stout verhief,
 vond zijn meester en verdween.
 Wie naar den rijkdom des geestes wil streven, verheff'
 (steeds

Luid en vroom den lof van Zeus;

Tweede zang.

Die den menschen wijsheid leert,
 die als wet heeft vastgesteld:
 Dat in lijden leering woont.
 Slaapafwerend houdt bij 't hart de vrees,
 Heugend leed, stāge wacht; trotsche waan
 leert zoo wijze need'righeid.
 Ja, der goden roer bestuurt de wereld
 van hun hoogen zetel af.

Tweede tegenzang.

Zoo zag zwijgend d' oud're vorst

V. 156. Bedoeld zijn de Titanen, die door Zeus overwonnen en in den Tartaros gekerkerd waren, maar zich later met hem verzoenden en onder bestuur van Kronos de eilanden der zaligen bewoonden. Typhon echter moest op den duur bedwongen worden en werd daarom onder den Etna bedolven; op hem doelt v. 160.

βυς νεῶν [χαμαὶ βλέπεν],
 μάντιν οὕτινα ψέγων,
 ἑμποίοις τύχαισι συμπνέων.
 εὖτ' ἀπλοῖα κενάγῃ βαρύ-
 νοντ' Ἀχαιῖκός λεώς,
 Χαλκίδος πέραν ἔχων παλιρρό-
 χθοις ἐν Αὐλίδος τόποις.

στρ. γ'.

Προαὶ δ' ἀπὸ Στρυμόνος μολοῦσαι

κακόσχολοι, νήστιδες, δύσορμοι,

ῥοῶν σάλα νεῶν τε καὶ
 πεισμάτων ἀφειδεῖς,
 παλιμμήκη πόρον τιθεῖσαι
 τρίβῳ κατέξαινον ἄνθος Ἀργούς.

ἐπεὶ δὲ καὶ πικροῦ
 χείματος ἄλλο μῆχρ
 βριθύτερον πρόμοισιν
 μάντις ἐκλαχέεν προφέρων
 Ἄρτεμιν, ὥστε χθόνα βάκ-
 τροις ἐπικρουσάντας Ἀτρεί-
 δας δάκρυ μὴ κατασχεῖν.

ἀντιστρ. γ'.

Ἄναξ δ' ὁ πρέσβυς τόδ' εἶπε Φωνῶν·

„Βαρεῖα μὲν κῆρ τὸ μὴ πιθέσθαι,

βαρεῖα δ', εἰ τέκνον δαΐ-
 ξω, δόμων ἀγαλμα,
 μιαινὼν παρθενοσφάτοιςιν
 ῥοαῖς πατρώους χέρας πρὸ βωμοῦ.

τί τῶνδ' ἄνευ κηκῶν;

v. 171 codd. νεῶν Ἀχαιῖκῶν, emend. K. — v. 176 codd. παλιρρόχοις, emend. Ahrens. — v. 181 codd. βροτῶν ἔλαι νεῶν καὶ, emend. K.; iam Porson νεῶν τε καὶ. — v. 183 codd. χρένον τιθεῖσαι, emend. K. — v. 184 codd. Ἀργείων, emend. Hermann. — v. 197 codd. ῥεέθροις πατρώους χέρας βωμοῦ πέλας, emend. Schömann.

onzer vloot eens voor zich neer,
 Trof geen ziener toen met blaam,
 Neen, zweeg bij der goden slagen stil,
 Toen 't vertoef schaarschte zwaar drukken deed
 op Achaja's wachtend volk,
 Dat bij Aulis, heen en weêr gedreven,
 tegenover Chalkis lag.

Derde zang.

Daar rept zich steeds
 stormwind van den Strymon,
 Doet toeven, brengt
 honger, weert het landen,
 Door eeuw'gen golfslag kiel en want
 sloopend, elken voortgang
 Te niet doend door zijn tegenstreven;
 En traag vermolmt

Argos' kracht en kleinood.

Doch toen des zieners mond
 Tegen des stormwinds woede
 't Bitterder middel noemde,
 Artemis' eisch klaar had onthuld,
 boorden hun staf fel in het zand,
 weenden van diepgrievende smart
 luide des Atreus' zonen.

Derde tegenzang.

En eindlijk brak
 d' oud're vorst het zwijgen:
 „Een drukkend lot,
 vreeslijk, niet te bukken;
 En vreeslijk ook, mijn eigen kind,
 ons kleinood, te slachten,
 Met bloed der maagd de hand bezoed'lend,
 De vaderhand,
 voor der goden outer.
 Ach! wat ik kies is vloek! —

V. 179. De Euripus, die hier bedoeld wordt, is een zeer lastig vaarwater, waar de strooming telkens afwisselt, en de noordenwind, van den Strymon komend, het uitzeilen kan belemmeren. — V. 186. Artemis' eisch is het offeren van Iphigenia. — V. 192. „De oudere vorst” is Agamemnon.

πῶς; λιπόνους νέωμαι
 ξυμμαχίας ἀμαρτῶν;
 παυσανέμου γὰρ θυσίας
 παρθένου θ' αἵματος ἱρ-
 γῆ' περιοργῶς δὲ γ' ἀπαυ-
 δῆ Θέμις. εὖ γὰρ εἴη."

στρ. δ'.

Ἐπεὶ δ' ἀνάγκης ἔδω λέπαδνον
 φρενὸς πνέων δυσσεβῇ τροπαίῳ
 ἀναγνόν, ἀνέρον, τόθεν
 τὸ παντότολμον φρονεῖν μετέγνω.
 βροτοὺς θρασύνει γὰρ αἰσχρομήτης
 τάλαινα παρακοπὰ
 πρωτοπήμων. ἔτλα δ' οὖν
 θυτὴρ γενέσθαι θυγατρὸς, γυναικοποι-

ων πολέμων ἀρωγῶν
 καὶ προτέλειαν νῆων.

ἀντιστρ. δ'.

Λιτὰς δὲ καὶ κληδόνας πατρώους
 παρ' οὐδὲν αἰῶ τε παρθένοιον
 ἔθεντο φιλόμαχοι βραβῆς.
 φράσεν δ' ἀδελφοὶς πατὴρ μετ' εὐχῶν
 δίκην χιμαίρας ὑπερθε βωμοῦ
 πέπλοις περιπετῇ
 παντὶ θυμῷ προνοπῇ
 λαβεῖν ἀέδρην, στόματός τε καλλιπρῶ-

ρου φύλακας κατασχεῖν
 φθόγγον ἀρκίον οἴκοις,

στρ. ε'.

Βίᾳ χαλινῶν τ' ἀναυδῶ μένει.
 κρόκου βαφῆς δ' ἐς πέδον ῥεούσας
 ἔβαλλ' ἔκαστον θυτῆρων ἀπ' ὀμματος βέλει

Φιλοκίτῳ, πρέπουσά θ' ὡς ἐν γραφαῖς, προσεννέπειν

v. 199 codd. τί πῶς λιπόνους τε γένωμαι, emend. K. —
 v. 204 codd. περιέργως ἐπισυμεῖν θέμις, emend. K. — v. 209
 codd. βρετοῖς, emend. Schütz. — v. 215 codd. αἰῶνα, emend.
 O. Müller. — v. 221 codd. φυλακῶν κατασχεῖν, emend. K. —
 v. 224 codd. βαφῆς δ' ἐς πέδον ῥεούσας, emend. K.

Kan ik de vloot verlaten,
 Jegens mijn volgers trouwloos?
 't Offer, dat storm still' en bezweer',
 plengen van bloed, 't maagdelijk bloed,
 eischen z' in toorn; toorniger wraakt
 Themis dit doen! O, uitkomst!

Vierde zang.

Doch toen hij 't juk, 't dwangjuk zich getroostte,
 Het hart van storm, woesten storm, onheilig,
 Onrein en snood, gedreven, — toen
 Besloot hij ras, alles thans te wagen. —
 Met boozen raad maakt d' onzaal'ge waanzin
 Der eerste schuld den mensch
 Stouter steeds. — Off'ren zou hij
 Nu zelf zijn kind, 't heer, om een vrouw ter wraak
 (vereend,

voeren ten strijd, de schepen

Uit hun gevang'nis slaken.

Vierde tegenzang.

Wel smeekte zij, riep vaak: „Vader, vader!”
 Vergeefs, der maagd jeugdig' onschuld roerde
 't Strijdlustig hart der vorsten niet.
 Na d' offerbeë, deed de vorst den knechten,
 Gelijk een lam, 't kind op 't outer heffen,
 In 't golvend kleed; hij liet
 Krachtig 't hoofd nederbuigen,
 Zijn kind den mond, 't sieraad van 't wonderschoon
 (gelaat,

breidelen, dat haar stemme

Stervend zijn huis niet vloekte,

Vijfde zang.

Verstommen door kneveldwang, ruw geweld! —
 Doch / toen 't gewaad nedervloot, het purp'ren,
 Toen trof een pijl uit haar oog elk der off'raars,
 (weedomsvol;
 Zij lag daar, een beeltis schier, wie het woord in
 (d' oogen leeft! —

V. 205. Eer- en heerschzucht, het verlangen van aanvoerder te
 zijn bij den strijd tegen Troje, bewogen Agamemnon, zijn kind ten
 offer te brengen, om aan zijn leger den overtocht naar Troja
 mogelijk te maken.

Θέλουσ', ἐπεὶ πολλάκις
πατὴρ κατ' ἀνδρῶνας εὐτραπέζους
ἔμελεψεν. ἀγνῆ δ' ἀταύρωτος αὐδᾷ πατὴρ 230

Φίλου τριτόσπονδον εὖ-
ποτμον παιῶνα Φίλως ἐτίμα.

ἀντιστρ. ε'.

Τὰ δ' ἔνθεν οὐτ' εἶδον οὐτ' ἐννέπω·
τέχναι δὲ Κάλχαντος οὐκ ἄκρυντοι.
Δίκα δὲ τοῖς μὲν παθοῦσιν μαθεῖν ἐπιρέπει· 235

τὸ μέλλον δ' ἐπεὶ γένοιτ' ἂν κλύοις· πρὸ χαίρετω·

ἴσον δὲ τῷ προστένειν.
τορὸν γὰρ ἤξει μάταις σύνωρον.
πέλοιτο δ' οὖν τὰπὶ τούτοισιν εὖ πράξις, ὥς 240

Θέλει τόδ' ἄγχιστον Ἀ-
πίας γαίης μονόφρουρον ἔρκος.

Ἦκω σεβίζων σὸν, Κλυταιμνήστρα, κράτος·
δίκη γὰρ ἐστὶ φῶτος ἀρχηγού τιεν
γυναικ' ἐρημαθέντος ἄρσενος θρόνου. 245
Σὺ δ' εἴ τι κεδνὸν εἴτε μὴ πεπυσμένη
εὐαγγέλοισιν ἐλπίσιν θυπολεῖς,
κλύοιμ' ἂν εὐφρων· οὐδὲ σιγάσῃ φθόνος.

ΚΑΤΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

Εὐαγγελος μὲν, ὥσπερ ἡ παροιμία,
ἔως γένοιτο μητρὸς εὐφρόνης πάρα. 250
πεύσει δὲ χάριμα μεῖζον ἐλπίδος κλύειν·
Πριάμου γὰρ ἡρήκασιν Ἀργεῖοι πόλιν.

v. 231 codd. εὐποτμον αἰῶνα, emend. Hartung. — v. 236 codd. τὸ μέλλον τὸ δὲ προκλύειν ἐπιγένοιτ' ἂν κλύοις προχαίρετω (Flor. ἐπεὶ γένοιτ' ἂν κλύοις; Farn. omitt. verba τὸ δὲ προκλύειν), emend. Ahrens. — v. 238 codd. ἤξει συνορῶν αὐταῖς (Flor. σύνορῶν), emend. K. — v. 240 codd. εὐπραξίς, emend. Hermann. v. 246 codd. εἴτε κεδνὸν, emend. Auratus.

Ach, vroeger klonk vaak haar stem
Ginds onder 't dischrijke dak haars vaders,
Wanneer haar zang, maagdlijk rein, zoet het vroom
(dankgebed

Tot slot van 't maal ruischen deed,
den heilwensch voor haren vader uitte!

Vijfde tegenzang.

Wat volgde, neen, 'k zag het niet, zeg het niet;
Doch Kalchas' woord blijkt gewis niet ijdel.
Het eeuwig recht weegt ons steeds leering door ons
(lijden toe;
De toekomst verneemt gij eens; haar vooruitzien, ver
(van mij!

Het waar' vooruittreuren slechts.
Zij komt en brengt billijk leed naar zonde. —
Doch wat gebeur', heil bekroon' onzen tocht naar den
(wensch

Van gindschen burg onzes lands,
waar thans slechts ééne behoedend zetelt!

(De koorleider wendt zich eerbiedig tot de koningin, die onder de laatste regels met haar gevolg van haren omgang door de stad is teruggekeerd. Klytaemnestra staat in het midden van het tooneel.)

Koorleider.

Ik treed eerbiedig, Klytaemnestra, voor uw oog,
Want hulde komt der gade van den koning toe,
Wanneer de zetel haars gemaals verlaten staat.
Doch of gij tijding mocht ontvangen, of alleen
Op blijde boodschap hopen, al deze offers brengt,
Vernam ik gaarne, schoon berustend als gij zwijgt.

Klytaemnestra.

Met blijde tijding, is 't gewone zeggen, rijz'
De morgen uit den moederschoot der goede nacht;
Maar vreugde boven alle hoop verneemt gij thans;
Want onze heermacht nam de stad van Priamos.

V. 228. Iphigenia had vroeger meermalen bij feestelijke gelegenheden, als de derde plening aan Zeus gewijd werd, den Paen gezongen; toch werd het beminnelijke, liefhebbende kind door haar verblinden, eierzuchtigen vader voor de bereiking zijner wenschen geofferd, en dit werd door hare moeder Klytaemnestra niet vergeven.

ΧΟΡΟΣ.

Πῶς Φῆς; πέφενγε τοῦπος ἐξ ἀπιστίας.

ΚΑΤΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

Τροίαν Ἀχαιῶν οὔσαν· ἢ τορῶς λέγω;

ΧΟΡΟΣ.

Χαρά μ' ὑφέρπει δάκρυον ἐκκαλουμένη.

255

ΚΑΤΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

Εὖ γὰρ φρονούντος ὅμμη σοῦ κατηγορεῖ.

ΧΟΡΟΣ.

Ἢ γὰρ τι πιστόν; ἔστι τῶνδ' ἐσσι τέκμαρ;

ΚΑΤΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

Ἔστιν· τί δ' οὐχί; μὴ δολώσαντος Θεοῦ.

ΧΟΡΟΣ.

Πότερ' δ' ἐνείρων φάσκει· εὐπειθὴ σέβεις;

ΚΑΤΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

Οὐ δόξαν ἂν λάβοιμι βριζούσης φρενός.

260

ΧΟΡΟΣ.

Ἀλλ' ἢ σ' ἐπὶ ἀνέν τις ἔρως ἄπτερος;

ΚΑΤΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

Παιδὸς νέας ὥς κάρ' ἐμωμῆσω φρένας.

ΧΟΡΟΣ.

Ποίου χρόνου δὲ καὶ πεπέρθηται πόλις;

ΚΑΤΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

Τῆς νῦν τεκούσης φῶς τὸδ' εὐφρόνης λέγω.

ΧΟΡΟΣ.

Καὶ τίς τὸδ' ἐξίκοιτ' ἂν ἀγγέλων τάχος;

265

ΚΑΤΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

Ἢφαίστος Ἰδης λαμπρὸν ἐκπέμπων σέλας.

Φρυκτὸς δὲ Φρυκτὸν δεῦρ' ἀπ' ἀγγάρου πυρὸς
ἔπεμπε. Ἰδὴ μὲν πρὸς Ἑρμίου λέπας

v. 257 codd. Τί γὰρ το, emendd. Karsten et Meineke. —
v. 261 codd. τις ἄπτερος φῶτις, emend. K.

Koorleider.

Wat meldt gij? heb ik goed gehoord? ik twijfel nog.

Klytaemnestra.

In Argos' macht is Troja; is 't verstaant're taal?

Koorleider.

Vreugd overstelpt mij; tranen wellen bij mij op.

Klytaemnestra.

Trouwhartig zijt gij; dit erken ik in uw oog.

Koorleider.

En hebt gij waarborg? hebt ge een zeker onderpand?

Klytaemnestra.

Gewis! wat denkt gij? — zoo mij niet een god bedriegt.

Koorleider.

Schonkt gij vertrouwend aan een droomgezicht geloof?

Klytaemnestra.

Den waan zou ik aanvaarden van een geest, die slaapt!

Koorleider.

Een ander voorbeduidsel heeft u dus verblijd?

Klytaemnestra.

Gij spreekt mij toe, als dreeft gij met een kind den spot.

Koorleider.

En sinds wanneer dan is de stad door ons verwoest?

Klytaemnestra.

Sinds deze nacht, de moeder van dit morgenlicht.

Koorleider.

En door wat bode kwam zoo snel de tijding hier?

Klytaemnestra.

Hephaëstos zond van de Ida held'ren glans mij toe.

Het eene vuur dreef telkens met zijn gloedbericht

Het andre voort; zóó Ida's spits den Hermesberg

V. 258. Hephaëstos, zie v. 266. — V. 261. Zoo kon b.v.
niezen, als over Troja's val gesproken werd, een voortteeken zijn.

Λήμνου· μέγαν δὲ πανὸν ἐκ νήτου τρίτον
"Αθῶν αἶπος Ζηνὸς ἐξεδέξατο·

270

[ὕλης δ' ὁρείας δᾶς ἐσημίηνεν πρότω
πεύκη προσαιθρίζουσα πόμπιμον Φλόγα,]
ὑπερτελής τε, πόντον ὥστε νωτίσαι,
ἰσχυρὸς πορευτοῦ λαμπάδος πρὸς ἡδονήν
ἐπέσυτο χρυσοΦεγγῆς ὥς τις ἥλιος
σέλας παραγγέλαια Μακίστου σκοπᾶς.

271

Ὁ δ' οὔτι μέλλων οὐδ' ἀφρητόνως ὑπνω
νικώμενος προήκεν ἀγγέλου μένος·
ἐκάς δὲ Φρυκτοῦ Φᾶς ἐπ' Εὐρίπου βόας
Μεσσαπίου Φύλαξι σημαίνει μολόν.

275

οἱ δ' ἀντέλαμψαν καὶ παρήγγειλαν πρότω
γραίᾳς ἐρείκης θωμὸν ἄψαντες πυρί.
σθένουσα λαμπὰς δ' οὐδέπω μαυρομένη,
ὑπερθοροῦσα πεδίον Ἀσωποῦ, δίκην
Φαιδρᾶς σελήνης, πρὸς Κιθαιρώνας λέπας
ἡγείρειν ἄλλην ἐκδοχὴν πομποῦ πυρός.

280

Φλέγος δὲ τηλέπρεπτον οὐκ ἡναιέτο
Φρουρὰ πλέον κάουσα τῶν εἰρημένων·
λίμνην δ' ὑπὲρ Γοργῶπιν ἔσηψεν Φᾶς·
οὖρος τ' ἐπ' Αἰγίπλαγκτον ἐξικνούμενον
ἄτρυνε θετμὸν μὴ χαρίζεσθαι βραχύν.

285

Πέμπουσι δ' ἀνδαιόντες ἀφθόνως μένει
Φλογὸς μέγαν πάγωνα, καὶ Σαρωνικοῦ
πορθμοῦ κάτοπτον πρῶν ὑπερβάλλων πρότω
Φέγγουσιν αἶγλην ἤξεν, ἔστ' ἀφίκετο
Ἀραχνηίου αἶπος, ἀστυγείτονας σκοπᾶς.
ἄπειτ' Ἀτρειδῶν ἐς τόδε σκήπτει στέγος
Φᾶς τόδ' οὐκ ἄπακπον Ἰδαίου πυρός.

290

295

Τοιοῖδε τοί μοι λαμπαδιφόρων νόμοι,
ἄλλος παρ' ἄλλου διαδοχὰς τηρούμενοι·

V. 270 lacunam post hunc v. explev. K.; Hesychius servavit
προσαιθρίζουσα πόμπιμον Φλόγα. — v. 273 codd. πεύκη τὴ
χρυσοΦεγγῆς, emend. K. — v. 276 codd. παρήκεν ἀγγέλου
μέρος emend. K. — v. 285 codd. Φᾶς δὲ τηλέπομπον, emend. K.
— v. 288 codd. ὕρος, emend. K. — v. 289 codd. χαρίζεσθαι πυρός,
emend. K. — v. 292 codd. κάτοπτον πρῶν ὑπερβάλλειν, emend.
Canter et Scaliger. — v. 293 codd. Φλέγουσιν εἴτ' ἔσηψεν, εἴτ'
ἀφίκετο, emend. K. — v. 298 codd. πληρούμενοι, emend. K.

Van Lemnos; zóó gewerd des eilands fakkelnieuws
Ten derde aan Athos' hoogen, Zeus gewijden top;
De gloed van 't woudgebergte zond de tijding voort,
Daar snel der dennen laaie gloed ten hemel steeg;
En, op der golven kruinen zwevend, vloog dier toorts
Ondooft're kracht, als dart'lend om den verren tocht,
Met gouden straling, aan een middagzon gelijk,
In snelle vaart als bode naar Makistos' kruin.

En zonder talmen, vrij van vadzigheid of slaap,
Zond deze weer den bode verder, nieuw gesterkt;
Nu ijlt naar des Euripos' stroom de fakkelgloor
En brengt den wachters tijding op Messapios.
Die vonk'len weder en hun knett'rend heidekruid,
Bij hoopen aangestoken, zendt de kondschaft voort.
In ongetaande schitt'ring overspringt met kracht
De lichtgloed des Asopos' breede vlakke, en straalt
Als helder maanlicht op Kithaerons hooge rots
En wekt een nieuwen vuurboô tot den verd'ren tocht.

Daar is de wacht niet weig'rend, maar ontsteekt veel meer,
Dan voor den verre zichtb'ren gloed geboden was;
En over 't meer Gorgopis spoedt het licht zich voort;
En nauw bereikt het de Aegiplankton, of het drijft
De wachters daar, niet karig met hun gloed te zijn.

Ze ontsteken, vol van ijver, 't vuur; een pluim van licht
Verheft zich als een wond're ster en werpt zijn schijn,
't Saronisch zeevlak over, op de steile kust,
En eind'lijk, helder als het daglicht, tot den top
Van Arachnaeons hoogte, laatste wacht naar hier.
Van daar ontstroomde naar dit dak van Atreus' zoon
Dit licht, dat Ida's moedervlam tot oorsprong heeft.

Aldus geordend is der fakkelloopers rij,
Elk door zijn volger wel bespied en afgelost.

V. 274. De Makistos is een berg op Euboea. — V. 278. De
Messapios is een berg in het oosten van Boeotia; zijn top moet van
bosch verstoken zijn geweest, daar Aeschylus, blijkbaar met het
terrein bekend, heidekruid laat aansteken. — V. 286. De koningin
schildert in haar opgewondenheid alles, alsof zij alle maatregelen
der wachters zelf had bijgewoond. — V. 287. Het meer Gorgopis
ligt op de grens van Megaris, de berg Arachnaeon dicht bij Argos. —
V. 291. De vlam wordt met een komeet vergeleken.

νικᾷ δ' ὁ πρῶτος καὶ τελευταῖος δραμῶν.

τέκμαρ τοιοῦτο σύμβολόν τε σοὶ λέγω
ἀνδρὸς παραγγείλαντος ἐκ Τροίας ἔμοι.

ΧΟΡΟΣ.

Θεοῖς μὲν αὖθις, ὦ γύναι, προσεύξομαι.
λόγους δ' ἀκούσαι τοῦδε κάποθαυμάσαι
διανεκῶς θέλοιμ' ἄν, ὡς λέγεις, πάλιν.
Τροίαν Ἀχαιοὶ τῇδ' ἔχουσ' ἐν ἡμέρᾳ;

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

Οἶμαι βοὴν ἄμικτον ἐν πόλει πρέπειν.
ῥῆος τ' ἄλειφά τ' ἐγχέας ταυτῷ κύτει
διχοστατοῦντ' ἄν οὐ Φίλως προσεννέποις.
καὶ τῶν ἀλόντων καὶ κρατησάντων δίχῃ
Φθογῶς ἀκούειν ἔστι συμφορᾶς διπλῆς.

Οἱ μὲν γὰρ ἀμφὶ σώμασιν πεπτωκότες
ἀνδρῶν κασιγνήτων τ' καὶ φυλακίων
[πατέρων γυναικῆς, νυμφίων νεάνιδες,]
παῖδες γερόντων, οὐκέτ' ἐξ ἑλευθέρου
δέρης ἀποιώζουσι Φιλιτῶν μόρον.

Τοὺς δ' αὖτε νυκτίπλαγκτος ἐκ μάχης πόνος
νῆστεις πρὸς ἀρίστοισιν ὦν γέμει πόλις
τάσσει, πρὸς οὐδὲν ἐν μέρει τεκμήριον,
ἀλλ' ὡς ἕκαστος ἔσπασεν τύχης πάλον.

Ἐν δ' αἰχμαλώτοις Τρωϊκοῖς οἰκήμασιν
ναίουσιν ἤδη τῶν ὑπαιθρίων πάγων
δρόσων τ' ἀπαλλαγέντες, ὡς αὐτόχθονες
ἀφύλακτον εὐδῆσουσι πᾶσαν εὐφρόνην.

Εἰ δ' εὖ σέβουσι τοὺς πολισσούχους θεοὺς
τοὺς τῆς ἀλούσης γῆς θεῶν θ' ἰδρύματα,
οὐχ ἀνελόντες αὖθις ἀνθαλοῖεν ἄν.

V. 307 codd. ἐκχέας emend. Canter. — v. 312 versum seq. inser. K. — v. 316 codd. νῆστις vel νῆστισι; Farn. νῆστεις. — codd. ὦν ἔχει, autumat Naber ὦν γέμει — v. 319 codd. ἐν αἰχμαλώτοις, emend. Weil. — v. 321 codd. ὡς δυσδαίμονες. — v. 325 codd. Bess. οὐκ ἀνελόντες (Flor. Farn. οὐκ ἄν γ' ἐλόντες). — codd. αὖθις αὖ θάνοιεν ἄν (Bess. ἄν θάνοιεν ἄν), emend. Auratus.

Den prijs aan hem, die 't eerst en 't laatst den loop
(volbracht!

Dit onderpand dus, dit getuig'nis noem ik u,
Dat mij uit Troja mijn gemaal gezonden heeft.

Koorleider.

Dra breng ik aan de goden, o vorstin, mijn dank;
Doch deze tijding hoorde ik, zooals gij ze meldt,
Nog eens uitvoerig gaarne en met bewond'ring aan.
Zoo is dan Troja thans in der Argiven hand?

Klytaemnestra.

Ik hoor, zoo dunkt mij, onvereenb're klanken ginds.
Zooals wie olie en azijn vermengen wil,
Ontwaart, hoe vijandschap die vochten scheiden blijft,
Zoo klinkt der onderworpen en der meesters kreet
Tweevoudig, onvereenbaar, door 't tweevoudig lot.

Want de eenen, bij verslagen dierb'ren neergestort,
Bij diepbetreurden gade, broeder, vader, zoon
Hier vrouwen, maagden bij verloofden ginds,
Daar nevens grijsaards kind'ren, slaken thans geen kreet
Uit vrije borst meer om der liefsten ondergang.

En de and'ren vallen, hong'rig na die nacht van strijd,
Aan op 't ontbijt, dat hun de veste rijklijk biedt,
Niet, als bij 't strijden, kenn'lijk door de tucht vereend,
Neen, ieder zwerfend, naar het toeval hem geleidt.

Reeds wonen ze in de huizen, die hun zwaard zich won,
Der Trojers; thans voor 's hemels killen dauw en rijm
Beveiligd, zullen ze als in hun geboorteland
De gansche nacht daar rustig slapen, zonder wacht.

Ja, zoo ze eerbiedig nu der onderworpen stad
Schutsgoden eeren en hun tempels vroom ontzien,
Dan blijft, zoo 'k hoop, de zege aan 't zegevierend heer!

V. 299. Die 't eerst en 't laatst den loop volbrengt, is de god Hephaestus, zie v. 258 en v. 266. — V. 311. In Troja zijn alleen vrouwen en kinderen over, en deze zijn gevangenen. — V. 316. Dat er in Troja geen overvloed heerschte, behoefde aan Klyt. niet bekend te zijn. — V. 323. Wat Klyt. zegt te duchten, is inderdaad gebeurd, zie v. 505.

ἔρως δὲ μὴ τις πρότερον ἐμπίπτοι στρατῷ
πορθεῖν ἂ μὴ χρῆ, κέρδεσιν νικωμένους· 327
πολλῶν γὰρ ἐσθλῶν τὴν ὄνησιν εἶλον ἄν. 335

Δεῖ γὰρ πρὸς οἴκου νοστήμου σωτηρίᾳ
κάμψαι διαύλου θάτερον κῶλον πάλιν· 328
θεοῖς δ' ἀναμπλάκηντος εἰ μῶλοι στρατός, 330
ἐγρήγορον τὸ πῆμα τῶν δλωλῶτων
γένοιτ' ἄν [αὔθις δλέθριον νικηφόροις
πρόμοισι,] καὶ πρόσπαια μὴ τύχοι κακά.
τοιαῦτά τοι γυναικὸς ἐξ ἐμοῦ κλύεις·
τὸ δ' εὖ κρατοῖη, μὴ διχορρόπως ἰδεῖν. 334

ΧΟΡΟΣ.

Γύναι, κατ' ἄνδρα σάφρον' εὐφρόνως λέγεις.
ἐγὼ δ' ἀκούσας πιστὰ σου τεκμήρια
θεοὺς προσειπεῖν εὖ παρὰ σκευάζομαι.
χάρις γὰρ οὐκ ἄτιμος εἴργασται πόνων.

ᾠ Ζεῦ βασιλεῦ καὶ νύξ Φιλία 340
μεγάλων κόσμων κτεάτειρα.

Ἦν' ἐπὶ Τροίᾳ πύργοις ἔβαλες
στεγανὸν δίκτυον, ὥς μήτε μέγαν
μήτ' οὖν νεκρὸν τιν' ὑπερτελέσσει
λίνα δουλείας, [ἐκδυσάμενον] 345
γάγγαμον ἄτης πικρῶτατος.

Δίκα τοι ξένιον μέγαν αἰδοῦμαι
τὸν τάδε πράξαντ', ἐπ' Ἀλεξάνδρῳ

v. 335 codd. εἰλόμην; versum transposuit et emend. K. —
v. 332 codd. γένοιτ' ἄν, εἰ πρόσπαια μὴ τύχοι κακά, explev. K. —
v. 344 codd. νεαῖων, emend. K. — v. 345 codd. μέγαν δουλείας,
emend. et expl. K.

Doch, dat geen booze moedwil de onzen thans bevang',
Dat hun geen hebzucht naar 't gewijde grijpen doe!
Dan wordt, zoo 'k vrees, veel zegen vrucht'loos door
(hun doen!)

Want na den eindpaal moet nu de and're helft der baan,
De thuisreis naar het vaderland, nog afgelegd. —
En keerde 't leger, jegens goden schuldloos, weer,
Dan kan der omgekoom'nen nimmer sluim'rend wee
Den overwinnaars altijd nog verderflijk zijn,
Al blijft een nieuw en plots'ling onheil hun gespaard. —
Doch, ben ik angstig, denk, het is een vrouw, die spreekt;
En zonder weif'len heersch' nu oppermachtig 't heil.

Koorleider.

Van mannenwijsheid, vrouwe, tuigt uw schrander woord.
Thans, nu ik zeek're kondschaft uit uw mond vernam,
Zij vrome dank den goden door mij toegebracht!
Hun hooge gunst toch heeft ons streven rijk bekroond.

(Klytæmnestra treedt met haar gevolg het paleis binnen.)

Koor (zich tot den beurtzang scharend).

De aanvoerder der eerste rij.

O opperste Zeus en gij vriendlijke nacht,
Die u heerlijken glans hebt verworven,

De aanvoerder der tweede rij.

En over de tinnen van Troja uw net
Zoo dichtoverdekkend geworpen, dat knaap
Noch man aan der knechtschap garen ontkwam,
Al was 't hem gelukt door de mazen des doods,
Hoe eng ook gestrikt, zich te wringen; —

De aanvoerder der derde rij.

Ja, eere den hoeder van 't gastrecht, Zeus,
Die dit heeft gewrocht! reeds lang was zijn boog

V. 328. De vaart naar Troja is de eene helft der renbaan, de
terugreis de andere. — V. 342. De hier volgende anapestes zijn
een marschlied van het koor, terwijl zij zich tot den beurtzang om
het altaar scharen.

τείνοντα πάλαϊ τόξον, ὅπως ἂν
μήτε πρὸ καιροῦ μήθ' ὑπερᾶϊρον
βέλος ἡλίδιον σκῆψειν.

350

στρ. α'.

Διδὸς πλαγὰν ἔχουσ' ἂν εἰπεῖν·
πάρεστιν τοῦτο δ' ἐξιχνεῦσαι,
ἔπραξεν ὡς ἔκρινεν. οὐκ ἔφα τις
θεοὺς βροτῶν ἀξιούσθαι μέλειν
ἄλλοις ἀδικτοῦ γέρας
πατοῖθ'· ὁ δ' οὐκ εὐσεβής.
πέφονται δὲ ἔκτενεις
ἀτολήτων θράσει
πνεόντων μείζον ἢ δικαίως
φλεόντων δωμάτων ὑπέρφει,
ὑπὲρ τὸ βέλτιστον, ἐστὼν ἀπή-
μαντον ὥστε καταρκεῖν
εὐπραπίδων λαχόντων.
οὐ γὰρ ἔστιν ἐπαλξίς
πλούτου πρὸς κόρον ἀνδρὶ
λακτίσαντι μάταν Δίκας
βωμόν εἰς ἀφάνειαν.

355

360

365

ἀντ. α'.

Βιᾶται δὲ τάλαινα πειθῶ,
προβούλου παῖς ἄφροτος ἄταξ.
ἄκος δὲ πᾶν μάταιον. οὐκ ἐκρύφθη,
πρέπει δὲ Φῶς, αἰνολαμπὲς γάνος·

370

v. 350 codd. ὑπὲρ ἄστρων, emend. Enger. — v. 352 Flor. ἔχουσιν, Farn. ἔχουσιν, emend. Ahrens. — v. 353 Fl. πάρεστι τοῦτ' ἐξιχνεῦσαι (Farn. τοῦτο γ' ἐξιχνεῦσαι), emend. K. — v. 354 codd. ὡς ἔπραξεν — v. 356 codd. ἀδικτοῦ γέρας, emend. K. — v. 358 codd. πέφονται δ' ἐγγόνους (ἐκγόνους), emend. K. — v. 359 codd. ἀτολήτων ἄρη, emend. Weil. — v. 362 codd. ἐστὼ δ' ἀπὸ μαντον ὥστ' ἀπαρκεῖν (Farn. ὥστε καταρκεῖν), emend. K. — v. 367 codd. μεγάλη Δίκας, emend. K. — v. 369 codd. βιᾶται δ' ἂ, emend. K. — v. 370 codd. προβούλιαι, emend. Hartung. — v. 371 codd. παμμάταιον, emend. Musgrave. — v. 372 codd. Φῶς αἰνολαμπὲς σίνος, emend. M. Schmidt; iam K. Φῶς, αἰνολαμπὲς σέλας; Hesychius γάνος Φῶς αἰγῆ.

Tegen Paris gespannen, opdat niet te vroeg,
Noch over den tijd, hem beschoren, de pijl
Te vergeefs door de lucht zou streven.

Beurtzang van het Koor.

Eerste zang.

Nu blijkt, dat Zeus hier heeft getroffen;
En licht speurt ieder deze waarheid:
„'t Verging hem naar zijn daden.” Wie ook zegge:
„Der goden trots slaat geen acht op den mensch,
Die 't heilig recht driest vertreedt,”
Hij spreekt een godlast'rend woord.
Of wraakte niet hun straf
Het roek'loos stout gedrag
Van trotsaards, heftig alles wagens,
Van rijkaards, overdadig zwelgend,
Verachters van matig, leedvrij bezit,
waar, wie wijsheid erlangden,
Dankend het lot om prijzen?
Niets, neen, redt den verdwaasden
Zoon der weelde, die eenmaal
Overmoedig des rechts altaar
blind en smaadtijk verschopte.

Eerste tegenzang.

Hem drijft onzalig zelfvertrouwen,
Het roek'loos radend kind des waanzins.
Geen midd'len baten. Niet verscholen blijft hij;
Hij treedt in 't licht, glanst met schrikbaren gloed;

V. 356. Bij de vermelding van hem, „die 't heilig recht driest vertreedt”, is aan Paris te denken, die Helena geschaakt heeft en hierdoor Zeus, den hoeder van het gastrecht, alsmede Hera, de godin der huwelijksrouw, zwaar heeft beleedigd. In dezen geheelen zang, en ook in den tegenzang, heeft het koor, schoon in het algemeen sprekend, Paris op het oog, en tevens de rijke Priamiden, zie v. 360. — Bij de herstelling van den hier zeer bedorven Griekschen tekst waren vele en groote moeilijkheden te overwinnen, zoodat zij wellicht nog niet volkomen gelukt is. De vertaling vermocht den Griekschen zinbouw niet geheel op den voet te volgen.

κακοῦ δὲ χαλκοῦ τρόπον
 τρίβῃ τε καὶ προσβολαῖς
 μελαμπυχῆς πέλει 375
 δικαιῶθεῖς, ἐπεὶ
 δῶκεῖ παῖς ποτανὸν ὄρνιν,
 πόλει πρόστριμμ' ἄφερτον ἐνθεῖς.
 λιτῶν δ' ἀκούει μὲν οὔτις θεῶν
 τῶν δ' ἐπίστροφον οἶδμα 380
 Φῶτ' ἄδικον καθαιρεῖ.
 οἶος καὶ Πάρις ἐλθὼν
 ἐς δόμον τὸν Ἀτρειδῶν
 ἥσυχυνε ξενίαν τράπε-
 ζαν κλοπαῖσι γυναικῶς. 385

στρ. β'.

Λιποῦσα δ' ἀστοῖσιν ἀπίστορας
 κλόνους τε καὶ λογχίμους ναυβάτας εἴ' ἐπλισμούς,

ἄγρουσά τ' ἀντίφερνον Ἰλίῳ Φθορὰν
 βεβάκει ἱμῶα διὰ πυλῶν
 ἄτλητα τλᾶσα· πολλὸ δ' ἀνέστενον 390
 τὰδ' ἐννέποντες δόμων προφῆται·
 „ἰὼ τέγος καὶ πρόμοι [γυναικωνεῖς,]
 ἰὼ λέχος καὶ στίβοι Φυγάνορες.
 πάρεστι σιγαῖς ἀμάρμοις ἀλοιδόροισιν

ἄδιστος ἐφεμένων ἰδεῖν. 395
 πόθῳ δ' ὑπερποντίας
 Φάσμα δόξει δόμων ἀνάσσειν.
 εὐμόρφων δὲ νεοσσῶν
 ἔχθεται χάρις ἀνδρῶν
 στρωμάτων δ' ἐν ἀχηνίαις 400
 ἔρρει πᾶσ' Ἀφροδίτῃ.

v. 380 codd. τὸν δ' ἐπίστροφον τῶνδε, emend. Weil τῶνδε in οἶδμα mutato, K. τῶν pro τὸν scripsit. — v. 387 codd. κλόνους λογχίμους τε καὶ ναυβάτας ἐπλισμούς, emend. Ahrens. — v. 389 Flor. βέβακε, Farn. βέβακεν, emend. K. — v. 390 Farn. πολλὰ δ' ἔστενον, emend. K. — v. 392 Flor. ἰὼ δῶμα καὶ πρόμοι, Farn. ἰὼ ἰὼ δῶμα δῶμα καὶ πρόμοι, emend. K. — v. 393 codd. Φιγάνορες, emend. Karsten. — v. 394.95 codd. πάρεστι σιγαῖς ἄτιμες ἀλοιδόρος ἄδιστος ἐφεμένων ἰδεῖν, emend. K. — v. 398 codd. κολοσσῶν, en. Karst. — v. 400 codd. δμμάτων, em. K.

Doch even als valsche munt
 Door schuring, door vingerdruk,
 Ras zwart wordt, staat hij dra
 Veroordeeld, grijpt verdwaasd,
 Als 't kind, naar vogels die daar vliegen,
 En stort heel 't land in schand' en onheil.
 Geen god verhoort thans zijn laat smeekgebed;
 Wrekend sleept hunner gramschap
 Branding den zondaar mede.
 Zoo verzwolg zij nu Paris,
 Die, als gast des Atriden,
 't Heilig recht zijner woning schond,
 Snood zijn ga hem ontvoerde.

Tweede zang.

Zij ging en liet aan haar volk krijgsgeroep,
 En speergedrang, zwaardgedruis, scheepsgewoel aan
 ('t zeestrand;

Aan Ilion was ondergang haar bruidsgeschenk;
 Zij vlood lichtvoetig door de poort,
 Haar plicht verschoppend. Bitter klaagden luid
 Aldus vol weedom des huizes zieners:
 „O zalen, wee uwen vorst, van liefde krank,
 O sponde, wee dien verlaten echtgenoot!
 O ziet hem daar, als versteend, vloek noch smading
 (uitend,

Dien weeken, zwaar gekrenkten man.
 Zijn diep betreurd, grievend leed
 geeft dit huis dra een schim tot heerscher.
 Want ook 't schoon zijner kinders
 Werd zijn oogen een gruwel;
 Ach! zijns legers verlatenheid
 wordt hem 't graf aller lusten.

V. 392. De dichter voert de zieners des huizes klagend in, daar anders het koor niet kon weten, hoe Menelaos in het binnenste zijner woning zich aan zijne smart overgaf. — V. 398. Bij Sophokles (Electr. 529) en ook in een fragment van Hesiodos worden twee kinderen van Menelaos en Helena vermeld. De lezing der handschriften gewaagt hier niet van kinderen, maar, zeer onwaarschijnlijk, van reusachtig groote standbeelden, kolossen, die Menelaos' slaapvertrek sierden. De tekst is hier in menig opzicht bedorven en moest vele veranderingen ondergaan.

ἀντιστρ. β'.

Ὀνειρόφαντοι δὲ πενθήμασιν
 πάρεισι δόξαι φέρουσαι χάριν ματρίαν.
 μάταν γὰρ εἴτ' ἂν ἐσθλά τις δοκῶν ὄρῃν
 παραλλάξασα διὰ χειρῶν, 405
 βέβακεν ὄψις ὄνομα' ἔθ' ὕστερον
 πτεροῖς ὀπαδοῖς ὕπνου κελεύθῳ."
 τὰ μὲν κατ' οἴκους ἔφ' ἐστίας ἄχῃ
 τὰ δ' ἐστὶ καὶ τῶνδ' ὑπερβατὸν πέρα.
 τὸ πᾶν ἂφ' Ἑλλανος αἴας συνορμένοισιν 410
 πένθει ταιμεικάρδιος
 δόμων ἐκάστου πρέπει.
 πολλὰ γοῦν οἶδαναι ποθ' ἦπαρ
 οὓς μὲν γὰρ τις ἔπεμψεν
 οἶδεν, ἀντὶ δὲ φωτῶν 415
 τεύχη καὶ σποδὸς εἰς ἐκά-
 στου δόμου ἀφικνεῖται.

στρ. γ'.

Ὁ χρυσαμοιβὸς δ' Ἄρης σωματῶν
 καὶ ταλαντοῦχος ἐν μάχῃ δορὸς
 πυρωθὲν ἐξ Ἰλίου 420
 φίλοις πέμπει βραχὺ
 ψῆγμα δυσδάκρυτον ἀν-
 τήνορος σποδοῦ γεμί-
 ζων λέβητας εὐθέτους.
 στένουσι δ' εὖ λέγοντες ἀν- 425
 δρα τὸν μὲν „ὡς μάχης ἴδρις"
 τὸ δ' ἐν Φοναῖς καλῶς πεσεῖν
 ἀλλοτρίας διὰ γυναικὸς."
 τάδε σῖγά τις βαῦζει.
 φθονερὸν δ' ὑπ' ἄλγος ἔρπει 430

v. 402 codd. πενθήμονες, emend. K. -- v. 404 codd. μάταν γὰρ
 εἴτ' ἂν, emend. K. -- v. 406 codd. ὄψις οὐ μεθ' ὕστερον, emend.
 K. -- v. 407 codd. κελεύθῳ, emend. K. -- v. 409 codd.
 ὑπερβατώτερα, emend. K. -- v. 410 codd. ἂφ' Ἑλλάδος αἴας,
 emend. Franz. -- v. 411 codd. ταιμεικάρδιος, emend. K. -- v. 413
 codd. Σιγγάνει πρὸς ἦπαρ, emend. K. -- v. 414 codd. γὰρ
 ἔπεμψεν, emend. Porson. -- v. 421 codd. βραχὺ, emend. Schütz. --
 v. 423 codd. εὐθέτου, emend. Auratus. -- v. 427 codd. πεσόντ',
 emend. K. -- v. 428 codd. διὰ, emend. Hermann.

Tweede tegenzang.

In droomen, ja, zweven schijnbeelden aan,
 Doch brengen, ach! aan zijn leed ijd'le, valsche vreugde.
 Vergeefsch het grijpen naar het schoone beeld des waans;
 't Vervloeit, ontglipt der hand, die grijpt,
 Het droomgezicht, voortaan een naam alleen;
 Zijn vlugge wijk volgt den weg der sluim'ring." —
 Zietdaar, wat leed 's konings hoogen burg bewoont;
 Doch grooter wee heeft geheel het land bezocht:
 Om allen, die met den vorst Hellas' grond verlieten,
 Gevoelt eens ieders vaderhuis
 Des kommers hartgrievend wee.
 Dies verheft hoog het hoofd de wrevel.
 Want, wien iemand zag heengaan,
 Weet hij, doch voor de strijders
 Ziet in stede zoo menig huis
 asch en wapenen keeren.

Derde zang.

De lijken-inwisselaar, Ares, hij,
 wien de speer bij den strijd ter weging dient,
 Hij zendt, verbrand, vrienden stof
 Van Troja toe, kost'lijk stof,
 Bitt're tranen wekkend' asch,
 in de plaats des mans, en vult
 met die schatten urn aan urn.
 En roemend klinkt de droeve klacht:
 „Wat man! ervaren in den krijg!”
 Of wel: „Een schoone dood voorwaar:
 sneuvelen voor eens and'ren gade!”
 En zoo mompelt men in stilte;
 En 't verwijt des kommers sluipt reeds

V. 409. Blijkbaar wordt hier zijdelings in Agamemnon gegispst,
 dat hij wegens een vrouw den verderfelijken oorlog tegen Troje
 ondernomen heeft. — V. 418. Ares wordt hier een lijken-bankier
 of wisselaar genoemd; opmerking verdient, dat evenzoo de groote
 Engelsche dichter, Æschylos' geestverwant en evenknie, in zijn
 Koning Richard III (IV, 4, 72) van dezen zegt:
 „Slechts Richard leeft, der helle zwarte speurhond,
 Gespaard, opdat hij haar als maak'laar zielen
 Inkoop en toezend'.”

προδίκους Ἀτρεΐδαις.
οἱ δ' αὐτοῦ περὶ τεύχεος
γυῖας Ἰλιάδος γὰρ
εὐμορτοὶ κατέχουσιν· ἐχ-
θρὰ δ' ἔχοντες ἔκρυψεν.

435

ἀντ. γ'.

Βαρεῖα δ' ἀστῶν Φάτις δυσκότῳ
δημαράτου δ' ἄρ' αἶς τίνει χρέος.
μένει δ' ἀκούσαι τί μοι
μέριμνα νυκτιρεφέε.
τῶν πολυκτόνων γὰρ οὐκ
ἄσκοποι θεοί. κελαι-
νὴ δ' Ἐρινύες χροῖναι
τυχηρὸν ὄντ' ἄνευ δίκης
παλιντριβεῖ τύχη βίου
τιθεῖσ' ἀμαυρόν, ἐν δ' αἰ-
στοῖς τελέθοντος οὕτως ἀλκή.
τὸ δ' ὑπερκόπως κλύειν εὖ
βαρὺ· βάλλεται γ' ὀρόγχοις
Διδόεν κεραινόε. —
κρίνω δ' ἄφθονον ὄλβον.
μήτ' εἶην πτολιπόρθης,
μήτ' οὖν αὐτὸς ἀλοῦς ὑπ' ἄλ-
λῳ βίον κατέδοιμι.

440

445

450

ΧΟΡΟΣ.

δ α'.

Πυρὸς δ' ὑπ' εὐαγγέλου

δ β'.

πόλιν διήκει θοὰ [πρὸς Ἰλίου]
βάξις· εἰ δ' ἐτήτυμος —

455

v. 433 codd. ὄντας Ἰλ. — v. 434 codd. εὐμορφοί, emend. Ahrens. —
v. 436 codd. σὺν κότῳ, emend. K. — v. 437 codd. δημοκράτου,
emend. K. — v. 438 codd. τί μου, emend. K. — v. 444 codd. παλιν-
τυχῇ τριβῇ βίου, emend. K. — v. 447 codd. ὑπερκόπως, emend.
Heath. — v. 448 codd. βάλλεται γὰρ ὕσσοις, emend. Ahrens. —
v. 452 codd. ἔλλων, autum. Karst. ἔλλω. — v. 453 codd. κατίδοιμι,
emend. Valckenaer. — v.v. 455 et 462 lacunas expl. K.

Tot den troon der heerschers.
And'ren wonnen een akker
Ginds bij Ilions muren;
Eig'naars zijn zij van 's vijands grond;
doch — die dekt de bezitters.

Derde tegenzang.

Onzalig, wien 't volk met toorn zwaar belaaft,
want den vloek, dien het uit, ontgaat hij niet.
Dies ducht mijn zorg, dat mijn oor
Dra leed verneemt, zwart als nacht.
Want wie veler bloed vergoot,
slaan de goden gâ. Zoo 't lot
tegen 't recht hem heil verleent,
Verdooft der Wraakgodinnen nacht
zijn trotschen glans, en plotsling wordt
Hij weggevaagd; zijn vroeg're kracht,
ijdel, verdwenen blijkt z' in 't duister.
De te hoog verheev'ne valt steeds
Allerdiepst; der bergen top treft
met haar flits de godheid. —
Nijdloos heil zij het mijne;
'k Zij geen stedenveroor'raar,
Noch ook zelf, bij een vreemde slaaf,
't hart van kommer verterend.
(Men hoort achter het tooneel luid jubelende vrouwenstemmen.)

Koor.

Eerste rij.

Eerste grijsaard.

Door stralend licht aangebracht,

Tweede grijsaard.

Doorrijlt de stad wondersnel het heuchlijk woord;
doch is 't waarheid, wat het meldt?

V. 434. De oorspronkelijke, hier gewijzigde tekst spreekt niet van „akkers” maar van „grassteekens;” het gekozen woord schijnt beter in overeenstemming te zijn met den bijtenden toon, die hier heerscht. — V. 436. Natuurlijk is hier Agamemnon bedoeld. — V. 443. De wraakgodinnen zijn door de gevallen gewekt. — V. 453. Het oorspronkelijke zegt woordelijk: „mijn leven opetend, verterend.”

ὁ γ'.

τίς οἶδεν εἴ τι θεῖόν ἐστι μὴ ἰβύθους;

ὁ δ'.

Τίς ὦδε παῖδόνδε ἢ Φρενῶν κεκομμένος,

ὁ ε'.

Φλογὸς παραγγέλλασιν

ὁ ς'.

νέοις πυρῶθέντα καρδίαν, ἔπειτ'
ἀλλαγῇ λόγου καμεῖν;

460

ὁ ζ'.

Γυναικὸς αἰχμᾶ πρέπει [γ' ὑπηκόους

ὁ η'.

κενοφρόνων δι' ἐλπίδων]

ὁ θ'.

πρὸ τοῦ Φανέντος εὖχαρι ξυναινέσαι.

ὁ ι'.

Πιθανὸς ἄγαν ὁ θῆλυς ἐπιτρέχει θρόος

ὁ ια'.

ταχύπορος· ἀλλὰ ταχύμορον

465

ὁ ιβ'.

γυναικογάρυτον ἔλλυται κλέος.

v. 457 codd. τίς οἶδεν ἢ τοι, emend. Hermann. — v. 462 codd. ἐν γυναικὸς, emend. Porson. — v. 463 codd. χάριν, emend. K. — v. 464 codd. ὁ θῆλυς ἕρος ἐπινέμεται, emend. K. (in litteris ad me datis).

Derde grijsaard.

Wie weet toch, of niet bitter ons een god bedriegt?

Tweede rij.

Vierde grijsaard.

Wie kan zoo kindsch zijn, of zoo dwaas door waan
(verblind,

Vijfde grijsaard.

Dat, door der vlam wondernieuws,

Zesde grijsaard.

Hem 't hart ontgloeit, blijde klopt, en, dra verkild,
d' ijdele tijding diep betreurt?

Derde rij.

Zevende grijsaard.

Eens vrouwentroons onderdanen sta het vrij,

Achtste grijsaard.

Zich vleierend met een looze hoop,

Negende grijsaard.

Het heil te prijzen dat men wenscht, — al eer 't verschijnt.

Vierde rij.

Tiende grijsaard.

Wat vrouwen praten, vindt te licht alom geloof

Elfde grijsaard.

In korten tijd; doch kort van duur

Twaalfde grijsaard.

Is ook 't gerucht, door een vrouwenschaar verbreid.

V. 457. Achter het tooneel klinkt het jubelgeroep van vrouwen (zie v. 573); de voorzichtige grijsaards, die nog bevestiging van het gerucht verlangen, vernemen dit met tegenzin en spreken hun twijfel niet zonder bitterheid uit.

ΦΥΛΛΕΞ.

Τάχ' εἰσόμεσθ' ἀμπαδῶν φασφύρων
 φρυκτωριῶν τε καὶ πυρὸς παραλλαγάς,
 εἴτ' οὖν ἀληθεῖς εἴτ' ὀνειράτων δίκην
 τερπνὸν τόδ' ἐλθὼν φῶς ἐφίλωσεν φρένας. 470

Κήρυκ' ἀπ' ἀκτῆς τόνδ' ὀρῶ κατὰσκιον
 κλάδοις ἐλάας· μαρτυρεῖ δέ μοι κάσις
 πηλοῦ ξύνωρος διψία κόνις τάδ'·
 [αὐτοῦ στίβοισιν ἔψεται πλῆθος στρατοῦ.]

Ὅ δ' οὔτ' ἄνυδος οὔτε σοὶ δαίω φλόγα
 ὕλης δρεῖας σημανεῖ καπνῷ πυρὸς, 475
 ἀλλ' ἢ τὸ χαίρειν μᾶλλον ἐκβάξει λέγων·
 τὸν ἀντίον δὲ τοῖσδ' ἀποστέρῃω λόγον.

Εὖ γὰρ πρὸς εὖ φανεῖσι προσθήκη πέλοι.

ΧΟΡΟΣ.

Ὅστις τάδ' ἄλλως τῇδ' ἐπεύχεται πόλει,
 αὐτὸς φρενῶν καρποῖτο τὴν ἀμαρτίαν. 480

ΚΗΡΤΕ.

Ἰὼ πατρῶον οὔδας Ἀργεῖας χθονὸς,
 δεκάτου σε φέγγει τῇδ' ἀφικόμην ἔτους,
 πολλῶν βαγεῖσάν ἐλπίδων μῖζος τυχάν.
 οὐ γὰρ ποτ' ἠύχουν τῇδ' ἐν Ἀργεῖα χθονὶ
 θανὼν μεθέξειν φιλτάτον τάφου μέρος. 485

Νῦν χαῖρε μὲν χθῶν, χαῖρε δ' ἡλίου φάος,
 ὑπατός τε χώρας Ζεὺς, ὁ Πύθιδος τ' ἄναξ,
 τόξοις ἰάπτων μηκέτ' εἰς ἡμᾶς βέλη·
 ἄλῃς παρὰ Σκάμανδρον ἦλθ' ἀναρσίως·
 νῦν δ' αὖτε σωτὴρ ἴσθι καὶ παιώνιος, 490

Ἄναξ Ἀπολλών. τοὺς τ' ἀγωνίους θεοὺς
 πάντας προσαυδῶ, τὸν τ' ἐμὸν τιμᾶσθαι

Wachter (op het dak van het paleis, gedurende de
 laatst voorgaande regels door hem bestegen).

Dra wordt ons kenbaar, of der toortsen flikkerlicht
 En dezer wachten en des vuurs opvolgend sein
 Waarachtig waren, of hun glans, een droom gelijk,
 Door blijde straling onzen geest bedrogen heeft.

'k Zie dien heraut, beschaduw'd door olijvenloof,
 Van 't strand ons naad'ren; wild opdwarr'lend dorstig stof,
 Van 't slijk de tweelingbroeder, overtuigt mij klaar:
 Een groote legerschare volgt hem op den voet.

Niet als een stomme bode meldt hij u zijn nieuws,
 Niet als 't ontstoken bergwoud met een wolk van rook,
 Neen, duid'lijk sprekend, wekt hij ons tot hoog're vreugd;
 Of — doch ik huiver, spreek het tegendeel niet uit.

Want zegen voeg' zich bij de vreugde, reeds ons deel!
 (Hij daalt af in het inwendige van het paleis.)

Koorleider.

Wie dezer stad een ander lot te wenschen waagt,
 Die oogste zelf de vruchten van zijn boos gemoed!

Heraut (optredend).

O dierb're bodem, Argos, mijner vaad'ren grond,
 Bij 't zonlicht van dit tiende jaar begroet ik u,
 In meen'ge hoop bedrogen, in deze eene rijk.
 Want nooit verwachtte ik, dat mij eens in Argos' grond
 Het lot van 't liefste graf beschoren wezen zou.

Wees nu gegroet, land! wees gegroet, gij zonnelicht!
 Gij hoogste schutsheer, Zeus, en gij, o Pytho's vorst,
 Die thans geen pijlen van uw boog op ons meer zendt, —
 Aan den Skamander was hun zwerm ons boos genoeg, —
 Wees nu de redder weder, wees genezend god,

O vorst Apollon! U ook, goden, die de markt
 Beschermt en hoedt, begroet ik; mijnen schutsgod ook,

vv. 467—478 codd. Clytæmnestræ tribuunt, emend. K. — v. 473
 codd. ξύνωρος, emend. Karsten. — Versum sequentem inseruit K. —
 v. 474 codd. ὡς (ὡς) οὔτ' ἄνυδος, emend. K. — v. 482 codd.
 δεκάτῳ, emend. K. — 489 codd. ἦλθες (ἦλθ') ἀνάρσιος, emend. K.

V. 481. De heraut komt van buiten, en treedt dus van de
 linkerzijde op; als vredebode draagt hij olijftakken. Hij is de voor-
 looper des konings; zijne taak is vooral, voor het leger de godheden
 des lands te begroeten; van daar, dat hij niet dadelijk op het koor let.

Ἑρμῆν, φίλον κήρυκα κηρύκων σέβας,
ἦρας τε τοὺς πέμψαντας, εὐμενεῖς πάλιν
στρατὸν δέχεσθαι τὸν λελειμμένον δορός. 495

Ἰὼ μέλαθρα βασιλέων, φίλοι στέγαι,
σεμνοὶ τε θᾶκοι, δαίμονές τ' ἀντήλιοι, 497
δέξασθε κόσμῳ βασιλείᾳ πολλῷ χρόνῳ. 499
ἦκει γὰρ ὑμῖν φῶς ἐν εὐφρόνῃ φέρων 500
καὶ τοῖσδ' ἅπασιν κοινὸν Ἀγαμέμνων ἀναξ.

Ἄλλ' εὖ νιν ἀσπᾶσασθε, καὶ γὰρ οὖν πρόπει,
Τροίαν κατασκάψαντα τοῦ δικηφόρου
Διὸς μακέλλῃ, τῇ κατείργασται πέδον·
βωμοὶ δ' αἵστοι καὶ θεῶν ἰδρύματα, 505
καὶ σπέρμα πάσης ἐξαπόλλυται χθονός.

Τοιόνδε Τρωσὶ περιβαλὼν ζευκτήριον
ἀναξ Ἀτρεΐδης πρέσβυς εὐδαίμων ἀνὴρ
ἦκει, τίεσθαι γ' ἀξιώτατος βροτῶν
τῶν νῦν· Πάρις γὰρ οὔτε συντελής πόλις 510
ἐξεύχεται τὸ δρᾶμα τοῦ πάτους πλέον.

Ὅφλῶν γὰρ ἀρπαγῆς τε καὶ κλοπῆς δίκην
τοῦ βυσίου θ' ἤμαρτε καὶ πανώλεθρον
αὐτόχθονον πατρῶον ἔθρισεν δόμον·
διπλᾶ δ' ἔτισαν Πριαμίδαι θάμάρτια. 515

ΧΟΡΟΣ.

Κῆρυξ Ἀχαιῶν χαίρε τῶν ἀπὸ στρατοῦ.

ΚΗΡΤΞ.

χαίρω· θανεῖν γ' οὐκ ἀντερῶ θεοῖς ἔτι.

ΧΟΡΟΣ.

Ἐρως πατρώας τῆσδε γῆς σ' ἐγύμνασεν;

post v. 497 codd. ἦπου πάλαι (Flor. πύλαι) Φαιδροῖσι τοισὶδ' ὄμμασιν, delevit K., hocce quippe trimetro e duabis glossis ad v. precedentem pertinentibus conglutinato. — v. 507 codd. Τροίᾳ, emend. K. — v. 509 codd. τίεσθαι δ', emend. K. — v. 517 codd. χαίρω· τεθνήναι δ' οὐκ ἔτ' ἀντερῶ θεοῖς, retinui χαίρω, ceterum Naberi emendationem secutus, solummodo δ' in γ' mutato.

Hermes, der goden bode en aller boden roem;
En u, heroën, die ons uitzondt, gij, ontvangt
Het leger, door de speer verschoond, hier gunstrijk weer!
(Hij keert zich naar het paleis).

O hooge hallen, mijner vorsten dierbaar dak,
Eerwaarde zetels, goden, gij, door 't licht bestraald,
Ontvangt in feesttooi onzen heer na langen tijd.
Want u en elken huize hier de nacht in licht
Verand'rend, komt nu Agamemnon, onze vorst.

Op, op! verwelkomt hem met vreugd, het komt hem toe;
Hij spitte Troja neder met des hoogen Zeus'
Rechtdoende spade, die den grond heeft omgewoeld.
× Der goden tempels, hun altaren zijn gesloopt,
En 't laatste zaad van 't gansche land kwijnt weg en sterft.

Ja, zulk een dwangjuk legde hij den Trojers op,
Hij, 's grooten Atreus' oudste zoon, gelukkig man;
Ginds keert hij, eere waardig boven elk, die thans
Op aarde leeft. Noch Paris, noch zijn stad vermag
Op schuld te roemen, door de wraak niet achterhaald.
(Hij wendt zich tot het koor).

Want hij, de schuldige aan verraad en roof en vlucht,
Verloor zijn roofgoed, wijdde, met zijn vaderland,
Het huis der vaad'ren aan verderf en ondergang.
Ja, dubbel boette Priamus' geslacht de schuld.

Koorleider.

Heraut van Argos' leger, heil zij u en vreugd!

Heraut.

Die smaak ik; waar' 't der goden wil, ik stierf getroost.

Koorleider.

Dus heeft verlangen naar dit land uw ziel ontrust?

V. 497. De „eerwaarde zetels" zijn steenen of marmeren banken, waarop de koningen bij het rechtspreken en het leiden der volksvergaderingen zaten. — De „door het licht bestraalde goden" doelt op de godenbeelden aan den ingang van het paleis. — V. 505. Men vergelijkte v. 327. — V. 506. De kinderen worden bedoeld, die in gevangenschap geraakt waren.

ΚΗΡΤΞ.

Ἦστ' ἐνδαικρύνειν γ' ὄμμα νῦν χαρᾶς ὑπο.

ΧΟΡΟΣ.

Τερπνῆς ἄρ' ἦτε τῆσδ' ἐπήβολοι νόσου —

520

ΚΗΡΤΞ.

Πῶς δὴ; διδάχθεις τοῦδε δεσπόσω λόγου.

ΧΟΡΟΣ.

Τῶν ἀντερώντων ἱμέρῳ πεπληγμένοι.

ΚΗΡΤΞ.

Ποθεῖν ποθοῦντα τήνδε γῆν στρατὸν λέγεις;

ΧΟΡΟΣ.

Ἦς πόλλ' ἀμυρᾶς ἐκ Φρενός μ' ἀναστένειν.

ΚΗΡΤΞ.

Πόθεν τὸ δύσφρον τοῦτ' ἐπὶν σοί γ' ὥς στρατῶ; 525

ΧΟΡΟΣ.

Πάσαι τὸ σιγᾶν Φάρμακον βλάβης ἔχω.

ΚΗΡΤΞ.

Καὶ πῶς; ἀπόντων κοιρανῶν ἔτρεις τινάς;

ΧΟΡΟΣ.

Ἦι νῦν, τὸ σὸν δὴ, καὶ θανεῖν πολλὰ χάρις.

ΚΗΡΤΞ.

Εὖ γὰρ κέκρανται. ταῦτα δ' ἐν πολλῷ χρόνῳ

τὰ μὲν τις ἂν λέξειεν εὐπετῶς ἔχειν,

530

τὰ δ' αὖτε ἀπίμομφα. τίς δὲ πλὴν θεῶν

v. 519 codd. ὄμμασιν emend. K. — Farn. ἐνδαικρύνειν. — v. 520 Flor. ἄρ' ἴστε. — v. 522 codd. πεπληγμένος, emend. Schütz. — v. 525 codd. στίγος στρατῶ, em. K. — v. 527 Flor. τυράνων. — v. 528 codd. ὦν νῦν, emend. Ahrens. — v. 529 codd. εὖ γὰρ πέπρακται, emend. K. — v. 530 codd. εὖ λέξειεν, emend. Porson.

Heraut.

Zoo, dat het oog mij nu in vreugdetranen zwemt.

Koorleider.

Een lieve krankheid was het, die u lijden deed.

Heraut.

Hoe dan? verklaar dit, leer uw rede mij verstaan.

Koorleider.

Daar gij naar wie u wederminnen hebt gesmacht.

Heraut.

Verlangde naar 't verlangend leger, zegt gij, 't volk?

Koorleider.

Vaak loosde ik zuchten uit een donker, droef gemoed.

Heraut.

Van waar bewolkte ook u, als 't leger, donk're zorg?

Koorleider.

Reeds lang is zwijgen de een'ge heeling in mijn leed.

Heraut.

Hoe? duchtet ge in der vorsten afzijn and'ren dus?

Koorleider.

O nu, 'k herhaal uw woorden, waar' mij 't sterven zoet.

Heraut.

Ja, schoon is de uitkomst! Toch, in dezen langen tijd,
Beleeft een ieder menig voorval, dat verheugt,
En menig ook, diep grievend. Wie, dan goden slechts,

V. 524. De koorleider geeft hier, evenals v. 19 de wachter heeft gedaan, verbloemd, doch voor ingewijden duidelijk, te kennen, dat het in het koninklijk paleis niet toegaat zooals het behoort; hij ontwijkt v. 528 de vraag van den heraut, die nadere opheldering verlangt.

ἅπαντ' ἀπήμων τὸν δι' αἰῶνος χρόνον;
 μόχθους γὰρ εἰ λέγοιμι σοὶ ναυκληρίας
 σπαρνὰς τε βέγξεις καὶ κακοστρώτους, τί δ' οὐ;
 εὐναὶ γὰρ ἦσαν νηῶν πρὸς Φραγκμάτων·
 στενὸν τόδ' οὐ χάδοι γ' ἂν ἤμας μέρος.

534

537

535

Τὰ δ' αὖτε χέρσῳ ἴπορισε καὶ πλέον στύγος·
 ἐξ οὐρανοῦ γὰρ ἀπὸ γῆς λειμωνίας
 βρεγμοὶ κατεψάκαζον, ἔμπεδον σίνος,
 ἐκδυμάτων τιθέντες ἀνθηρὸν χροῶ.
 χεῖμῶνα δ' εἰ λέγοι τις οἰωνοκτόνον
 οἶον παρεῖχ' ἄφερτον Ἰδαία χιῶν,
 ἢ θάλλπος, εὔτε πόντος ἐν μεσημβριναῖς
 κοίταις ἀκύμων νηέμοις εὐδοὶ πεσών·

536

538

540

Τί ταῦτα πενθεῖν δεῖ; παροίχεται πόνος·
 παροίχεται δὴ, τοῖσι μὲν τεθνηκόσιν
 τὸ μῆποτ' αὖθις μὴδ' ἀναστῆναι μέλειν.
 ἡμῖν δὲ τοῖς λοιποῖσιν Ἀργείων στρατοῦ
 νικᾷ τὸ κέρδος, πῆμα δ' οὐκ ἀντιρρέπει.
 τί τοὺς ἀναλωθέντας ἐν ψήφῳ λέγειν,
 τὸν ζῶντα δ' ἄλγους χρὴ τυχεῖν παλιγκότου;
 καὶ πολλὰ χαίρειν συμφορὰς καταξιά.

545

551

552

548

550

Ὡς κομπάσαι τὰδ' εἶδος ἡλίου φάει
 ὑπὲρ θαλάσσης καὶ χθονὸς ποτωμένοις·
 „Τροίαν ἐλόντες δὴ ποτ' Ἀργείων στόλος
 θεοῖς λάφυρα ταῦτα τοῖς κατ' Ἑλλάδα
 δόμων ἐπασσάλευσαν ἀρχαίων γένος.”
 ταῦτα χρὴ κλύοντας εὐλογεῖν πόλιν
 καὶ τοὺς στρατηγοὺς· καὶ χάρις τιμῆσεται
 Διὸς τόδ' ἐκπράξασι. πάντ' ἔχεις λόγον.

553

555

560

v. 533 codd. λέγοιμι καὶ διακυλίας, emend. K. — v. 534 codd. σπαρνὰς παρήξεις, emend. K. — v. 537 codd. εὐναὶ γὰρ ἦσαν νηῶν πρὸς τείχεσιν, v. transposuit et emend. K. — v. 535 codd. στενόντες οὐ λαχόντες ἡμας μέρος, emend. K. — v. 536 codd. καὶ προσῆν πλέον στύγος, emend. K. — v. 538 codd. λειμωνίαι, emend. Schütz. — v. 539 codd. δρόσοι κατεψάκαζον, emend. K. — v. 540 codd. ἐσδυμάτων τιθέντες ἄνθηρον τρίχα, emend. Weil. — v. 546 codd. παροίχεται δὲ, emend. Rauchenstein. — vv. 551, 552 transposuit Elberling. — v. 549 codd. δ' ἄλγεῖν χρὴ τύχης, emend. Ahrens. — v. 550 codd. συμφοραῖς, emend. Blomfield. — v. 553 codd. τῶδε, emend. Weil. — v. 557 codd. δόμοις . . . ἀρχαῖον, emend. Hartung.

Blijft in der tijden afloop vrij van alle smart?
 O, wilde ik spreken van den zeetocht en zijn leed,
 Het karig slapen op de harde planken, — ja,
 Want onze ligplaats was, de boorden langs, op 't dek, —
 Voor onze klachten waar' de duur eens dags te kort.

Maar wat te lande ons wedervoer, was erger nog:
 Des hemels regen en het vocht des weidegronds
 Besproeide rust'loos, — en hardnekkig was de kwaal, —
 De huid, en wekte er welig bloeiende' uitslag op.
 En wie den winter, die de vogels sterven deed,
 Zooals der Ida hooge sneeuw dien bracht, beschreef,
 Den gloed des zomers, als de zee vaak, golvenloos,
 Loom op haar middagssponde neergezonken, sliep, —

Doch waartoe klachten? Thans is alle nood voorbij!
 Voorbij; voor allen, ja, die ginds gestorven zijn,
 En die niet eens verlangen ooit weer op te staan;
 En ons, van der Argiven legermacht gespaard,
 Weegt thans de zegen al 't geleden lijden op.
 Wat baat het, na te reek'nen, wie verloren zijn,
 Wat zou, wie leeft, de felle smart herleven doen?
 Dien rampen, acht ik, zij voor goed vaarwel gezegd.

Voorwaar, wier heug'nis over land en zeeën zweeft,
 Hun past het staven van hun roem in 't licht der zon:
 „Troja's veroov'raars, keur van Argos' jong'lingschap,
 Zij hebben Hellas' goden dezen buit gewijd,
 Den ouden tempelwanden nieuwen glans verleend.”
 Wie dit verneme, loven moet hij deze stad
 En zulke legerhoofden, roemen ook de gunst
 Van Zeus, die dit gewrocht heeft. Alles weet gij thans.

(Klytemnestra treedt met haar gevolg uit het paleis.)

V. 533. Schoon de heraut blijkbaar „Eind goed, al goed” tot leuze heeft, kan hij niet nalaten den geleden rampspoed te herdenken. De Grieksche tekst heeft hier veel geleden en het heeft vrij wat moeite gekost, uit de overblijfselen een geheel samen te stellen, dat waarschijnlijk niet veel afwijkt van den oorspronkelijken tekst en den grooten dichter niet onwaardig is. — Men merke hier, als op zoovele andere plaatsen den symmetrischen bouw van het gedicht op; in 2 × 8 regels schildert de heraut het verledene, in 2 × 8 regels werpt hij een blijden blik op de toekomst. — In v. 555 verplaatst hij zich in een veel lateren tijd en leest met het nageslacht de opschriften, waarmede de overwinnaars een deel van den oorlogsbuit aan de goden gewijd hebben.

ΧΟΡΟΣ.

Νικώμενος λόγοισιν οὐκ ἀναινομαι.
 αἰ γὰρ ἡβᾷ νοῦς γέρουσιν εὖ μαθεῖν.
 δόμοις δὲ ταῦτα καὶ Κλυταιμνήστρᾳ μέλειν
 εἰκὸς μάλιστα, σὺν δὲ πλουτίζειν ἐμέ.

ΚΑΤΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

Ἀνωλόλυξα μὲν πάσαι χαρᾶς ὑπο,
 ὅτ' ἦλθ' ὁ πρῶτος νύχιος ἄγγελος πυρὸς,
 φράζων ἄλωσιν Ἴλιου τ' ἀνάστασιν.
 καὶ τίς μ' ἐνίπτων εἶπε, „Φρυκτωρῶν δία
 πεισθεῖσα Τροίαν νῦν πεπορθησθαι δοκεῖς;
 ἢ κάρτα πρὸς γυναικὸς αἵρεσθαι κέαρ.”
 λόγοις τοιούτοις πλαγκτὸς οὗτ' ἐφαινόμην.

ὅμως δ' ἔθυσον, καὶ γυναικείῳ νόμῳ
 δλολυγμὸς ἄλλος ἄλλοθεν κατὰ πτόλιν
 ἔλασκον εὐφημοῦντες ἐν θεῶν ἑδραῖς,
 θυηφάγον κοιμῶντες εὐώδη φλόγα.
 καὶ νῦν τὰ μάσσω μὲν τί δεῖ σ' ἐμοὶ λέγειν;
 ἄνακτος αὐτοῦ πάντα πεύσομαι λόγον.

Ὅπως δ' ἄριστα τὸν ἐμὸν αἰδοῖον πόσιν
 σπεύσω πάλιν μολόντα δέξασθαι, τί γὰρ
 γυναικὶ τοῦτου φέγγος ἥδιον δρᾷν;

ἀπὸ στρατείας ἄνδρα σώσαντος θεοῦ
 πύλας ἀνοίξω· τάδε δ' ἀπάγγελον πόσει·
 ἦκειν ὅπως τάχιστ' ἐράσμιον πόλει·
 γυναικὰ πιστὴν δ' ἐν δόμοις εὖροι μολῶν
 οἶκον περ οὖν ἔλειπε, δωμάτων κύνα
 ἐσθλὴν ἐκείνη, πολεμίων τοῖς δύσφροσιν,
 καὶ τᾶλλ' ὁμοίαν πάντα, σημαντήριον
 οὐδὲν διαφθείρασαν ἐν μήκει χρόνου.
 οὐδ' οἶδα τέρψιν οὐδ' ἐπίφογον φάτιν
 ἄλλου πρὸς ἄνδρὸς μᾶλλον ἢ χαλκοῦ βράχας.

v. 562 codd. ἡβᾷ τοῖς γέρουσιν, emend. Enger. — v. 573 codd.
 δλολυγμὸν, emend. K. — v. 582 codd. πύλας ἀνοίξαι; ταῦτ'
 ἀπάγγελον, emend. K.; Weil praefert σὺ δὲ τὰδ' ἄγγελον.

Koorleider.

Wel overtuigend is uw woord, ik loochen 't niet;
 Want ook bij grijsaards blijft de geest tot leeren jong.
 Doch uwe tijding geldt vooral dit vorstenhuis
 En Klytæmnestra, schoon ze ook mij gelukkig maak'.

Klytaemnestra.

Reeds lange juichte ik uit de volheid mijner vreugd,
 Toen de eerste vuur'ge bode, stralend door de nacht,
 Van Troja's val en ommekeer mij tijding gaf.
 Wel zeide menig spotter: „Op dat fakkelsein
 Vertrouwend, waant gij, Ilion ligt nu in puin?
 Voorwaar, 't is vrouwenwijze, lucht van hart te zijn! —
 Bij zulk een taal, ja, scheen ik zwak, verdwaasd van
 (geest;

Maar toch, ik offerde, en naar vrouwenwijze klonk
 Nu hier, dan ginder, door de gansche stad weldra
 Aan godenzetels 't luid gejuich der dankbaarheid,
 Het flakk'ren temp'rend van de geur'ge wierookvlam.
 En wat behoeft gij mij het verd're kond te doen?
 Dra hoor ik alles uit des vorsten eigen mond.

Doch ijlen moet ik om mijn waardigen gemaal
 Bij zijn terugkeer wel te ontvangen, — wat toch is
 Een zoeter lichtstraal voor de vrouw dan 't zien des
 (mans? —

En open hem, dien uit het krijgsgewoel een god
 Gered heeft, wijd de poorten. Meld gij mijn' gemaal:
 „Hij kome haastig naar de stad, die om hem smacht.
 Hij vindt zijn gade, trouw zooals hij haar verliet,
 Als altijd waaksche hoedster van zijn woning weer,
 Hem toegewijd, der boosgezinden vijandin,
 In alles aan zichzelf gelijk; ja, nooit verbrak
 Zij eenig zegel in des afzijns langen tijd.
 En and'rer mannenliefde, — zelfs de laster zwijgt, —
 Is mij een afschuw, zooals verven van het staal.”

V. 574. Dit is het gejuich, dat, blijkens v. 454, aan het koor
 voorbarig toescheen. — Men schreef aan gejuich de kracht toe, om
 het ongestadig opflakkeren der offervlam te temperen. — V. 590.
 „Verven”, men versta „door bloed”, als in den krijg; Klyt. kan
 hierbij ook aan den ontworpen moord denken. De Grieksche uit-
 drukking wordt verschillend verklaard.

Τοῖσδ' ὁ κόμπος πᾶς ἀληθείας γέμων
οὐκ αἰσχροῦς ὥς γυναικὶ γενναίᾳ λακεῖν.

ΧΟΡΟΣ.

Αὕτη μὲν οὕτως· εἶπε μανθάνοντι σοὶ
τοροῖσιν ἐρμηνεύσιν εὐπρεπῶς λόγον
[τὸν ἀμφ' ἐαυτῆς καὶ γυναικείων νόμων.]
σὺ δ' εἶπες, κῆρυξ, Μενέλεων δὲ πεύθομαι,
εἰ νόστιμός γε καὶ σεσωσμένος πάλιν
ἦκει σὺν ὑμῖν, τῆσδε γῆς Φίλῳ στρατῷ.

595

ΚΗΡΤΞ.

Οὐκ ἔσθ' ὅπως λέξαιμι τὰ ψευδῆ καλὰ
ἐς τὸν πολλὸν Φίλοισι καρποῦσθαι χρόνον.

ΧΟΡΟΣ.

Πῶς δῆτ' ἂν εἰπὼν κεδνὰ τάλησθι τύχοις;
σχισθέντα δ' οὐκ εὐκρυπτα γίγνεται τάδε.

600

ΚΗΡΤΞ.

Ἄνῃρ ἄφαντος ἐξ Ἀχαικοῦ στρατοῦ,
αὐτός τε καὶ τὸ πλοῖον. οὐ ψευδῆ λέγω.

ΧΟΡΟΣ.

Πότερον ἀνὰ χεῖρας ἐμφανῶς ἐξ Ἰλίου,
ἢ χεῖμα, κοινὸν ἄχθος, ἤρπασε στρατοῦ;

605

ΚΗΡΤΞ.

Ἐκυρσας ὥστε τοξότης ἄκρος σκοποῦ
μακρὸν δὲ πῆμα συντόμως ἐφημίσω.

ΧΟΡΟΣ.

Πότερα γὰρ αὐτοῦ ζῶντος ἢ τεθνηκότος
φάτις πρὸς ἄλλων ναυτίλων ἐκλήζετο;

v. 591 codd. τῆς ἀληθείας, emend. Meineke. — post. v. 594
versum inseruit K. — v. 597 codd. ἤξει, emend. Karsten. —
Φίλον κράτος, emend. K.

Zulk zelfbewustzijn, dat de waarheid meldt, niets meer,
Is onberispelijk in een vrouw, die edel is.

(Klytæmnestra treedt met haar gevolg in het paleis;
de deuren worden wijd geopend).

Koorleider.

Zoo sprak zij zelve; tot uw leering sprak zij uit
Met alle klaarheid, die aan goede tolken past,
Wat gij moet weten van haar vrouwendeugd en doen.
Maar gij, heraut, bericht naar waarheid mij ook dit:
Of Menelaos, welbehouden weergekeerd,
Met u, 't geliefde leger dezès lands, daar komt.

Heraut.

Ik kan niet wanen, dat een vrome leugen ooit
Aan goede vrienden op den duur tot zegen strekt.

Koorleider.

O, spraakt gij waarheid tegelijk en heug'lijk nieuws!
Gaan die niet samen, dra wordt dit voor elk onthuld.

Heraut.

De vorst, — verdwenen is hij uit der Grieken heer,
Hij en zijn vaartuig. Geen onwaarheid meld ik u.

Koorleider.

Hoe was 't? hij zeilde voor uw oog van Ilion?
Of scheidde een storm hem, allen treffend, van de vloot?

Heraut.

Getroffen hebt gij, als een scherpe schutter, 't doel;
Een grooten ramspoed spraakt ge in weinig woorden uit.

Koorleider.

En kwam van and're schippers geen bericht tot u,
Of hij nog leeft of reeds den dood gevonden heeft?

V. 593. Het koor, met den omgang van Klytæmnestra met
Ægisthos bekend, spreekt natuurlijk ironisch.

ΚΗΡΤΕ.

Οὐκ οἶδεν οὐδεὶς ὥστ' ἀπαγγεῖλαι τορῶς, 610
πλὴν τοῦ τρέφοντος· Ἥλιου χθονὸς Φύσιν.

ΧΟΡΟΣ.

Πῶς γὰρ λέγεις χειμῶνα νυκτικῷ στρατῷ 618
ἐλθεῖν τελευτήσαι τε δαιμόνων κῶφ;

ΚΗΡΤΕ.

Πῶς κενὰ τοῖς κακοῖσι συμμίξω, λέγων 626
χειμῶν' ἀραῖον, οὐκ ἀμήνιτον θεοῖς; 627

Σωτηρίων γε πραγμάτων εὐάγγελον 624
ἤκοντα πρὸς χαίρουσαν εὐεστοῖ πόλιν 625
εὐφημον ἡμᾶρ οὐ πρέπει κακαγγέλω 614
γλώσση μιλίνειν· χωρὶς ἀξία θεῶν. 615
ὅταν δ' ἀπεικτὰ πῆματ' ἄγγελος πόλει
στυγνῷ προσώπῳ πτωσίμου στρατοῦ φέρῃ,
πόλει μὲν ἔλκος ἐν τι, δήμιον τύχην,
πολλοὺς δὲ πολλῶν ἐξαχισθέντας δόμουν
ἄνδρας διπλῇ μάστιγι, τὴν Ἄρης Φιλεῖ, 620
δίλογχον ἄτην, Φοινίαν ξυνωρίδα·
τοιῶνδε μέντοι πημάτων σεσαγμένον
πρέπει λέγειν παιῶνα τόνδ' Ἑρινύων. 623

Εὐνώμοσαν γὰρ, ὅντες ἔχθιστοι τὸ πρῖν, 628
πῦρ καὶ θάλασσα, καὶ τὰ πίστ' ἐδειξάτην
Φθείροντε τὸν δύστηνον Ἀργείων στρατὸν. 630
[ἅπας δ' ἐμυκᾶτ' οὐρανὸς βροντήμασιν,
στεροπαῖς τε λαμπραῖς καὶ κεραυνίαις Φλογὸς
ῥιπαῖς ἰδεῖν ἦν Φεγγος ἡμερήσιον]
ἐν νυκτί. δυσκύμαντα δ' ὠράρει κακὰ 631
στρατοῦ καμόντος καὶ κακῶς σποδουμένου 648
χειμῶνι τυφῷ σὺν ζάλαις ὀμβροκτύπῳ. 634
ναῦς γὰρ πρὸς ἀλλήλαισι Θρήικαι πνοαὶ 632

vv. 626, 627, 624, 625 transposuit K., correctis quæ in codd. leguntur vocabulis χειμῶν' Ἀχαιῶν et σωτηρίων δὲ. — v. 615 codd. χωρὶς ἢ τιμῇ θεῶν, emend. K. — v. 618 codd. ἐν τῷ δήμιον τυχεῖν, emend. K. — v. 622 codd. σεσαγμένων, emend. Schütz. — post v. 630 versus tres addidit K., post versum 631 idem duos, in ed. Hermanniana numeris 648 et 634 notatos, transposuit. — v. 634 codd. ζέλη τ' ὀμβροκτύπῳ, emend. K.

Heraut.

Neen, niemand weet het, die het klaar verkonden kan,
Dan wie des aardrijks leven voedt, de Zonnegod.

Koorleider.

Spreek, hoe begon dan en welk einde nam de storm,
Waarmee der goden gramschap onze vloot bezocht?

Heraut

Hoe kan ik leed met jubel meng'len, en den vloek
Des storms u malen, dien der goden gramschap zond?

Neen, wie de blijde kondschap meldt van zege en heil,
Zijn vaderstad om zulk een voorspoed juichen doet,
Mag met geen booze tijding zulk een heil'gen dag
Ontwijken. And're klanken eischt der goden dienst. —
Doch als een bode met gefronst gelaat zijn stad
De schrikmaar overbrengt van 's legers ondergang, —
Eén wond, geslagen aan de stad en 't gansche volk, —
En hoe zoo meen'gen uit zoo menig huis de vloek
Des dubb'len geesels, dien de krijgsgod zwaait, bezocht, —
Een dubbel vlijmend onheil, bloedig striemend paar! —
Hem ja, die zwaar beladen zulke jamm'ren brengt,
Hem past dit loflied, dat de Erinnyën verheft.

Want wat steeds bitter vijand was, zwoer samen nu:
De zee en 't vuur; ach! en zij staaften hun verbond
Door 't boos verdelgen van dat arme Grieksche heer.
De hemel dreunde van des donders wedergalm,
De bliksemstralen, stadig flakk'rend door het zwerk,
Verkeerden in een vreemden schijn van held'ren dag
De diepe nacht. Tot bergen groeiden golven aan,
En de arme manschap, rijzend, dalend, werd gezweept
Door wervelstormen en des hagels fellen slag.
En 't loeiend noorden dreef de schepen op elkaar,

V. 626. Het oorspronkelijke heeft hier zeer veel geleden, zoodat enkele verschikkingen en inlasschingen noodig zijn geweest om een samenhangend geheel te verkrijgen, dat den grooten dichter niet geheel onwaardig is. — V. 620. Met den „dubbelen geesel van den krijgsgod” zijn zwaard en pest bedoeld.

ἤρεικον· αἱ δὲ κεροτυπούμεναι βίαι
ῥῶχοντ' ἄφαντοι ποιμένος κκοῦ στρόβυ.

633

635

Ἐπεὶ δ' ἀνῆλθε λαμπρὸν ἡλίου φάος,
ὀρώμεν ἀνδρῶν πέλαγος Αἰγαίου νεκροῖς
ἀνδρῶν Ἀχαιοῖν ναυτικῶ τ' ἐρειπίῳ.
ἡμᾶς γε μὲν δὴ ναῦν τ' ἀκήρατον σκάφος
σκήπτων τις ἐξέκλεψεν ἢ ἔξηγάτατο
Θεός τις, οὐκ ἀνθρώπος, οἶκος Θιγῶν.

640

Τύχη δὲ σωτὴρ ναυτολοῦσ' ἐφέζετο,
ὡς μήτ' ἀνόρου κύματος ζάλην ἔχειν
μήτ' ἐξοκεῖλαι πρὸς κραταίλων χθόνα.
ἔπειτα δ' ἄδην πόντιον πεφευγότες,
λευκὸν κατ' ἡμᾶρ, οὐ πεποιθότες τύχῃ,
ἐβουκολοῦμεν φροντίσιν νέον πάθος.

645

647

Καὶ νῦν ἐκείνων εἴ τις ἐστὶν ἐμπνέων,
λέγουσιν ἡμᾶς ὡς θαλάττης, τί μή;
ἡμεῖς γ' ἐκείνους ταῦτ' ἔχειν δοξάζομεν.
γένοιτο δ' ὡς ἄριστα. Μενελάω γε ναῦν
πρωτόν τε καὶ μάλιστα προσβολὴν μολεῖν.

649

650

Εἰ δ' οὖν τις ἀκτὶς ἡλίου νιν ἰστορεῖ
χλωρὸν τε καὶ βλέποντα, μηχανικῶς Διὸς
οὐπὼ θέλοντος ἐξανκλῶσαι γένος,
ἐλπίς τις αὐτὸν πρὸς δόμους ἤξειν πάλιν.
τοσαῦτ' ἀκούσας ἴσθι τάληθ' ἢ κλύων.

655

ΧΟΡΟΣ.

στρ. α'.

Τίς ποτ' ἀνόμαξεν ὦδ'
ἐς τὸ πᾶν ἐτητύμως —
μή τις ὄντιν' οὐχ ὀρώμεν προνοί-
αισι τοῦ πεπρωμένου

660

v. 638 codd. ναυτικῶν τ' ἐρειπίων, emend. K. — v. 640 codd.
ἡτοι τις, emend. K. — codd. ἢ ἔξηγάτατο, emend. Schütz. —
v. 642 codd. ναῦν θέλουσ', emend. Casaubonus. — v. 643 codd.
ἐν ὄρω, emend. K. — v. 651 codd. ἡμεῖς τ', emend. Ahrens. —
v. 652 codd. Μενέλεων γὰρ οὖν, emend. K. — v. 653 codd.
προσδοκᾷ μολεῖν, emend. K. — v. 655 codd. καὶ ζῶντα καὶ
βλέποντα, emend. Toupus duce Hesychio. — v. 659 codd.
ἀνόμαζεν, emend. Hermann.

Ze brijz'lend: barstend van der hoornen fellen stoot,
Verdwenen zij voor 's boozen herders dwerrelstaf.

Toen nu der zonne luister zich op nieuw verhief,
Zien wij in 't ronde 't ruime vlak der zee bezaaid
Met Griekenlijken en met wrakhout onzer vloot.
Doch ons ontvoerde met ons schip, de gave kiel
Voortstuwend of haar zeker sturend met het roer, —
Ja, wie het zijn moog', wis een god, geen sterf'lijk
(mensch.)

Als onze redster zat het goed geluk aan boord,
Zoodat geen woeste holle zee ons kant'len deed,
Geen stranding naakte van een hard en kantig rif.
Doch, pas 't verzinken in der golven nacht ontsnapt,
Mistrouwden wij bij lichten dag zelfs ons geluk
En voedden immer nieuwe zorg en angst in 't hart.

O, zoo één hunner in de borst nog adem heeft,
Dan waant hij ons gestorven, — kan het anders zijn?
Want wij ook wanen, dat dit lot het hunne werd.
Het beste hoop ik; o, moog' Menelaos' schip, —
Mijn eerste en liefste wensch is 't, — veilig zijn geland!

Zoodra dus dezen slechts één zonnestraal bespeurt,
Nog frisch en onbezweken door de gunst van Zeus,
Die zijn geslacht nog niet wil doen verloren gaan,
Dan is er hope, dat hij huiswaarts keeren zal. —
Weet, dit is waarheid, alles wat gij hebt gehoord.

(De Bode gaat links heen.)

Beurtzang van het Koor.

Eerste zang.

Wie benoemde met een naam,
die zoovele rampen bracht, —
Wie? was 't iemand, dien het oog nimmer ziet,
maar die, kenner van het lot,

V. 633. De „hoornen” zijn de sterke scheepssnebben. Overeen-
komstig dit beeld wordt de, uit Thracië komende, noordenwind met
een herder vergeleken, die zijn kudde, de schepen, op de weide
voert, maar ze dooreen doet dwarrelen, op elkander drijft en verderft.
— V. 639. „De gave kiel voortstuwend”, men moge hier aan
Triton of de Nereïden denken.

γλαῦσσαν ἐν τύχη νέμων; —
 τὰν δορίγαμβρον ἀμφινει-
 κῇ θ' Ἑλέναν; ἐπείπερ ὄν-
 τως ἑλένχες, ἑλάνδρες, ἑλέ-
 πτολις ἐκ τῶν ἀβροπῆνων
 προκλυμιμάτων ἔπλευσεν
 ζεφύρου πιπράντος αὔρη,
 πολύκνδροί τε φεράσπιδες
 κυνάγουσι κατ' ἵχνος πλατῶν ἄφαντον
 κελσάντων Σιμέντος ἀ-
 κτὰς ἐπ' ἀεξιφύλλους
 δι' ἔριν αἰματέεσσιν.

ἀντ. α'.

Ἰλίῳ δὲ κῆδος ὄρ-
 θάνυμον τελεσίφρων
 μῆνις ἤλασεν, τραπέζας ἀτί-
 μωσιν ὑστέρω χρόνῳ
 καὶ ξυνοστίου Διὸς
 πρασσομένα, τὸ νυμφότι-
 μον μέλος ἐκφάτως τίον-
 των ὑμένειον, ὃς τότε ἐπέρ-
 ρεπε γαμβροῖσιν αἰδεῖν.
 μεταμυθάνουσα δ' ὕμνον
 Πριάμου πόλις γεραιὰ
 πολυδεῖρος μέγα που στένει,
 κικλήσκουσα Πάριν τὸν αἰνόμεκτρον,
 παμπορσὴ πολύθρνον αἰ-
 ὶν' ἔτι πρὸς πολιτῶν
 μέλεον αἶμ' ἀνατλάσα.

στρ. β'.

Ἐθρεψεν δὲ λέοντος ἱ-
 νιν δόμοις ἀγάλακτον ἀρ-

v. 665 codd. ἐπεὶ πρεπόντας, emend. Schwerdt. — v. 666 codd. ἑλένας, emend. Blomfield. — v. 667 codd. ἀβροτίμων, em. Salmasius. — v. 669 codd. ζεφύρου γίγαντος, emend. K. — v. 671 codd. κυναγοί, emend. K. — v. 678 Flor. ἀτίμως ἴν', emend. Canter. — v. 681 codd. τίοντας, emend. K. — v. 686 codd. πολυθρνον μέγα, emend. K. — v. 688 codd. παμπρόσθη, emend. Seidler. — v. 689 codd. αἰῶν' ἀμφὶ πολίταν, emend. K. — v. 691 codd. λέοντα σίνιν, emend. Conington. — v. 692 codd. ἀγάλακτον οὔτως ἀν'ρ (Farn. οὔτως), emend. K.

Met onfeilb're tonge spreekt? —

Haar, met de lans en 't zwaard betwist,
 Helena? haai, die schip bij schip,
 mannen en steden stortte in 't verderf,
 toen zij vlood van haar gade,
 En des westens scherpe drang haar
 Aan haar zachte sponde ontvoerde.
 Scharen, ja, van gewapend volk
 Jaagden fel in 't vervloeiende kielspoor;
 Vruucht'loos, want des Simois strand
 schutte de vlucht'ling, 't groene,
 Groen van bloedige wrake.

Eerste tegenzang.

Echte smart om deez' echt
 bracht der eeuw'ge goden toorn
 Over Ilion; de wraak draalde niet,
 strafte 't schenden van den haard,
 't Smaden van den hoogen Zeus,
 Reeds bij het luid gejuich van 't volk,
 jubelend om het huwelijkslied,
 't plechtige, door de schikking des lots
 van de zwagers gezongen.
 Zij verleert welras het feestlied,
 Priamos' vergrijsde veste;
 Luide zuchten uit meen'ge borst
 Noemen Paris den onheilsgade;
 Menig acht het leven een last,
 treurt om den val van burgers,
 't Bloed, zoo nutt'loos vergoten.

Tweede zang.

Zoo brengt iemand een leeuwenwelp
 op als broeder van 't zuigend lam,

V. 665. In het oorspronkelijke wordt de naam Helena als schepenverdelgster opgevat, en daarna wordt Helena met woorden, die mannen- en stedenverdelgster beteekenen en alle met „Hele” aanvangen, aangeduid. — V. 674. De oevers van den Simois worden groen genoemd, als gemest door bloed, toen Herakles den eedbreukigen Koning Laomedon van Troje tuchtigde.

νῶν ἀνὴρ Φιλόμαστον,
 ἐν βιότου προτελείοις
 ἄμερον, εὐφιλόπαιδα,
 καὶ γεραροῖς ἐπὶ χάρτον.
 πολέκ' δ' ἔσχε' ἐν ἀγκάλαις
 νεοτρόφου τέκνου δίκην,
 Φαιδρωπὸς ποτὶ χεῖρα σά-
 νων' τε γαστρὸς ἀνάγκαις.

695

700

ἀντ. β'.

Χρονισθεὶς δ' ἀπέδειξεν ἥ-
 ϑος τὸ πρὸς τοκέων' χάριν
 γὰρ τροφεῦσιν ἀμείβων
 μηλοφόνοισιν αὐταῖς —
 αἵματι δ' οἶκος ἐφύρθη —
 δαῖτ' ἀκέλευστος ἔτευξεν,
 ἄμαχον ἄλγος οἰκέταις
 μέγα σίνος πολύκτονου.
 ἐκ θεοῦ δ' ἱερεὺς τις ἄ-
 τας δόμοις προσετράφη.

706

705

710

στρ. γ'.

Παρ' αὖ τὰδ' ἔλθεῖν ἐς ἱ-
 λίου πύλιν λέγοιμ' ἄν
 φρόνημα μὲν νηνέμου γαλάνας,
 ἀκασκίτου στάλαγμα πλούτου,
 μαλθακὸν ὀμμάτων βέλος,
 δηξίθυμον ἔρωτος ἄνθος.
 παρακλίνουσ' ἐπέκρανευ
 δὲ γάμου πικρὰς τελευτάς,
 δύσεδρος καὶ δυσόμιλος
 συμφένα Πριαμίδαισιν,
 πομπῇ Διὸς ξενίου,
 νυμφόκλυτος Ἑρινύς.

715

720

γ. 701 codd. ἔθος, emend. Conington. — Flor. τοκήων et τροφῆς, Farn. τοκέων et τροφεῦσιν — v. 704 codd. ἔταις (ἔταισιν), emend. Ahrens. — vv. 706 et 705 transposuit K. — v. 710 codd. προσετράφη, emend. Heath. — v. 711 codd. πάραυτα, emend. Wieseler. — v. 713 codd. ἄγαλμα, emend. K.

voedt hen saâm in zijn woning;
 Mak in de lente des levens,
 Speelt hij als lam met de kind'ren;
 Ja, ook der ouden lief'ling,
 Rust hij in hun armen vaak,
 Als een teeder wicht, en blik
 Tot de hand, die zijn honger stilt,
 op met vroolijk gekwispel.

Tweede tegenzang.

Gerijpt echter onthult hij dra
 d' aangeboren verdelgingsaard,
 dankt verpleging met ondank,
 Met het vermoorden van lamm'ren, —
 Ach! hoe de woning van bloed druift! —
 Richt ongenood zich een maal aan,
 Spot met smart en wederstand,
 Boet zijn lust in woesten moord.
 Godenraadslog verwekt' aan 't huis
 zulk een priester des onheils.

Derde zang.

Ja, eveneens kwam in haar, —
 zoo scheen het eerst, — naar Troja
 Der blauwe zee wondervolle kalmte,
 Des veldbouws zachte lentedrupp'ling,
 Koesterend oogen-bliksemvuur,
 Hartverwondende liefdebloesem.
 Doch wat omkeer! zij verwekt dra
 een recht bitter slot der bruiloft,
 En bezoekt Priamos' woning
 met ellend, rampen en nooden;
 Haar zond de wrekende Zeus,
 Bruiden ter smart, als een vloekgeest.

V. 711 en volg. Hier wordt uitgewerkt, dat Helena, hoe be-
 koorlijk ook, inderdaad voor de Priamiden een vloekgeest was,
 zooals later ook voor de Atriden, gelijk in v. 1418 en vgg.
 gezegd wordt. De onmiddellijke strafbepaling van Zeus, v. 677,
 bestond in hare zending naar Troja.

ἀντ. γ'.

Παλαίφατος δ' ἐν βροτοῖς
γέρον λόγος τέτυκται,
„μέγαν τελεσθέντα φωτὸς ἄλβον
τεκνοῦσθαι μὴδ' ἄπαιδα θνήσκειν,
ἐκ δ' ἀγαθῆς τύχης γένει
βλαστάνειν ἀκρόρεστον οἰζύν.”
δίχα δ' ἄλλων μονόφρων εἰ-
μί. τὸ δυσσεβὲς γὰρ ἔργον
μετὰ μὲν πλείονα τίκτει,
σφετέρῃ δ' εἰκότα γέννη.
οἴκων γὰρ εὐθυδίκων
καλλίπαις πότμος αἰεί.

725

730

στρ. δ'.

Φιλεῖ δὲ τίκτειν ὕβρις
μὲν παλαιὰ νεά-
ζουσιν ἐν κηκοῖς βροτῶν ὕβριν
τότ' ἢ τότ' ἔστε κύριον μολεῖν αἶῃ
Φαεσκότον δαίμονα τεκεῖν
ἄμαχον, ἀπόλεμον, ἀνίερων
Θράσος μελαίνης μελᾶθροισιν Ἄτας,
εἰδομένων τοκεῦσιν.

735

740

ἀντ. δ'.

Δίκη δὲ λάμπει μὲν ἐν
δυσκάπνοις δώμασιν,
τῶν δ' ἐνχισίμων τίει βίον.
τὰ χρυσόπαστα δ' ἄθλα σὺν πίνῃ χερῶν
παλιντρόποις ἄμασι λιποῦσ'
ἀνόσι' ἀπόσυτο, δύναμιν οὐ
σέβουσα πλούτου παράσημον αἶνω·
πάντ' ἐπὶ τέρμα νωμᾷ.

745

v. 728 codd. τὸ γὰρ δυσσεβὲς, emend. Pauw. — v. 736 codd. τότ' ἢ τίς ὅταν τὸ κύριον μὲν νεὰ φάους· κότον δαίμονα τε τὸν ἄμαχον, emend. K. — v. 743 codd. τὸν δ' ἐνχισίμον, emend. K. — v. 744 codd. ἐσθλᾷ, emend. K. — v. 746 codd. ὅσια προσέβα τοῦ, emend. K. — v. 748 codd. πᾶν δ' ἐπὶ, emend. K.

Derde tegenzang

Een overoud woord is steeds
nog waar geacht bij 't menschedom:
„Wel teelt eens mans rijk bezit zich erven,
En sterft niet, kinderloos verwelkend,
Doch uit de gunst des lots ontkiemt
Onverzaadlijk leed voor 't nakroost.”
Doch deez' uitspraak, z' is een dwaling;
van de daad des godsverachters,
Zoo zeg ik, spruit een geslacht af,
dat den aard heeft van wie 't voortbracht.
Doch zegen woont in het huis,
Rust op het kroost des gerechten.

Vierde zang.

Welgaarne teelt overmoed
eeuwig door, telkens nieuw,
waar het harte boos is, overmoed,
Tot eens der lente barenssonde komt, de geest
In 't leven treedt, die 't licht verdooft,
die spot met strijd en tegenweer,
De booze, in 't huis zeet'lende, drieste wraakgeest,
Gansch zijner oud'ren beeltenis.

Vierde tegenzang

Maar Dike spreidt vaak haar glans
in 't beroekt need'rig huis,
want der vromen wandel eert zij hoog.
Doch gouden prijzen, waar der ving'ren smet aan kleeft,
Ontvliedt zij, wendt er 't oog van af,
't onreine ontwarend stormt zij weg;
Zij haat de valsch glinst'rende macht des rijkdoms.
Alles beschikt zij feilloos.

(De zegevierende stoet van AGAMEMNON komt van links de orchestra in; herauten en lansdragers vormen den voortocht; daarna volgt AGAMEMNON, op een wagen gezeten, en op een tweeden wagen KASSANDRA, de gevangene dochter van Priamus, met veroverde wapenrustingen enz. Het koor treedt den koning eerbiedig te gemoet.

V. 741. „Dike”, de godin der gerechtigheid. —

Gewoonlijk laten uitgevers en vertalers Agamemnon en Cassandra te zamen, op één wagen gezeten, de orchestra binnenrijden; hier is een oud overzicht (*Hypothesis*) van dit stuk gevolgd, dat van twee wagens spreekt.

"Αγε δὴ, βασιλεῦ, Τροίας πολίπορδ',
 'Ατρείως γένεθλον,
 πῶς σε προσείπω; πῶς σε σεβίξω;
 μήθ' ὑπεράρας μήθ' ὑποκάμψας
 καιρὸν χάριτος [πολυτίμου];

750

Πολλοὶ δὲ βροτῶν τὸ δοκοῦν ὄντος
 προτίουσι δίκην παραβάντες,

Καὶ νῦν χαίρουσιν ὁμοιοπρεπεῖς
 ἀγέλαστα πρόσωπα βιαζόμενοι,
 τῷ δυσπραγοῦντι δ' ἐπιστενάχειν
 πᾶς τις ἔτοιμος, δῆγμα δὲ λύπης
 οὐδὲν ἐφ' ἦπαρ προσικνεῖται.

758

759

755

756

757

"Οστις δ' ἀγαθὸς προβατογνώμων,
 οὐκ ἔστι λαθεῖν ὅμματα Φωτὸς,
 τὰ δοκοῦντ' εὖφρονος ἐκ διανοίας
 ὕδαρεϊ σάινει φιλότῃτι.

Σὺ δέ μοι τότε μὲν στέλλων στρατιᾶν
 Ἑλένης ἔνεκ', οὐκ ἐπικεύσω,

765

Κάρτ' ἀπομούσως ἦσθα γεγραμμένος
 οὐδ' εὖ πραπίδων οἶακα νέμων
 χθονὸς ἔγκληρον [πίαρ δῆκας]
 ἀνδράσι θνήσκουσι κομίζων.

770

v. 753 lacunam explevit K. — v. 758 codd. καὶ ξυχαίρουσιν,
 emend. et cum sequente transposuit K. — v. 764 codd. σάινειν,
 emend. Casaubonus. — v. 766 codd. οὐ γὰρ ἐπικεύσω, emend.
 Hermann. — v. 769 codd. θράσος ἐκούσιον, emend. et expl. K.

De drie aanvoorders der rijen van het koor.

Mijn koning en heer, gij die Troja bedwongt,
 Gij, Atreus' telg,
 Hoe spreek ik u toe en vereer u naar eisch,
 Niet lager dan past, niet te hoog voor 't wit,
 Dat eerbiedige dank moet beoogen?

De aanvoerder der eerste rij.

Ach! velen, — 't is onrecht! — vereeren den schijn,
 En betrachten hem meer dan het wezen;

De aanvoerder der tweede rij.

Ook thans den verblijden in alles gelijk
 En 't gerimpelde voorhoofd dwingend tot lach;
 Met treurenden echter tot zuchten bereid
 Is een ieder, al dringe de vlijmende priem
 Van het leed niet door tot het harte.

De aanvoerder der derde rij.

Doch wie als een kenner zijn kudde beschouwt,
 Hem ontgaat wis nimmer het oog van den man,
 Dat, schijnbaar van deugd'lijken ijver beziel,
 Met verwaterde vriendschap wil vleien.

De aanvoerder der eerste rij.

Voorwaar, toen gij 't leger ten strijd hebt gevoerd
 Om Helena, — 't zij niet verzwegen, —

De aanvoerder der derde rij.

Toen stond bij mij vast, gij stuurdet het roer
 Van uw wil niet beleidvol, en wis niet tot heil,
 En zoudt het bezit van vijandelijk land
 Slechts stervenden mannen verwerven.

V. 754 vgg. Het koor wijst er den koning op, dat betuigingen
 van liefde en trouw te toetsen zijn, geenszins alle te vertrouwen; er
 wordt blijkbaar op Klytaemnestra (en Aegisthos) gedoeld; zie v. 822
 en vgg. — V. 768. Men moge hier v. 434 vergelijken.

Nūn δ' οὐκ ἀπ' ἄκρας Φρενὸς οἶδ' αὖ Φίλ' ὥς
εὐφρων ὄντως εὔτελέσασιν.
γνώσει δὲ χρόνῳ διαπειθόμενος
τόν τε δικαίως καὶ τὸν ἀκαίρως
πόλιν οἰκουροῦντα πολιτῶν.

775

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

Πρῶτον μὲν Ἄργος καὶ θεοὺς ἐγχαίρους
θέμις προσειπεῖν, τοὺς ἐμὲ μετακίτους
νόστου δικαίων θ' ὧν ἐπραξάμην πόλιν

Πριάμου· δίκης γὰρ οὐκ ἀπὸ γλώσσης θεοὶ
κλύοντες, ἀνδροσυνῆτας Ἰλίου φθοράς,
εἰς αἱματηρὸν τεύχος οὐ διχορρόπως
ψήφους ἔθεντο· τῷ δ' ἐναντίῳ κύτει
ἐλπίς προσῆστ' ἀχρεῖος οὐ πληρουμένη.
καπνῷ δ' ἄλοῦσα νῦν ἔτ' εὐσημος πόλις.
ἄτης θυέλλαι ζῶσι· δυσσύνετον δὲ
σποδὸς προπέμπει πίνους πλούτου πνοάς.

780

Τούτων θεοῖσι χρὴ πολύμνηστον τίνειν
χάριν γ', ἐπεὶ περ ἀλλὰ γὰρ ὑπερκόπους
ἐπραξάμεσθαι καὶ γυναικὸς εἵνεκα
πόλιν διημάθουνεν Ἀργεῖον δάκος,
ἵππου νεοσσὸς ἀσπιδηκρότος, λάβρον

790

πήδημ' ὀρούσας ἀμφὶ Πλειάδων δῦσιν·
ὑπερθερὼν δὲ Περγᾶμ' ὀμηστῆς λέων
ἄδην ἔλειξεν αἱμάτος τυραννικοῦ.

795

Θεοῖς μὲν ἐξέτεινα Φροῖμιον τόδε·
τὰ δ' ἐς τὸ σὸν Φρόνημα μέμνημαι κλύων
καὶ Φημί ταῦτά καὶ συνήγορόν μ' ἔχεις.

v. 771 codd. οὐδ' ἀφίλως, emend. Ahrens. — v. 772 codd. εὐφρων πόνος, emend. K. — v. 777 codd. δίκη προσειπεῖν, emend. Heimsoeth. — v. 784 codd. ἐλπίς προσῆει χεῖρς, emend. K. — v. 786 codd. συνῆνεσκον, emend. Enger. — v. 788 codd. χάριν τίνειν, emend. K. — v. 789 codd. καὶ πάγας ὑπερκότους, emend. Ahrens. — v. 792 codd. ἀσπιδηστρόφος λεώς, emend. K. — v. 794 codd. πύργον, emend. K.

De aanvoerder der tweede rij.

Thans breng ik intusschen hartgrondigen dank
Aan de schaar, die behouden en zegerijk keert.
En aan u openbaart wel uw vorschende blik,
Wie der burgers gerechtigt den staat u beheert,
En wie uw vertrouwen verbeurde.

Agamemnon (in zijn wagen ten gebode oprijzend).

Vóór alles breng ik, Argos, u mijn vromen groet,
En u, 's lands goden, helpers bij mijn wederkeer
En bij 't rechtvaardig strafgericht, door mij volbracht

Aan Troja. Want den goden kwam niet bij gerucht
Het pleit, het stroomen van des vijands hartebloed,
Ter oore; zonder aarz'len legden zij in de urn
Des doods hun oordeel; maar bij de and're stemvaas zat
De hoop verslagen, ziende, dat zij ledig bleef.
De rook verraaft de plaats nu van de vroeg're stad;
Der wrake stormen snuiven; langzaam stervend spreidt
De smeulende assche nog des rijkdoms vetten waln.

Hiervoor betaamt het, aan de goden eeuw'gen dank
Te wijden, ja te meer, wijl boete in overmaat
Werd afgedwongen, om een vrouw de gansche stad
Tot stof gemaakt is door een Grieksch verscheurend dier,
't Met schilden klett'rend kroost eens paards, dat, tuk
(op moord.

Een fellen sprong deed tegen 't uur van middernacht,
En op den burcht gestegen, als wraakgier'ge leeuw
Zich zat gelekt heeft aan een stroom van vorstenbloed,
(Hij wendt zich tot het koor.)

Als eersten groet wijdde ik den goden dit gebed;
Doch nu, gij spraakt uw oordeel uit; ik gaf wel acht
En zeg hetzelfde, sta 't met u als waarheid voor.

V. 780. De goden vormen naar des dichters voorstelling een gerechtshof, dat geen getuigenverhoor of pleitredenen behoeft, maar zelf de veldslagen ziet. — V. 792. Het houten paard met Griekse krijgers, binnen de muren van Troja gesleept, besprong als grimmige leeuw den koningsburg. — V. 793. Het oorspronkelijke zegt: tegen den ondergang der Plejaden." Men zie hierin eene bepaling van den tijd des dags. De Plejaden gaan in Griekenland in de

Παύροις γὰρ ἀνδρῶν ἐστὶ συγγενὲς τόδε,
 Φίλον τὸν εὐτυχοῦντ' ἀνευ Φθόγου σέβειν.
 δύσφρων γὰρ ἰδὲ καρδίᾳ προσήμενος
 ἄχθος διπλοῖζει τῷ πεπικμένῳ νόσῳ·
 τοῖς τ' αὐτὸς αὐτοῦ πήμασιν βαρύνεται
 καὶ τὸν θυραῖον ἔλβον εἰστροῦν στένει.

800

Εἰδὼς λέγοιμ' ἄν, εὖ γὰρ ἐξεπίσταμαι
 ὁμιλίᾳς κάτοπτρον, εἰδῶλων σκιᾶς
 δοκοῦντας εἶναι κάρτα πρεσμενεῖς ἐμοί.
 μόνος δ' Ὀδυσσεύς, ὅσπερ οὐχ ἐκὼν ἔπλει,
 ζευχθεὶς ἔτοιμος ἦν ἐμοὶ σειραφόρος·
 εἴτ' οὖν θανόντος εἶτε καὶ ζώντος λέγω.

805

810

Τὰ δ' ἄλλα, ταῦτα πρὸς πόλιν τε καὶ θεοὺς,
 κοινούς ἀγῶνας θέντες ἐν πανηγύρει
 βουλευσόμεσθα. καὶ τὸ μὲν καλῶς ἔχον
 ὅπως χρονίζον εὖ μενεῖ φρουρητέον·
 ὅτῳ δὲ καὶ δεῖ φαρμάκων παιωνίῳν,
 ἥτοι κέαντες ἢ τεμύντες εὐφρόνως
 πειρασόμεσθα πῇμ' ἀποστρέψαι νόσου.

815

νῦνδ' ἐς μέλαθρα καὶ δόμους ἐφεστίους
 ἐλθὼν θεῶσι πρῶτα δεξιόσσομαι,
 οἵπερ πρόσω πέμψαντες ἤγαγον πάλιν.
 νίκη δ' ἐπέειπερ ἔσπετ', ἐρπεδῶς μένοι.

820

ΚΑΤΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

Ἄνδρες πολῖται, πρέσβες Ἀργείων τόδε,
 οὐκ αἰσχυνοῦμαι τοὺς Φιλάνορας τρόπους
 λέξις πρὸς ὑμᾶς· ἐν χρόνῳ δ' ἀποφθίνει
 τὸ τάρβος ἀνθρώποισιν. οὐκ ἄλλων πάρα
 μαθοῦσ', ἐμαυτῆς δύσφρονι λέξω βίου
 τοσόνδ', ὅσονπερ οὗτος ἦν ὑπ' Ἰλίῳ.

825

Τὸ μὲν γυναῖκα πρῶτον ἄρσενος δίχην
 ἦσθαι δόμοις ἔρημον ἐκπαγλὸν κηλόν·

v. 801 codd. καρδίαν, emend. Casaubonus. — v. 806 codd. εἰδῶλων σκιᾶς, emend. K. — vv. 810 et 811 codd. ζώντος πέρι! λέγω· τὰ δ' ἄλλα πρὸς πόλιν, emend. K. — v. 814 codd. βουλευτέον, autum. K. φρουρητέον. — v. 817 codd. πήματος τρέψαι νόσον, emend. Porson.

Slechts enk'len menschen is die edele aard bedeed,
 Dat zij een vriend, wien 't welgaat, eeren zonder nijd.
 De booze pijn der afgunst dringt allicht in 't hart
 En maakt het lijden van wie krank is dubbel zwaar;
 Dan drukken hem zijn eigen smarten dieper neer,
 En zuchten moet hij, als hij and'rer heil aanschouwt.

Ach, uit ervaring, — want den spiegel ken ik goed
 Des lang'ren omgangs, — noemde ik menigeen, die mij
 Veel liefde toonde, slechts de schaduw van een schim.
 Alleen Odysseus, schoon door dwang den tocht gevolgd,
 Trok steeds, mij trouw verbonden, aan hetzelfde juk;
 Hetzij hij dood of nog in leven zij, 't is waar.

Al 't and're, wat de goden of den staat betreft,
 Moet in gemeenschap door het saamgeroepen volk
 Gewogen worden. En wat goed is en gezond,
 Dit zorgen wij, dat ongeschonden blijv' bewaard;
 Doch waar der artsenijen heekracht noodig blijkt,
 Daar zij behoedzaam, zelfs door vuur of mes, beproefd,
 Het onheil van de booze kwaal te keer te gaan.

Nu treed ik in mijn woning, aan mijn heil'gen haard,
 En groet de goden met mijn opgeheven hand,
 Wier gunst mij uitzond en mij wederkeeren deed.
 O blijv' de zege, thans mijn deel, mij immer bij!

Klytaemnestra

(uit de poort van het paleis tredend en zich tot de burgers wendend).

Gij mannen burgers, eed'le vaad'ren dezer stad,
 Voor u onthul ik zonder schroomen, hoe mijn hart
 Hangt aan mijn gade, want de tijd verdooft in 't eind
 Angstvalligheid bij menschen. Niet wat ik vernam,
 Neen, eigen jammer spreek ik uit, wanneer ik meld,
 Welk lot, toen hij voor Troja lag, het mijne was.

Reeds dat een vrouwe van haar man gescheiden is
 En eenzaam 't huis behoeden moet, is schrikkelijk leed.

tweede helft van Maart, — alsdan werden de treurspelen gegeven, — omstreeks 11 uren des avonds onder; op dien tijd zijn de roofdieren op prooi uit.

V. 808. Juist Odysseus, die zich eerst aan den tocht naar Troja wilde onttrekken, die opgespoord en door list ontdekt moest worden,

καὶ τοῦ μὲν ἦκειν, τοῦ δ' ἐπιρρέπειν κακοῦ 831
 κάκιον ἄλλο πῆμα λάσκοντας δόμοις, 832
 πολλὰς κλύουσιν ἂν κληδόνας παλιγκότους. 830
 καὶ τραυμάτων μὲν εἰ τόσων ἐτύγχανεν
 ἄνθρωπος, ὅσων πρὸς οἶκον ὤχετεύετο
 Φάτις, τέτρηται δικτύου πλέον λέγειν. 835.

Εἰ δ' ἦν τεθνηκώς, ὥς ἐπλήθυνον λόγοι,
 τρισάμακτος τῶν Γηρυῶν ὁ δευτέρως
 πολλὰν ἄνωγεν, τὴν κάτω γὰρ οὐ λέγω,
 χθονὸς τρίμοιρον χλαῖναν ἐξηύχει λαβὼν, 840
 ἅπαξ ἐκάστω κατθανὼν μορφώματι.
 τοιῶνδ' ἔκκετι κληδόνων παλιγκότων
 πολλὰς ἔωθεν ἀρτάντας ἐμῆς δέρας
 ἔλυσαν ἄζοι, πρὸς βίαν δεδμημένους.

Ἐκ τῶνδ' εἰς τοὶ παῖς ἐνθάδ' οὐ παραστατεῖ,
 ἐμῶν τε καὶ σῶν κύριος πιστευμάτων, 845
 ὥς χρῆν, Ὀρέστης· μηδὲ θυμῶσθαι τόδε.
 τρέφει γὰρ αὐτὸν εὐμενὴς δορυξενός
 Στρώφιός ὁ Φωκεὺς, ἀμφίλεκτα πῆματα
 ἐμοὶ προφωῶν, τὸν δ' ὑπ' Ἰλίου σέθεν 850
 κίνδυνον, εἴ τε δημόθρους ἀναρχία
 βουλὴν κατάρριψεεν, ὥς τὸ σύγγονον
 βροτοῖσι τὸν πεσόντα λακτίσαι πλέον.

Τοιῶδες μέντοι σκήψας οὐ δόλον φέρει.
 ἔμοιγε μὲν δὴ κλαυμάτων ἐπίστυτοι 855
 πηγὰ κατεσβήκασιν, οὐδ' ἐνι σταγῶν.
 ἐν ὑψικοῖσι δ' ἔμμεσιν βλάβας ἔχω
 τὰς ἀμφὶ σοὶ κάουσα λαμπτηρουχίας
 ἀτημελήτους αἰέν. ἐν δ' οὐείρασιν
 λεπτὰς ὑπαὶ κώνωπος ἐξηγειρόμενην

vv. 831, 832, 830 codd. πολλὰς κλύουσιν ἡδονὰς παλιγκότους.
 καὶ τὸν μὲν ἦκειν, τὸν δ' ἐπεισφέρειν κακοῦ κάκιον ἄλλο
 πῆμα, λάσκοντας δόμοις, emend. K. — v. 834 codd. ἄνθρωπος ὅδ'
 ὥς, emend. Meineke. — v. 835 codd. τέτρωται, emend. Ahrens. —
 v. 842 codd. πολλὰς ἄνωγεν, emend. K. — v. 843 codd. ἔλυσαν
 ἄλλοι — λεληγμένους, emend. K. — v. 851 codd. ὥστε σύγγονον,
 emend. K. — v. 857 codd. κλαίουσα, emend. Hartung.

En boodschapt de een nu, dat een ramp in aantocht is,
 En straks een ander, dat een erger dreigt en volgt,
 Dan hoort men immer nieuw en wiss'lend boos gerucht.
 Ja, zoo de man hier zooveel malen werd gewond,
 Als naar zijn woning er bericht van is gevloeid,
 Zijn lijf, zoo vaak doorstoken, ware een net gelijk.

En had de dood hem telkens naar 't bericht geveld,
 Hij mocht, drielijvig, als een and're Geryon,
 Dan roemen, — van de legersteê gewaag ik niet, —
 Dat driemaal de aard een mantel op hem had gespreid,
 Daar hij in elk van drie gestalten eenmaal stierf.
 Om zulk een wiss'lend boos gerucht gebeurde 't vaak,
 Dat 's morgens vroeg mijn maagden van het nijpend snoer
 Mijn hals bevrijdden, door den druk reeds machteloos.

(Zij wendt zich tot Agamemnon.)

En daarom ziet gij ook uw zoon niet naast mij staan,
 Orestes, onzer huw'lijksliefde dierbaar pand,
 Zooals betaamde; sta hierover niet verbaasd.
 Uw trouwe gastvriend Strophios, in Phocis, voedt
 Ginds ver hem op, want deze hield vol nadruk mij
 Tweevoudig leed voor: uw gevaar voor Ilion,
 En dan, indien eens 't onbeheerscht en krijschend volk
 Der oudsten raad omverwierp, is 't der menschen aard,
 Den reeds gevallen nog te treden in het stof.

Geen list, geloof mij, schuilt in deze ontschuldiging.
 En ach, mij is de vroeger milde tranenbron
 Verdroogd, en zelfs geen enk'le drup meer welt er in.
 En 't oog is krank, dat immer laat ter ruste ging,
 Voor u de houtspaan steeds bewakend, nutt'loos licht,
 Dat nooit u aantrok! En bij 't droomen werd ik vaak
 Door 't zachte wiekgeklepper van een mug gewekt,

hield steeds getrouw de zijde der Atriden, terwijl anderen, zooals
 Aias en Achilleus, hen meermalen weerstreefden.

V. 838. De aarde wordt beschouwd als het allen stervelingen
 gemeene bed; de overdekking daarentegen wordt aan ieder afzonderlijk
 verleend. Geheel zeker is echter de oorspronkelijke tekst niet;
 sommigen verwerpen v. 838 van den Griekschen tekst, als onecht.

ῥιπαῖσι θωύσσοντας, ἀμφὶ σοὶ πάθῃ
ὀρώσῃ πλείῳ τοῦ ξυνῆδοντος χρόνου.

Νῦν ταῦτα πάντα τλάσ', ἀπενθήτω Φρενὶ —
τερπνὸν δὲ τὰναγκάϊον ἐκφυγεῖν ἄπῃ —
λέγοιμ' ἂν ἄνδρα τόνδε τὸν σταθμῶν κύνα,
σωτήρα νῆος πρότονον, ὑψηλῆς στέγης
στῦλον ποδῆρη, μονογενὲς τέκνον πατρὶ,
καὶ γῆν Φανείσσαν νηυτίλοισι παρ' ἐλπίδα,
κάλλιστον ἦμα: εἰσιδεῖν ἐκ χεῖματος,
ὀδοιπόρῳ διψῶντι πηγαῖον ῥέος.
τοιοῖσδ' ἐγὼ νῦν ἄξιῶ προσφθέγγεσθαι.

Φθόνος ἀπέστω· πολλὰ γὰρ τὰ πρὶν κακὰ
ἠνείχόμεσθα. νῦν δέ μοι, φίλον κάρη,
ἐκβαῖν' ἀπήνης τῆσδε, μὴ χαμῶ τιθεῖς
τὸν σὸν πόδ', ὦναξ, Ἰλίου πορθήτορα.
Δμῶν, τί μέλλεθ', αἷς ἐπέστυλται τέλος

πέδον κελεύθου στορνύναι πετάσμεσιν;
εὐθὺς γενέσθω πορφυρόστρωτος πόρος
εἰς δῶμ' ἀελπτον ὡς ἂν ἡγήται δίκη.
Τὰ δ' ἄλλα φροντίς οὐχ ὕπνω νικαμένη
θήτει δικαίως σὺν θεοῖσιν ἄρμεναι.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

Λήδας γένεθλον, δωμάτων ἐμῶν φύλαξ,
ἀπουσίᾳ μὲν εἶπας εἰκότως ἐμῇ·
μακρὰν γὰρ ἐξέτεινας· ἀλλ' ἐναισίμως
αἰνεῖν, παρ' ἄλλων χρὴ τόδ' ἔρχεσθαι γέρας.

Καὶ τᾶλλα μὴ γυναικὸς ἐν τρόποις ἐμὲ
ἄβρυγε, μηδὲ βαρβάρου φωνῆς δίκην
χαμμιπετὲς βόαμα προσχάνης ἐμοί,

v. 861 codd. *ξυνῆδοντες*, emend. Karsten. — v. 869 post v. 862 collocavit Enger; sequentium versuum ordinem non bene mutaverat Hermann. Falso G. Dindorf vv. 862—869 elecit. — v. 863 codd. *τῶν σταθμῶν*, emend. K. — v. 870 codd. *τοῖνον*, emend. Schütz. — v. 880 codd. *θεοῖς εἰμαρμέναι*, emend. Meineke.

860

Die om mij gonsde, want meer ramp en leed zag ik
Om u vergaderd dan dezelfde spanne tijds.

862

Doch al die rampspoed is geleden, en verheugd, —

869

Hoe zoet is 't, van zoo harden dwang bevrijd te zijn! —

863

Noem ik mijn gade weer den hoeder van dit huis,
Den zeek'ren kabel van het schip, de onwrikb're zuil

865

Van 't hooge dak, eens ouden vaders eenig kind,
Noem hem het land, door schippers onverhoopt begroet,
Den wonderschoonen, na den storm herboren dag,
De bron, die opwelt, als de moede zwerver dorst.

870

Zietdaar, wat welkomst ik mijn gade waardig acht.

Nijd blijve verre! leed in overmaat werd lang

Door ons gedragen. Thans, mijn dierbaar hoofd en heer,
Verlaat uw wagen; maar de voet, die Ilion

Pas heeft vertreden, roere hier het stof niet aan. —

875

Wat, maagden, draalt gij, wien ik 't ambt heb toe-
(vertrouwd

Tapijten uit te spreiden op de baan zijns wegs?

Onmidd'lijk zij met purper 't pad voor hem bekleed;

En voere in 't onverhoopte huis hem 't heilig recht! —

Al 't and're zal dan ijver, dien geen slaap vermant,
Gerecht volvoeren, met de goden, zooals 't past.

880

(Slavinnen spreiden purperen tapijten uit, van 's konings wagen
tot binnen de poort van het paleis.)

Agamemnon.

O Leda's dochter, trouwe hoedster van mijn huis,

't Was naar mijn afzijn, dat gij 't welkom mij daar bracht,

Want lang was 't uitgesponnen; doch gematigd zij

Uw lof, van and'ren wensch ik zulk een eereloon.

En ook, verweek'lijk, zooals vrouwen gaarne doen,

Mij niet, en roep niet naar 't gebruik van 't morgenland

In 't stof gezonken mij uw hulde en groeten toe,

V. 863 vgg. Klytemnestra's gekunstelde taal vloeit uit hare onoprechtheid voort. — V. 871. „Nijd blijve verre;” Kl. wenschst juist, dat Ag. den nijd der goden opwekke. — V. 878. Kl. meent eigenlijk Hades' huis, de onderwereld. Ook in de volgende twee regels doelt zij bedekt op den ontworpen moord.

μηδ' εἴμῃσι στρώσας' ἐπίφθονον πόρον
τίθει· θεοὺς τοι τοῖσδε τιμαλφεῖν χρέων·
ἐν ποικίλοις δὲ θυγτρὸν ἔντα κάλλεσιν
βαίνειν ἐμοὶ μὲν οὐδ' αὖτις ἄνευ ψόγου.
λέγω κατ' ἄνδρα, μὴ θεὸν, σέβειν ἐμέ.

890

Χωρὶς ποδοπήστρων τε καὶ τῶν ποικίλων
κλήδων αὐτεῖ· καὶ τὸ μὴ κικῶς φρονεῖν
θεοῦ μέγιστον δῶρον. ἀλβίσμι δὲ χρὴ
βίον τελευτήσαντ' ἐν εὐεστοῖ Φιλῆ.

895

Εἶπον τὰδ' ὡς πράσσοιμ' ἂν εὐθυρστής ἐγώ.

ΚΑΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

Καὶ μὴν τόδ' εἶπε μὴ παρὰ γνώμην ἐμοί.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

Γνώμην μὲν ἴσθι μὴ διαφθεροῦντ' ἐμέ.

ΚΑΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

Ἡῶω θεοῖς πταίσας ἂν ὧδ' ἔρδειν τὰδε.

900

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

Εἴπερ τις εἶδῃς γ' εὖ τόδ' ἐξεῖπεν τέλος.

ΚΑΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

Τί δ' ἂν δοκῇ σοι Πρίαμος, εἰ τὰδ' ἤνυσεν;

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

Ἐν ποικίλοις ἂν κάρτα μοι βῆναι δοκῇ.

ΚΑΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

Μὴ νῦν τὸν ἀνθρώπειον αἰδεσθῆς ψόγον.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

Φήμη γε μέντοι δημόθρους μέγα σθένει.

905

v. 891 codd. φόβου, emend. Naber. — v. 897 codd. εἰ πάντα
δ' ὡς πράσσοιμ' ἂν, emend. Weil. — v. 900 codd. δείσας ἂν,
emend. K. — v. 901 codd. ἐξεῖπον τέλος, emend. K. — v. 904
codd. αἰδεσθεῖς, Farn. αἰδεσθῆς, emend. Auratus.

En wek mij, purp'ren kleeden spreidend op mijn pad
Geen afgunst; goden komt die eerbewijzing toe;
Doch zou op 't bonte prachttapijt een sterveling
Zijn huis betreden? 'k doe het nimmer zonder blaam.
Neen, zeg ik, eer mij als een mensch, niet als een god.
(Eerbiedig ten hemel ziende.)

Ook zonder purp'ren voetwisch, zonder bonte pracht
Weergalmt de krijgsroem, en een need'rig, rein gemoed,
Ziedaar der goden schoonste gaaf. — Als zalig zij
Geroemd, wie 't leven in geluk en eer besluit.

(Hij wendt zich weder tot Klytaemnestra.)

Thans zeide ik, hoe ik met gerustheid hand'len zou.

Klytaemnestra.

O spreek dit woord niet, dat mijn hartewensch bestrijdt.

Agamemnon.

Weet, dat ik 's harten inspraak volg, niet tegenstreef.

Klytaemnestra.

In nood kon zulk een intocht zelfs gelofte zijn.

Agamemnon.

Voor wien 't bewust is, hoe men vroom zoo hulde brengt.

Klytaemnestra.

Wat deed na zulk een zege, denkt gij, Priamos?

Agamemnon.

Die trad, vermoed ik, zeker op dat purper voort.

Klytaemnestra.

Zoo aarzel gij niet, voor der menschen blaam beducht.

Agamemnon.

's Volks oordeel, waarlijk, zij niet licht geteld; het weegt.

V. 897. De koning wil zeggen: hoogmoed komt voor den val;
toch laat hij zich, v. 911, door zijn eerezucht verstrikken. — V. 905.
Men vergelijk hiermede, wat het koor, v. 436 en volgg. van
's volks oordeel gezegd heeft.

ΚΑΤΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

Ὁ δ' ἀφθόνητός γ' οὐκ ἐπίζηλος πέλει.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

Οὔτοι γυναικὶς ἐστὶν ἱμεῖρην μάχη.

ΚΑΤΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

Τοῖς δ' ἀλβίοις γε καὶ τὸ νικᾶσθαι πρέπει.

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

Εἰ καὶ σὺ νίκην τήνδε δῆριος τίεις;

ΚΑΤΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

Πίσθ' κρατεῖς τοι τόδε παρεῖς ἑκὼν γέ μοι. 910

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

Ἄλλ' εἰ δοκεῖ σοι ταῦθ', ὅπαι τις ἀρβύλας
λύοι τάχος πρὸς οἶμον, ἔμβασι πιδός.
καὶ τοῖσδ' ἐμ' ἔμβαίνουσ' ἀλευργέσιν θεῶν
μή τις πρόσωθεν ἑμματοῖς βάλοι φθόνῳ.
πολλὴ γὰρ αἰδώς δωματοφθορεῖν ποσὶν 915
τρύχοντα πλοῦτον ἀργυρωνήτους θ' ὕψος.

Τούμδ' οὔτοι τὴν ξένην δὲ πρεμενῶς
τήνδ' ἐσκόμιζε· τὸν κρατοῦντα μαλθακῶς
θεὸς πρόσωθεν εὐμενῶς προσδέχεται.
ἑκὼν γὰρ οὐδεὶς δουλίῳ χρῆται ζυγῷ. 920
αὕτη δὲ πολλῶν χρημάτων ἐξαίρετον
ἄνθος, στρατοῦ δόρυμ', ἐμοὶ ξυνέσπετο.

Ἐπεὶ δ' ἀκούειν σοῦ κατέστραμμαι τάδε,
εἴμ' ἐς δόμων μέλαθρα πορφύρεα πατῶν.

ΚΑΤΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

Ἔστιν θάλασσα, τίς δέ νιν κατασβέσει;
τρέφουσα πολλῆς πορφύρας ἰσάργυρον 925

v. 909 codd. ἥ καὶ σὺ, emend. K.; Weil autumat οὐ καὶ
σὺ. — v. 910 codd. κράτος μέντοι πάρες γ' ἑκὼν ἐμοί, emend.
K.; Weil iam κρατεῖς et παρεῖς. — v. 912 codd. πρόδουλον
ἔμβασι, emend. K. — Weil mavult πρόσουδον. — v. 914 codd.
φθόνος, emend. K. — v. 915 codd. σωματοφθορεῖν πόσιν, emend.

Klytaemnestra.

Wie onbenijd is, is ook niet benijdenswaard.

Agamemnon.

Naar strijd te wenschen, past voorwaar niet aan de vrouw.

Klytaemnestra.

Hun, wien geluk ten deel viel, past toegevendheid.

Agamemnon.

En gij dan, streeft gij naar de zege in dezen strijd?

Klytaemnestra.

Geef toe; de meerd're zijt gij, zoo gij willig zwicht.

Agamemnon.

Nu goed, gij wilt het; dat dan ras een slaaf mijn voet
Ontdoe van 't schoeisel, 't reisgewaad, tot dezen gang;
En moog', dewijl ik op het purper ga, geen god
Mij uit den hoogen treffen met misnoegden blik.
Want ja, ik schaam mij, dat ik have en goed verkwist,
Als ik het kost'lijk prachttapijt met voeten treed.

Genoeg van mij nu; leid deez' vreemde thans in gunst
De woning binnen; wie een zachte meester blijkt,
Hem ziet de godheid van omhoog genadig aan.
Vrijwillig draagt toch niemand ooit het slavenjuk;
Zoo volgde ook deze, de uitgelezen schoonste bloem
Van vele schatten, 't eergeschenk van 't leger, mij.

Welaan, ik heb mij naar uw wensch en woord geschikt,
'k Betreed mijn woning, 't zij zoo, over 't purp'ren pad.

Klytaemnestra

(tot haren naar het tooneel tredenden gemaal).

Er is een zee, — wie is er, die haar ledig schept? —
Die brengt een schat ons van het kost'lijkst purpersap,

Schütz. — v. 916 codd. φθείροντα πλοῦτον, emend. K. — v. 917
codd. τούτων μὲν οὕτω, emend. Emperius. — v. 926 codd. εἰς
ἄργυρον, emend. Salmasius.

V. 909. De koning zegt spottend: „gijzelf zijt op dit oogenblik
overgelukkig en mocht dus wel toegeven.”

κηκῖδα παγκλείστον εὐγμάτων σέβας.
οἶκος δ' ὑπάρχει τῶνδε σὺν θεοῖς, ἀναξ,
ἔχων· πένεσθαι δ' οὐκ ἐπίσταται δόμος.

Πολλῶν πατησμένων δ' εἰμάτων ἂν ἠϋξάνον
πολλοῖσι, προὔνεχθέντος ἐν χρηστηρίοις,
ψυχῆς κόμιστρα τῆςδε μηχανωμένη.
ρίξης γὰρ οὗσης Φυλλὰς ἴκετ' ἐς δόμους,
σκιὰν ὑπερτείνοντα σείριου σκέπην.

Καὶ σοῦ μολόντος δωματῖτιν ἐστίναν,
θάλλος μὲν ἐν χειρῶνι σημαίνει μολόν·
ἔταν δέ τεύχη Ζεὺς ἀπ' ὀμφακὸς πικρᾶς
οἶνον, τότε ἤδη ψυχὸς ἐν δόμοις πέλει,
ἀνδρὸς τελείου δῶμ' ἐπιστρωφωμένον.

Ζεῦ Ζεῦ τέλειε, τὰς ἐμὰς εὐχὰς τέλει·
μέλοισι δέ τοι τοῖς τῶν περ ἂν μέλη περί.

ΧΟΡΟΣ.

στρ. α'.

Τίπτε μοι τόδ' ἐμπέδως
δέργμα προστατήριον
κηρδίως τερασκόπου ποτᾶται,
μαντιπολεῖ δ' ἀκέλευστος ἄμισθος ἀοιδά,

οὐδ' ἀποπτύσας δίκαν
δυσκρίτων θυειράτων

v. 927 codd. παγκλείστον εἰμάτων βαφάς, emend. K. —
v. 929 codd. ἔχειν, emend. Weil. — vv. 930, 931 codd. ἂν
εὐξάμην δόμοισι, emend. K. — v. 932 codd. μηχανωμένης, emend.
Franz. — v. 934 codd. σείριου κυνός, emend. K. — v. 936 codd.
σημαίνει μολών, emend. K. — v. 937 codd. Ζεύς τ' ἀπ',
emend. Auratus. — v. 941 codd. μέλλης τελεῖν, emend. Mähly. —
v. 943 codd. δεῖγμα (Flor.) vel δεῖμα, emend. K.

Dat wijgeschenken de' allerhoogsten glans verleent;
Hier staat een woning, die, den goden dank! o vorst,
Er van bezit; — gebrek te lijden kent zij niet.

(Tot het Koor, terwijl de Koning de trap bestijgt.)

Volgaarne zoude ik dier tapijten tal nog veel
Vermeerd'ren, gaf een godspraak mij dien wenk, daar ik
Mijn dank wil kwijten voor 't behoud van dezen man.
Want daar de wortel leefde, reikte 't loof aan 't huis,
Gaf schaduw, schutte voor den gloed van Sirius.

(Haren gemaal omarmend.)

En thans, nu gij gekeerd zijt tot uw eigen haard,
Meldt in den winter zomerwarmte zich weer aan;
En als van wrange druiven Zeus den zoeten wijn
Doet rijpen, waait er frissche koelte door het huis,
Wijl, 't huis ten zegen, zijn gebieder is gekeerd.

(Terwijl Agamemnon het paleis binnentreedt.)

Zeus, Zeus, alzeeg'naar! schenk uw zegen op mijn wensch!
Zij mij uw hulpe, zoo gij helpen wilt, nabij!

(Klytæmnestra gaat met haar gevolg het paleis binnen.)

Beurtzang van het Koor.

Eerste zang.

Wee! wat zweeft mij onverflauwd
Immer nog die droeve schim
Voor het teekens-speurend oog mijns geestes,
Meldt met een zang, ongebeerd, onbeloond, mij de
(toekomst!

En 't verstand drijft haar niet heen,
Zooals 't duist're droomen doet,

V. 933. Al toefde Agamemnon voor Troja, zijn zegenrijke be-
schermende invloed reikte tot zijn woning. — V. 934. Sirius, de
hondsster; wanneer de zon in het sterrebeeld de Leeuw komt, ver-
schijnt Sirius ongeveer tegelijk met de zon aan de oosterkim en
begint in Griekenland de warmste tijd van het jaar. — V. 940.
Ook in het oorspronkelijke worden hier gelijkklinkende woorden
aangetroffen. — V. 943. De schim van Iphigenia wordt bedoeld.

Θάρσος εὐπειθέας ἴσχει Φίλων Φρενῶν Θρόνος;
 χρόνος δ' ἐπεί πρυμνησίων ξὺν ἐμβόλοις
 ψαμμίης ἀφ' ἧς παρέκ-
 λυσεν, εὖτε ναυβάτας
 ὦρ' ὑπ' Ἴλιον, στρατός.

ἀντιστρ. α'.

Πεύθομαι δ' ἀπ' ὀμμάτων
 νόστον, αὐτόμαρτος ἄν.
 τὸν δ' ἄνευ λύρας ὅμως ὕμνευδ' ἔ
 Θρήνον Ἐρινύος αὐτοδίδακτος ἔσωσεν
 θυμός, οὐ τὸ πᾶν ἔχων
 ἐλπίδος Φίλον θράσος.
 σπλάγχχνα δ' οὗτοι ματᾶζει πρὸς ἐνδίκαις Φρεσίν·
 τελεσφόροις δίναις κυκλοῦτ' ἐμὸν κέαρ.
 εὐχομαι δὲ γ' ἔξ ἐμᾶς
 ἐλπίδος ψύδι πεσεῖν
 ἐς τὸ μὴ τελεσφόρον.

στρ. β'.

Μάλα γέ τοι [περιβρυῖς] ἀκρότατον
 βῶμα τέρμα [κακόν] νόσος ἀρτεμί-
 αν ὁμότοιχος ἐρείδει.
 καὶ πότμος εὐθυπορῶν
 ἀνδρὸς [ἀγαλλομένου πλῶ
 κάρτ'] ἔπαισ' ἀφαντον ἔρμα.
 καὶ δ' ὁ μὲν πρὸ χρημάτων
 κτησίων ἔκνος βαλὼν
 σφενδόνας ἀπ' εὐμέτρου

v. 949 codd. εὐπειθέας, emend. Rossbach. — codd. ἔξει (Farn. ἴξει) Φρενὸς Φίλον Θρόνον, emend. K. — v. 951 codd. ψαμμίης ἀκάτα παρέβησεν εὖτ' ὑπ' Ἴλιον ὦρτο ναυβάτας στρατός, emend. K. — v. 957 codd. ὅπως, emend. Stanley. — v. 958 codd. ἐρινύς, emend. Hermann. — v. 962 codd. κυκλοῦμενον κέαρ, emend. K. — v. 965 Flor. δ' ἐξ ἐμᾶς, Farn. δ' ἔπ' ἐμᾶς τοι, emend. K. — v. 966 codd. ψύδι, emend. Henr. Stephanus. — v. 968—970 Flor. μάλα γάρ τοι τᾶς πολλᾶς ὑγείας. Farn. μάλα γέ τοι δὴ τᾶς πολλᾶς ὑγείας. Porro ambo: ἀκρόρεστον τέρμα· νόσος γὰρ γείτων ὁμότοιχος ἐρείδει. Emend. K. — v. 972 inseruit K. — v. 973 codd. καὶ τὸ μὲν πρὸ χρημάτων, emend. K.

Blijde moed zetelt niet naast het denken op den troon!
 En toch, — hoe lang is 't, sedert aan het zandig strand
 't leger onzer schepen boei
 van de palen heeft geslaakt,
 stevende naar Ilion!

Eerste tegenzang.

Zelf getuige, zie ik nu
 Met mijn oog den wederkeer;
 Maar toch zingt op droeve wijs mijn ziele
 't Lied der Erinnys, geweld uit het diepst van den boezem,
 't Somb're, want geen zweem van hoop
 Stort mij troost en moed in 't hart.
 IJd'le waan, neen, is 't niet; mijn geweten kent het recht.
 Mijn angst treft met zijn ommezwaai gewis het wit.
 Toch, mijn bede blijft het steeds,
 dat mijn vreeze leugentaal
 slinger', verre van het doel.

Tweede zang.

Doch der kracht hoogste bloei, fier en stout,
 Is niet veilig, en menige krankte be-
 laagt van nabij de gezondheid.
 En met gelukkige vaart
 Zeilt daar de have des koopmans, —
 Zie, daar stoot zij op een zandbank.
 Werpt nu angst voor have en goed,
 Wijs bereek'nend, ras een deel
 Van haar schatten over boord,

V. 950. Het zandig strand is het strand van Aulis; eerst na de offering van Iphigenia kon de Grieksche vloot van daar naar Troja vertrekken. — V. 961. Agamemnon's vergrijp zal, naar het angstig voorgevoel van het koor, geboet worden; het draagt echter zorg den gelukkigen dag niet door het noemen van Iphigenia's naam te ontwijden. — V. 968. Ook hier denkt het koor aan Agamemnon en zijne zegepraal. Op de bloeiendste gezondheid volgt maar al te licht ziekte; en de lang gelukkige zeovaarder kan plotseling op een zandbank geraken; dan kan echter de schipper vaak, door een deel der lading overboord te werpen, het schip vlot maken en op nieuw tot welstand geraken; doch eens vergoten bloed (v. 981) is niet weer in het leven te roepen.

σῶν ἐπόντισε σκάφος,
 οὐκ ἔδω πρόπας δόμος
 πημονᾶς γέμων ἄγαν.
 πολλά τοι δόσις ἐκ Διδῶς ἀμφιλα-
 Φῆς τε καὶ ἐξ ἀλόκων ἐπετειῶν
 νῆστιν ἄλεσεν νόστον.

ἀντιστρ. β.

Τὸ δ' ἐπὶ γῶν πεσὼν ἄπαξ Ξαννάσιμον
 πῶς ἀνδρὲς μέλιν αἶμά τις ἂν πάλιν
 ἀγκυλῆσαιτ' ἐπαείδων;
 οὐδὲ τὸν Ὀρθοδάη
 τῶν Φθιμένων ἀνάγειν Ζεὺς
 αὖτ' ἔπαυσ' ἔτ' ἀβλαβῆ γε.
 εἰ δὲ μὴ τεταγμένον
 μοῖραν μοῖραν ἐκ θεῶν
 εἶργε μὴ πλέον φέρειν,
 προφθάσασα καρδίᾳ
 γλαῦσσαν ἂν τὰδ' ἐξέχει.
 νῦν δ' ὑπὸ σκότῳ βρέμει
 θυμολγῆς τε καὶ οὐδὲν ἐπελοπομέ-
 νον ποτὲ καίριον ἐκτολυπέυσιν
 ζαυρυμένον φρενός.

ΚΑΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

Εἴσω κομίζου καὶ σὺ, Κασάνδραν λέγω,
 ἐπεὶ σ' ἔθηκε Ζεὺς ἀμηνίτοις δόμοις
 κοινῶν εἶναι χερνίβων, πολλῶν μετὰ
 δούλων σταθεῖσαν κτησίῳ βωμοῦ πέλας·
 ἐκβαίν' ἀπήνης τῆσδε, μηδ' ὑπερφρόνει.

v. 978 codd. οὐδ' ἐπόντισε, emend. K. in versu iam a Schwerdtio ante v. 976 collocato. — v. 976 codd. οὐκ ἔδω, emend. K. — v. 981 codd. πεσίνῳ ἄπαξ, emend. Pauw. — v. 982 Flor. πρόπας ἀνδρὲς. Farn. προπάρειν ἀνδρὲς, emend. K. — v. 985 Flor. ἔπαυσ' ἐπ' εὐλαβεῖα, Farn. ἔπαυσ' ἐπ' ἀβλαβεῖα γε, emend. K. — v. 995 codd. ἀμηνίτως, emend. Auratus.

V. 983. Asklepios (Aesculapius), de god der geneeskunde, hier in het oorspronkelijke Orthodaës geheeten, werd door Zeus met

Maakt zij zoo de bark weer vlot,
 Dan zal niet het gansche huis,
 Zwaar bezocht, te gronde gaan;
 Neen, want rijke genade van Zeus, die zijn
 zegen verleent op de jaarlijksche ploegvoor,
 Bant des hongers booze kwaak

Tweede tegenzang.

Doch indien mannenbloeds donk're stroom
 Dood'lijk eens is geplengd, wat betoovering
 roept het op nieuw in het leven?
 Moest niet Asklepios zelf,
 Meester in 't wekken van dooden,
 Deerlijk Zeus' bestraffing lijden? —
 Perkte, naar der goden raad,
 D' eene stand niet d' and'ren in
 Tot het hem bescheiden deel,
 't Hart, de tong voorbijgesneld,
 Had dit alles wis genit.
 Doch in 't duister peinst het thans,
 Diep droefgeestig, en duchtend, dat nimmer dit
 kluwen van 't lot nog tot zegen ontward wordt;
 't Gloeit en smeult in angsten weg.

Klytaemnestra

(in de poort van het paleis tredend, tot Cassandra).

Treed gij ook binnen, — u, Cassandra, spreek ik toe, —
 Want in een niet te wraken woning maakte Zeus
 U deelgenoot van heilige offers, en gij zult
 Met vele slaven naad'ren tot zijn huisaltaar.
 Verlaat den wagen, en geef niet aan trots gehoor.

(Pauze. Cassandra roert zich niet.)

den bliksem verslagen, wyl hij dooden, met name Hippolytos, in het leven terugriep. — V. 986. Eerbied voor het koningschap heeft het koor, hoe bezorgd ook voor de toekomst, weerhouden, Agamemnon op zijne schuld te wijzen en hem voor Klytaemnestra te waarschuwen. — V. 994. Cassandra, als zienster in wit gewaad, met rooden priesterband om den hals en met een lauriertak in de hand, blijft, zoolang Klytaemnestra op het tooneel is, onbeweeglijk op haar wagen in de orchestra gezeten.

Καὶ παῖδα γὰρ τοὶ Φασὶν Ἀλκμήνης ποτὲ
πραθέντα τλήναι δουλείας μάζης θίγειν. 1000

Εἰ δ' οὖν ἀνάγκη τῇσδ' ἐπιρρέπει τύχης,
ἀρχαιοπλούτων δεσποτῶν πολλὴ χάρις.
οἱ δ' οὐ ποτ' ἐλπίσαντες ἤμισαν καλῶς,
ὦμοί τε δούλοις πάντα καὶ παρὰ στάθμην.
ἔχεις, παρ' ἡμῶν οἴαπερ νομίζεται. 1005

ΧΟΡΟΣ.

Σοὶ τοὶ λέγουσα πᾶντα σαφῇ λόγον
ἐντὸς δ' ἀλοῦσα μορτίμων ἀγρευμάτων
πεῖθοι' ἄν, εἰ πείθοι' ἀπειθοίης δ' ἴσως.

ΚΑΤΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

Ἄλλ' εἴπερ ἐστὶ μὴ χελιδόνος δίκην
ἀγνώτα Φωνὴν βάρβαρον κεκτημένη, 1010
ἔσω φρενῶν βαλοῦσα πείθοιτ' ἄν λόγῳ. 1011
εἰ δ' ἀξυνήμων οὔσα μὴ δέχοιτ' ἔπος, 1019
σὺ δ' ἀντὶ Φωνῆς φράζε κερβάνῳ χερσί. 1020

ΧΟΡΟΣ.

Ἔπου. τὰ λῆστα τῶν παρεστῶτων λέγει. 1012
πίθοῦ λιποῦσα τόνδ' ἀμυξήρη θρόνον.

ΚΑΤΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

Οὔτοι Συραίων τήνδ' ἐμοὶ σχολὴ πάρα
τρίβειν· τὰ μὲν γὰρ ἐστίνης μεσομφάλου 1015
[Φλογωπὰ κῆλα δάπτεται γνάθῳ] πυρός·
ἔστηκε δ' ἤδη μῆλα πρὸς σφαγῆς [κέρους]
ὥς οὐ ποτ' ἐλπίσασι τήνδ' ἔξιν χάριν.
σὺ δ' εἴ τι δράσεις τῶνδε, μὴ σχολὴν τίθει. 1018

v. 1000 Flor. *πραθέντα τλήναι δουλείας μάζης βία*, Farn.
τλήναι καὶ ζυγῶν θίγειν βία, emend. K. — Weil mavult:
πραθέντα τλήναι δουλείας μάστλης βίαν. — v. 1007 codd. *ἐντὸς*
δ' ἄν οὔσα, emend. Haupt. — v. 1011 codd. *λέγουσα πείθω*
νν *λόγῳ*, K. *βαλοῦσα*, reliqua Enger emendavit. — vv. 1019, 1020

Want ook Alkmene's groote zoon heeft, zegt men, eens,
Verkocht, geduldig zich met slavenbrood gevoed.

En wien de nooddwang van dit bitter lot bezoekt,
Is nog gelukkig in een huis, van ouds gegoed;
Want zij, wien voorspoed onverhoopt veel oogsten deed,
Zijn voor hun slaven immer hard, gestreng naar 't recht.
Nu weet gij, wat behand'ling u ten onzent wacht.

Κοορ (eerste grijsaard)

(tot Cassandra).

Tot u was 't, dat dit duid'lijk woord gesproken werd.
Des noodlots net omstrikt u; volg haar woord, indien
Gij volgzaam zijn wilt; niet te volgen helpt u niets.

Klytaemnestra

(tot halverwege het tooneel vooruitredend).

Nu, zoo ze een zwaluw niet gelijkt, en and're dan
Barbaarsche, ruwe en onverstaanb're klanken kent,
Dan neem' zij, wat ik zeg, ter harte, en volg' mijn woord.
Doch mocht ze onvatbaar, doof, voor reed'nen zijn, zoo
(spreek
Gij tot de vreemde, woorden sparend, met de hand.

Κοορ (tweede grijsaard).

Geef toe; zij raadt u 't beste, wat uw toestand eischt.
Gehoorzaam; kom nu van uw wagenzetel af.

Klytaemnestra

(tot den rand van het tooneel vooruitredend).

Voorwaar, tot toeven aan de deur ontbreekt mij thans
De tijd; want op des huizes hoogaltaar belect
De rosse vuurgloed gretig reeds het jonge rijt,
En bij de lamm'ren heffen de offerknechten 't mes,
Die sedert lange niet meer hoopten op dit feest.
Wilt gij uw aandeel aan den dienst, zoo toef niet meer.

transposuit Ludwig. -- codd. *οὔσα μὴ δέχη λόγον*, emend. K. —
v. 1013 codd. *πείθου*, emend. Blomfield. — v. 1015 codd.
μεσομφάλου ἔστηκεν ἤδη μῆλα πρὸς σφαγῆς πυρός ὥς οὐ ποτ'
ἐλπίσασι κατ emend. K.

ΧΟΡΟΣ.

Ἐρμηνέως ἔοικεν ἡ ξένη τορῶ
1021
δεῖσθαι· τρόπος δὲ θηρὸς ὡς νεκίρετου.

ΚΑΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

Ἡ μαίνεται γε καὶ κακῶν κλύει φρενῶν,
ἥτις λιποῦσα μὲν πόλιν νεκίρετον
ἥκει, χαλινὸν δ' οὐκ ἐπίσταται φέρειν,
1025
πρὶν κίματηρὸν ἐξαφρίξεσθαι μένος.
οὐ μὲν πλέω βίψας ἀτιμασθήσομαι.

ΧΟΡΟΣ.

Ἐγὼ δ', ἐποικτεῖρω γὰρ, οὐ θυμώσομαι.
Ἴσ', ὃ τάλαινα, τόνδ' ἐρημώσας ὄχον,
εἴκουσ' ἀνάγκη τῇδ' κλίνιστον ζυγόν.
1030

ΚΑΣΑΝΔΡΑ.

στρ. α'.

Ὅτοτοτοτοῖ πόποι δᾶ.
ἄπολλον ἄπολλον.

ΧΟΡΟΣ.

Τί ταῦτ' ἀνωτότυξας ἀμφὶ Λοξίου;
οὐ γὰρ τοιοῦτος ὥστε θρηνητοῦ τυχεῖν.

ΚΑΣΑΝΔΡΑ.

ἀντιστρ. α'

Ὅτοτοτοτοῖ πόποι δᾶ.
1035
ἄπολλον ἄπολλον.

ΧΟΡΟΣ.

Ἡ δ' αὖτε δυσφημοῦσα τὸν θεὸν καλεῖ
οὐδὲν προσήκοντ' ἐν γύοις παραστατεῖν.

v. 1030. codd. ἐκῶσ' ἀνάγκη, emend. Robortellus.

Κοορ (derde grijsaard).

't Schijnt, dat de vreemde een tolk, die klaar, met
(nadruk, spreekt,
Behoeft; ze is schuchter als een pas gevangen ree.

Klytaemnestra

(tot het midden van het tooneel terugtreidend).

Neen, razend is zij, geeft haar onverstand gehoor,
En uit de pas genomen stad hierheen gevoerd,
Verdraagt de nieuwling de' ijs'ren dwang des breidels
(niet,
Aleer haar trots dit, bloedig schuimend, heeft geleerd.
Geen woord verspil ik verder tot mijn eigen smaad.
(Zij treedt tot de deur van het paleis terug.)

Κοορ (vierde grijsaard).

En mij beweegt erbarmen, toornig word ik niet.
Vat moed, rampzaal'ge, stijg nu van uw wagen af,
Wijk voor den nooddwang, neem het nieuwe juk op u.
(Klytaemnestra gaat in het paleis terug. — Cassandra komt van den wagen af.)

Kassandra

(op het voor het paleis staande beeld van Apollon starend).

O god! o god! o noodlot!
Apollon! Apollon!

Κοορ.

Wat zendt gij jamm'rend zulk een roep tot Loxias?
Hij is de god niet, dien men eert met weegeklag.

Kassandra.

O god! o god! o noodlot!
Apollon! Apollon!

Κοορ.

Weer roept zij met onheil'ge woorden tot den god,
Dien jammerkreten nimmer hulprijck naad'ren doen.

V. 1033. Loxias is Apollon, als voorspellend god.

ΚΑΣΑΝΔΡΑ

στρ. β'.

"Απολλον "Απολλον
ἀγυιᾶτ' ἀπόλλων ἐμός.
ἀπόλεσας γὰρ οὐ μόλις τὸ δεύτερον.

1040

ΧΟΡΟΣ.

Χρήσειν ἔοικεν ἀμφὶ τῶν αὐτῆς κακῶν.
μένει τὸ θεῖον δουλίᾳ περ ἐν Φρενί.

ΚΑΣΑΝΔΡΑ.

ἀντιστρ. β'.

"Απολλον "Απολλον
ἀγυιᾶτ' ἀπόλλων ἐμός.
ἂ ποῖ ποτ' ἤγαγές με; πρὸς ποῖαν στέγην;

1045

ΧΟΡΟΣ.

Πρὸς τὴν Ἀτρεΐδων· εἰ σὺ μὴ τοδ' ἐννοεῖς,
ἐγὼ λέγω σοι καὶ τὰδ' οὐκ ἐρεῖς ψύθῃ.

ΚΑΣΑΝΔΡΑ.

στρ γ'.

Μισόθεις μὲν οὖν, πολλὰ συνίστορ' ἔ.
αὐτοφόνῃ κακ' ἔδρακ' ἀρτάνῃ
κύνδροςφάγ' ἰδὺ γαπέδου βαντήριον.

1050

ΧΟΡΟΣ.

"Εοικεν εὖρις ἡ ξένη κυνὸς δίκην
εἶναι, ματεύει δ' ὧν ἀνευρήσει φόνον.

v. 1043 codd. παρ' ἐν, vel παρὲν, vel παρὸν Φρενί, emend. Schütz. — v. 1049 codd. συνίστορα, ante hunc versum Med. ἔ ἔ, emend. K. — v. 1050 codd. αὐτοφόνῃ κακὴ κατάναι, emend. K. — v. 1051 codd. ἀνδρὸς σφάγιον καὶ πέδον βαντήριον, emend. Ahrens. — v. 1053 Med. ὧν ἔν εὐρήσει, Flor. ὧν ἐφευρήσει, emend. Porson.

Kassandra.

Apollon! Apollon!
Gij schutsheer, mij leedbrengend god!
Want diepen kommer brengt gij nu ten tweeden maal.

Koor.

Voorspellen wil zij, schijnt het, van haar eigen leed;
Ook bij een dienstb're werkt de godengave voort.

Kassandra.

Apollon! Apollon!
Gij schutsheer, mij leedbrengend god!
Waarheen, ach! hebt gij mij gevoerd? tot welk een huis?

Koor.

Tot dat der Atreuszonen; is 't u niet bewust,
Zoo hoor 't van mij nu, die geen leugen u verkond.

Kassandra.

Een godtartend huis! een schuldbergend, ach!
't Aanschouwde dood door eigen strik,
En mannenbloed, moorddadig op den vloer gesprengd.

Koor.

Scherpspeurend schijnt de vreemd'ling', als eens jagers
(hond;
Zij vorscht, wat moorden hier bedreven werden, na.

V. 1050. Hier wordt, naar het schijnt, aangeduid, dat Aerope, Atreus' echtgenoot, die overspel bedreef met haars mans broeder Thyestes, door den strik een einde aan haar leven maakte, en in den volgenden regel, dat Thyestes Atreus, den vader van Agamemnon en Menelaos, doodde. Van elders moge dit niet bekend zijn, de gissing is hoogst waarschijnlijk.

ΚΑΣΑΝΔΡΑ.

ἀντιστρ. γ'.

Μαρτυρίοισι γὰρ τοῖσδ' ἐπιπείθομαι·
κλαόμενά τ' ἰδὲ βρέφη σφαγὰς
ὀπτάς τε σάρκας πρὸς πατρὸς βεβρωμένους.

1055

ΧΟΡΟΣ.

Ἦμεν κλέος σοῦ μαντικὸν πεπυσμένοι·
τούτων προφήτας δ' οὔτινας ματεύομεν.

ΚΑΣΑΝΔΡΑ.

στρ. δ'.

Ἰὼ πόποι, τί ποτε μῆδεταί;
τί τὸδε νέον βάρος μέγα,
μέγ' ἐν δόμοισι τοῖσδε, μῆδεταί κηκῶν;
ἄφερτον φίλοισιν, δυσίαντον; ἄλ-

1060

κὰ δ' ἐκὰς ἀποστατεῖ.

ΧΟΡΟΣ.

Τούτων ἄϊδρις εἰμι τῶν μαντευμάτων.
ἐκεῖνα δ' ἔγνω· πᾶσα γὰρ πόλις βοᾷ.

1065

ΚΑΣΑΝΔΡΑ.

ἀντιστρ. δ'.

Ἰὼ τάλαν, τί τὸδε γὰρ τελεῖς;
τί τὸν ὁμοδέμιον πόσιν
λουτροῖσι Φαιδρύνουσ'; ἀπλῶς φράσω τέλος·
τάχος γὰρ τὸδ' ἔσται· προτείνει δὲ χεῖρ
ἐκ χειρὸς ὀρεγμένον.

1070

ΧΟΡΟΣ.

Οὕτω ξυνῆκα· νῦν γὰρ ἐξ ἀνιγμάτων
ἐπαργέμοισι θεσφάτοις ἀμηχανῶ.

Kassandra.

't Gezicht daar getuigt, wat waarachtig is!
Die kleinen, zie, zij roepen moord!
Zij zijn gebraden; zie, de vader eet er van!

Koor.

Voorwaar, wij hebben van uw zienersgaaf gehoord;
Doch geen profeten zoeken wij om dit te zien.

Kassandra.

O goden, wee! welk plan voedt zij nu?
O welk een nieuwen zondenlast,
Voor deze huizing zelfs nog groot, ontwerpt zij daar?
Geen vriend torst dien druk! heelt dat kwaad! alle
(troost,
elke bijstand is ver!

Koor.

Dit, wat zij nu verkondigt, is mij raadseltaal;
Het and're kende ik; want de stad is vol er van.

Kassandra.

O drieste vrouw! wat doel hebt gij thans?
Wat hebt gij voor, uw heer en gemaal
In 't bad verkwikkend? Dra verkond ik, wat geschiedt;
Want ras naakt het eind; elke hand wordt om strijd
ijvervol uitgestrekt.

Koor.

Nog is 't mij duister; sprak zij vroeger raads'len slechts,
Nu word ik angstig bij der zienster duist're taal.

v. 1054 Med. μαρτυρίοις γὰρ, Flor. μαρτυρίοις μὲν γὰρ, emend. Pauw. — v. 1055 Med. τὰδε βρέφη, Flor. τὰ βρέφη, emend. K. — v. 1058 codd. ἡμεν προφήτας, emend. Weil. — v. 1060 codd. νέον ἔχθος μέγα, emend. K. — v. 1061 codd. κηκόν, emend. K. — v. 1065 Flor. βοᾷ πόλις, forsā recte. — v. 1066 codd. τάλαινά τὸδε, emend. K. — v. 1067 τι in libris

deest, addidit K. — v. 1068 codd. Φαιδρύνουσι; πᾶς, emend. K. — v. 1070 Med. χεῖρ' ἐκ χειρὸς ὀρεγμένον, emend. K.

V. 1061. „Voor deze huizing zelfs,” voor dit geslacht, waar vreeslijke gruwelen niet vreemd aan zijn. — V. 1062. „Alle troost, elke bijstand:” hiermede wordt Orestes bedoeld.

ΚΑΣΑΝΔΡΑ.

στρ. ε'.

Ἦ ε'.

παπαῖ παπαῖ, τί τόδε φαίνεται;
ἢ δίκτυόν τι Ἴδου;
μᾶλ' ἀρκύς· ἢ ξύνευνος εἶσιν αἰτία
φόνου. Στάσις δ' ἀκόρετος γένει

1075

κατολολυξάτω θύματος κλυσίμου.

ΧΟΡΟΣ.

Ποῖον Ἑρινὺν τήνδε δάμασιν κέλει
ἐπορθιάζειν; οὐ με φαιδρύνει λόγος.
ἐπὶ δὲ καρδίαν κροκοβαφῆς ἐμοὶ
σταγῶν χάζεται· θρία πτώσιμος
ξυνανύτει βίου δύντος κύχλις.
ταχεῖα δ' ἄτα πέλει.

1080

ΚΑΣΑΝΔΡΑ.

ἀντιστρ. ε'.

Ἦ α'.

Ἴδου Ἴδου· ἄπεχε τῷ βοός·
τὸν ταῦρον ἐν πεπλώδει
μελάγκερων λαβοῦσα μηχανήματι
θένει· πίτνει δ' ἐν ἐνύδρῳ κύτει,
δολοφόνου λάβητος τυχάν, σοὶ λέγω.

1085

ΧΟΡΟΣ.

Οὐ κομπάσαιμ' ἂν θεσφάτων γνώμων ἄκρος
εἶναι, κακῶ δέ τῳ προτεινᾶζω τάδε.
ἀπὸ δὲ θεσφάτων τίς ἀγαθὰ φάτις
βροτοῖς τέλλεται; κακῶν γὰρ λίαν

1090

v. 1074 codd. δίκτυόν τί γ' Ἴδου, emend. Dindorf. — v. 1075 codd. ἄλλ' ἀρκύς, emend. Weil. — codd. ἢ ξύνευνος ἢ ξυναιτία, emend. K. — v. 1076 codd. ἀκόρετος, emend. Bothe. — v. 1077 codd. θύματος λευσίμου, emend. K. — v. 1080 codd. ἐπὶ δὲ καρδίαν ἔδραμε κροκοβαφῆς, emend. K. — v. 1081 codd. σταγῶν ἄτε καὶ δορία (Flor. δαρία) πτώσιμος, emend. K. — v. 1085 codd. ἐν πέπλοις, emend. K. — v. 1086 Med. indicat μελαγκέρῳ et μελάγκερων. — v. 1087 codd. τύπτει· πίτνει δ' ἐν ἐνύδρῳ τεύχει. Hermann θένει, Blomfield κύτει. — v. 1088 codd. τύχαν, emend. K. — v. 1092 codd. στέλλεται, emend. Emperius. — Med.

Kassandra.

O! o!

O wee mij, wee! wat doomt daar mij op?

Is dat een helsche valstrik?

Een net is 't, ja; zijn gade, zie ik, komt, en doet

Den moord. — Verzaad, gij Tweedracht des

(stams,

U thans; 't offer valt; juich het bloedplengen toe!

Koor.

Tot welk een wraakgeest roept gij, dat hij hier in huis
Luid juichen moge? zulk een kreet verheugt mij niet.

Naar 't hart ijlt beangst des bloeds roode stroom;

Want vaak wordt vervuld des waarzeggers taal;

Verdoofd wordt met haar 's levens lichtgloed.

De voet des onheils is snel.

Kassandra.

Ach! ach!

Zie toe! terug! ontwijk ras de koe!

Des stiers geweldig hoornpaar

Omhult zij listig met des mantels boos bedrog, —

Zij treft; — hij stort in 't badwater neer;

Tot moordgroeve wordt, zie! de kuip ginds voor hem!

Koor.

Ik kan niet roemen, dat ik met een scherpen geest

Godspraken uitleg, doch als onheil klinkt mij dit.

Van waarzeggerstong verwacht niemand ooit

Een heilbrengend woord; van wee overvol,

γὰρ διὰ, Flor. δὲ αἰ, emend. Karsten.

V. 1074; men vergelijkte v. 1342. — V. 1076. Kassandra roept den Alastor, den wraakgeest van Atreus' stam aan, en doelt er op, dat bij den val van een offerdier een luid gejuich aangeheven wordt. — V. 1081. Volgens den hier gegeven Griekschen tekst wordt er gesproken van wichelsteen, uit wier val de toekomst voorspeld werd. Bij den Apollodienst waren zij in gebruik. — Op een godspraak volgt meermalen de dood. — V. 1084. Kassandra roept in haar geestvervoering Agamemnon een waarschuwing toe.

πολυπεῖς τέχνῃσι θεσπιῶδοι.
μαθεῖν φέρουσιν φόβον.

ΚΑΣΑΝΔΡΑ.

στρ. ε'.

Ἰὼ ἰὼ ταλαίνας κακόποτμοι τύχῃσι
τὸ γὰρ ἐμὸν μόρῳ πάθος ἐπεγχεῖται.
ποῖ δὴ με δεῦρο τὴν τάλαιναν ἡγάγεις;
οὐδὲν ποτ' εἰ μὴ ξυνθανουμένην. τί γὰρ;

1095

ΧΟΡΟΣ.

Φρενομανῆς τις εἴ θεοφόρητος, ἀμ-
φὶ δ' αὐτᾶς θροεῖς
νόμον ἄνομον, οἷά τις ξουθᾶ
ἀκόρετος βοᾷς εὐφιλοίκτοις φρεσὶν [θρηνεῖ]
Ἴτυν Ἴτυν στένουσ' ἀμφιθαλὴ κακοῖς
ἀηδὸν βίον.

1100

ΚΑΣΑΝΔΡΑ.

ἀντιστρ. ε'.

Ἰὼ ἰὼ λιγείας μόρον ἀηδόνος
περιβαλὼν τέ σοι πτεροφόρον θεοῖ
δέμας γλυκύν τ' ἀγῶνα κυμμάτων ἄτερ
ἐμοὶ δὲ μέμνει σχισμὸς ἀμφήκει δορί.

1105

ΧΟΡΟΣ.

Πόθεν ἐπιστῦτους θεοφόρους ἔχεις
μυταίους δύα,
τὰ δ' ἐπίφοβον δυσφάτω κλαγγᾷ
μελοτυπεῖς ὁμοῦ τ' ὁρσίους ἐν νόμοις [οἰμᾶς;]
πόθεν ὄρους ἔχεις θεσπεσίαις ὁδοῦ
κακορρήμονας;

1110

v. 1093 codd. θεσπιῶδόν, emend. Hermann. — v. 1094 codd. φόβον φέρουσι μαθεῖν, emend. K. — v. 1096 codd. θροῶ πάθος ἐπεγχεῖται, emend. K. — v. 1102 Med. φεῦ ταλαίνας φρεσὶν, Flor. φιλοίκτοις ταλαῖν φρεσὶν, Schol. θρηνεῖ, emend. K. — v. 1105 codd. ἀηδόνος μόρον, emend. Schütz. — v. 1106 Med. περιβαλόντο γὰρ οἱ, Flor. περιβαλόντες γὰρ οἱ, emend. K. — codd. δέμας θεοῖ, emend. Heimsoeth. — v. 1107 codd. κλυμάτων,

Verkondt zienerskunst ons de toekomst.
De vrager leert enkel angst.

Kassandra.

O! o! ik arme! wee mij! O rampspoedig lot!
Bij moord wordt door u mijn leedkelk gemengd.
Waartoe toch hebt gij mij, onzaal'ge, hier gebracht?
Voorwaar, alleen opdat ik medesterven zou.

Koor.

Verdoold noem ik u, van waanzin vervoerd;
uzelf zingt gij daar
Somb're weelied'ren toe, zooals
De zangvogel doet, die, de klacht nimmer moed', aldoor
Den zoon jamm'rend roept, zoolang kommervol
het droef leven duurt.

Kassandra.

O, gij zangster, voorwaar, uw lot noem ik schoon!
U schonk godengunst het snelwiekig lijf,
En in de koele schaduw 't zoet wedijv'rend lied;
Doch mij verwacht reeds met gewette bijl de dood.

Koor.

Vanwaar stroomt tot u, van godspraken vol,
des waanzins verderf?
Wild en woest bruist uw zang, stort zich
Met schrikbaren klank immer voort, immer toch kunstrijk.
Vanwaar zulk een gaaf, dat maathoudend lied,
bij 't rampspellend woord?

K. κυμάτων, Weil mavult γλυκύν τ' αἶῶνα κλυμάτων ἔχειν — v. 1109 codd. θεοφόρους τ' ἔχεις, emend. Hermann. — v. 1112 explevit K.

V. 1095. Kassandra, die nu haar eigen lot gaat voorspellen, spreekt in haar visioen Agamemnon toe. — V. 1102. De zangvogel is de nachtegaal, die om haar zoon Itys klaagt.

ΚΑΣΑΝΔΡΑ.

στρ. ζ'.

Ἰὼ γάμοι γάμοι Πάριδος ἐλέθριοι 1115
 φίλων. ἰὼ Σκαμάνδρου πάτριον ποτόν.
 τότε μὲν ἀμφὶ σὰς αἰόνας τάλαιν'
 ἠνυτόμαν τροφαῖς·
 νῦν δ' ἀμφὶ Κωκυτόν τε κἄχερουσίους 1120
 ὄχτους ἔοικα θεσπιφάγειν τάχα.

ΧΟΡΟΣ.

Τί τόδε τορὸν ἄγαν ἔπος ἐφημίσω,
 βλαστὸς νεόγονος ἄν μάτοι.
 πέπληγμα δ' ἐγὼ δῆγματι Φοινίῳ,
 δυσσαυγῇ τύχῃ μινυρὰ θρεομένε·
 θραύματ' ἐμοὶ κλύειν. 1125

ΚΑΣΑΝΔΡΑ.

ἀντιστρ. ζ'.

Ἰὼ πόνοι πόνοι πόλεος ὀλομένε·
 τὸ πᾶν ἰὼ πρόπυργοι θυτίαι πατρός.
 πολυκανεῖς βοτῶν ποιυόμων ἄνεσμι'
 οὐδὲν ἐπήρκεσαν,
 τὸ μὴ πόλιν μὲν ὥσπερ οὖν ἔχει παθεῖν, 1130
 ἐγὼ δὲ θερμὸν ῥοῦν πέδοι βαλῶ τάχα.

ΧΟΡΟΣ.

Ἐπόμενα προτέραις τὰδ' ἐπεφημίσω·
 [τίς καὶ σε φρενοκλοπεῖ θεός;
 βιάται δ'] ὑπὲρ βριθὺς ἐπεμπίτνων
 μελίζειν πάθῃ [θνοφερὰ θρεομένον]; 1135
 τέρμα δ' ἀμηχανῶ.

ΚΑΣΑΝΔΡΑ.

Καὶ μὴν ὁ χρησιμὸς οὐκέτ' ἐκ κλυμμάτων
 ἔσται δεδορκῶς νεογάμου νύμφης δίκην·

v. 1122 codd. νεογὸς ἀνθρώπων μάτοι, emend. K. — v. 1123
 codd. πέπληγμα δ' ὑπὸ, emend. K. — v. 1124 codd. δυσσαυγῇ,
 emend. K. — v. 1128 codd. ἄκος δ' οὐδὲν, emend. K. — v. 1131
 codd. ἐγὼ δὲ θερμόνους τάχ' ἐμπέδω βαλῶ, Musgrave θερμὸν
 ῥοῦν, Burgard πεδοὶ βαλῶ τάχα. — v. 1132 codd. τὰδ' ἐφημίσω,

Kassandra.

O Paris' echtverbond, gij bracht ondergang
 Aan 't huis! Skamander ach! gij eerwaarde stroom!
 Voorheen groeid' ik op, ik rampvolle maagd,
 en speeld' aan uw zoom;
 Doch nu, nu zing ik, naar het schijnt, aan d' Acheron
 En aan Kokytos' oevers dra mijn ziensterzang.

Koor.

Uw woord, wat het meent, een elk ziet het in;
 Een teed're zuig'ling zou 't verstaan.
 Doch mij treft het diep, het doorgriefft mij 't hart,
 Dit weeklagend lied om 't lichtlooze lot;
 Het dreunt zwaar m' in 't oor.

Kassandra.

O stad! 't is ijd'le strijd! geheel stort g' in puin
 En asch! o vader, wee! geen vroom off'ren baat!
 Ja, veel runderbloed is voor niet geplengd;
 geen god gaf gehoor;
 De stad — verduren moest zij 't lijden, dat zij leed,
 En ik — hier pleng ik dra het warme levensbloed!

Koor.

Uw taal blijft aldoor aan zichzelf gelijk;
 O welke god verdwaast uw geest,
 En stormt krachtig aan, en dwingt staag uw mond
 Tot weevollen zang van doodsnoed en nacht?
 Het eind gis ik niet.

Kassandra.

Welaan! niet langer zendt de godspraak nu haar blik
 Door sluierplooien, als een pasgehuwde bruid;

emend. Weil. — v. 1133--1135 Flor. καὶ τίς σε κλοφρονεῖν
 τίθησι δάμων ὑπερβαρὺς ἐμπίτνων μελίζειν πάθῃ γερὰ
 θανατοφόρῃ, emend. et explevit K.

V. 1127. Hoe vele runderen Priamos ook aan de goden geofferd
 hebbe, Troja's noch Kassandra's ondergang werd er door voorkomen.

λαμπρὸς δ' ἔοικεν ἡλίου πρὸς ἀντολὰς
πνέων ἐσφῆξιν, ὥστε κύματος ζάλην 1140
κλύζειν πρὸς ἀγὰς, τοῦδε πῆματος πολὺς
χειμῶν· φρενάσω δ' οὐκέτ' ἐξ αἰνιγμάτων.
καὶ μαρτυρεῖτε συνδρόμῳ ἵχνος κακῶν
βίηλατούσῃ τῶν πάλαι πεπραγμένων.

τὴν γὰρ στέγην τήνδ' οὔ ποτ' ἐκλείπει χορὸς 1145
σύμφθογγος οὐκ εὐφωνος· οὐ γὰρ εὖ λέγει.

καὶ μὴν πεπωκὼς γ', ὥς θρασύνεσθαι πλέον,
βρότειον αἶμα κῶμος ἐν δόμοις μένει,
δύσπεμπτος ἔξω, συγγόνων Ἑρινύων.
ὑμνοῦσι δ' ὑμνον σάμασιν προσήμεναι 1150
πρώταρχον ἄτην· ἐν μέρει δ' ἀπέπτυσαν
εὐνὰς ἀδελφοῦ τῷ πατοῦντι δυσμενεῖς.

Ἥμαρτον, ἡ κυρῶ τι τοξότης τις ὤς;
ἢ ψευδόμαντις εἰμι θυροκόπος φλέδων;
ἐκμαρτύρησον προὔμοσας τό μ' εἰδέναι 1155
νόῳ παλαιᾷς τῶνδ' ἀμαρτίαις δόμων.

ΧΟΡΟΣ.

Καὶ πῶς ἂν ὅροις πῆμα γενναίως παγὲν
παιώνιον γένοιτο; θαυμάζω δέ σου,
πόντου πέραν τραφεῖταιν ἀλλόθρῳ ἢ πόλει
κυρεῖν λέγουσαν, ὥσπερ εἰ παρεστάτεις. 1160

ΚΑΣΑΝΔΡΑ.

Μάντις μ' Ἀπόλλων τῷδ' ἐπέστησεν τέλει.

ΧΟΡΟΣ.

[Πῶς γὰρ παρέσχευεν τόδε γέρας θνητῇ κόρη;]

ΚΑΣΑΝΔΡΑ.

Προτοῦ μὲν αἰδῶς ἦν ἐμοὶ λέγειν τάδε.

v. 1140 codd. ἐς ἔξιν, emend. Bothe. — κύματος δίκην, emend. K. — v. 1141 codd. κλύειν πρὸς ἀγὰς, Schütz κλύζειν, Ahrens ἀγὰς. — τοῦδε πῆματος πολὺ μεῖζον, emend. Karsten. — v. 1150 codd. δώμασι, emend. K. Weil mavult αἶμασιν. — v. 1153 codd. τηρῶ τι, emend. Ahrens. — v. 1156 codd. λόγῳ παλαιᾷς, emend. K. — v. 1157 codd. ὅρκος, emend. Weil. —

Want luid, dit voel ik, raast naar 't helder daglicht dra
Met woesten aandrang, die der golven kokend schuim
Op de' oever voortstuift, dezès onheils felle storm.
Niet langer spel ik, wat nu komt, in raadseltaal;
En gij, getuigt mij, dat ik naspeur, voet voor voet,
Wat gruweldaden lang voor dezen zijn gepleegd.

Want nimmer wijkt uit dezen huize een schrikkel'lijk koor,
Dat, samenstemmend, knarsend krijstcht; 't is vloek,
(wat klinkt.

Alreeds beschonken door 't gebruik van menschenbloed,
En immer driester, blijft der gasten stoet in huis,
Niet weg te drijven; zuster-wraakgodinnen zijn 't.
Bij lijken zittend, heffen zij het juichlied aan
Van de eerste bloedschuld; naar de rij verfoeit een elk
Vergrimd den schender, die zijns broeders bed beklom.

Spreek! miste, of trof ik als een goede schutter 't doel?
Ben ik een leugenprofetes of rateltong?
Betuig mij dan bij eede, dat de vroeg're schuld
Des huizes mij bewust is door mijns geestes oog.

Koorleider.

Ach, konden eeden 't euvel, dat zoo wort'len dreef,
Verzachten, heelen! — Doch ik sta verbaasd om u;
Want opgevoed, verre over zee, in vreemde stad,
Spreekt gij zoo treffend als een ooggetuige doet.

Kassandra.

De ziener Phœbus heeft mij tot dit ambt gewijd.

Koorleider.

En waarom schonk hij aan een sterv'ling deze gaaf?

Kassandra.

Steeds boeide schaamte, dat ik 't meldde, mij de tong.

v. 1159 codd. ἀλλόθρουν πόλιν, emend. Enger. Forsan ἀλλόθρουν ὅμας. — vv. 1162 et 1163 transp. Hermannus, ordinem, qui in libris est, restituit K., lacunas satis manifestas duobus versibus explens.

V. 1145. Het koor der Erinnyen. — V. 1150. Bij de lijken der kinderen van Thyestes; dat deze geslacht werden, is de bloedschuld, die den Alastor in het leven riep.

ΧΟΡΟΣ.

Μῶν καὶ θεὸς περ ἱμέρῳ πεπληγμένος;

ΚΑΣΑΝΔΡΑ.

[Ἐγώ γε δαρὲν ἀντίπνευς ἦν Λοξίῳ.]

ΧΟΡΟΣ.

Ἀβρύνεται γὰρ πᾶς τις εὖ πράστων πλέον.

ΚΑΣΑΝΔΡΑ.

Ἄλλ' ἦν παλαιστῆς κάρτ' ἐμοὶ πνέων χάριν. 1165

ΧΟΡΟΣ.

Ἦ καὶ τέκνων εἰς ἔργον ἡλθέτην νόμῳ;

ΚΑΣΑΝΔΡΑ.

Εὐκρινέστατα Λοξίῳ ἐψευσάμην.

ΧΟΡΟΣ.

Ἦδη τέχνηισιν ἐνθέσις ἡρημένη;

ΚΑΣΑΝΔΡΑ.

Ἦδη πολίταις πάντ' ἐθέσπιζον πάθῃ.

ΧΟΡΟΣ.

Πῶς δὴτ'; ἀνκτος ἦσθαι Λοξίου κότῳ; 1170

ΚΑΣΑΝΔΡΑ.

Ἐπειθ' οὐδέν' οὐδέν, ὡς τὰδ' ἤμπληκον.

ΧΟΡΟΣ.

Ἡμῖν γε μὲν δὴ πιστὰ θεσπίζειν δοκεῖς.

ΚΑΣΑΝΔΡΑ.

Ἰὸ ἰὸ.

Ἦπ' αὖ με δεινοῖς ὀρθομυnteίας πόνος
στροβεῖ τεράστων φροίμοις ὦ ὦ κακὰ. 1175

v. 1166 codd. ἔλθετον, emend. Elmsley. — v. 1170 codd.
ἀνκτος, emend. Canter. — v. 1171 codd. οὐδέν οὐδέν, emend.

Koorleider.

Hield minverlangen hem, hoewel een god, geboeid?

Kassandra.

Zoo was 't; doch lange heb ik Loxias weerstreefd.

Koorleider.

Elk, wie in welstand is gezeteld, toont zich fier.

Kassandra.

Geweldig drong hij, fel in minnegloed ontbrand.

Koorleider.

En hebt gij hem, wat liefde steeds begeert, gegund?

Kassandra.

Eerst stemde ik toe; daarna bedroog ik Loxias.

Koorleider.

Alreeds bezitster van de ziensersgaaf des gods?

Kassandra.

Alreeds onthulde ik aan mijn stad al 't komend leed.

Koorleider.

Hoe? liet de gramschap van den god u ongestraft?

Kassandra.

'k Vond bij geen sterv'ling ooit geloof, na dat bedrog.

Koorleider.

Ons schijnt het, dat gij welbetrouwb're waarheid spreekt.

Kassandra.

O wee mij! wee!

Daar grijpt der ziensersweeën werv'ling mij weer aan,
En schokt mij met het gruw'lijk voorspel. Schrikk'lijk,
(ach!

Canter. — v. 1173—1175 codd. ἰὸ ἰὸ ὦ ὦ κακὰ... δεινός...
φροίμοις ἐφηνέμενος, emend. Weil.

ὄρατε τοῦσδε τοὺς δόμοις ἐφημένους
νέους, ἐνείρων προσφερεῖς μορφώμασι;
παῖδες θανόντες, ὥσπερ εἰ πρὸς τῶν φίλων
χεῖρας, κρεῶν πλήστοντες οἰκείας βορᾶς,

σὺν ἐντέροις τε σπλάγχχν' ἐποίκτιστον γέμος 1180
πρέπουσ' ἔχοντες· ὦν πατὴρ ἐγεύσαστο.
ἐκ τῶνδε ποινὰς Φημι βουλευεῖν τινὰ
λέοντ' ἀναλκιν ἐν λέχει στραφόμενον
οἰκουρὸν, οἴμοι, τῷ μολόντι δεσπότη
ἐμῷ· φέρειν γὰρ χρὴ τὸ δούλιον ζυγόν. 1185

Νεῶν τάχαρχος Ἰλίου τ' ἀναστάτης
οὐκ οἶδεν οἷα γλώσσα μισητῆς κυνὸς
λείξασα μειλίξασά τ' αἰμόρρου δίκην
ἄτης λαθραίου τεύχεται κακῇ τέχνῃ.
τοιαῦτα τολμᾷ· θῆλύς ἐστίν ἄρτενος 1190
Φονεύς. τί νιν καλοῦσιν δυσφίλες δάκρος
τύχοιμ' ἄν; ἀμφίσβαιναν, ἣ σκύλλαν τινὰ
οἰκοῦσαν ἐν πέτραισι, ναυτίλων βλάβην;
θύουσιν Ἰδίου λήτορ' ἄσπονδον φίλοις
Ἄρην πνέουσιν· ὥς δ' ἐπαλολύχαστο 1195

ἡ παντότολμος, ὥσπερ ἐν μάχῃς βοτῇ·
ἔδωκε δὲ χεῖρει νοστήμῳ σωτηρίᾳ.

[Τοιούσδε μέντοι δάμασιν χρησμοὺς λέγω.]
καὶ τῶνδ' ὅμοιον εἴ τι μὴ πείθω· τί γάρ;
τὸ μέλλον ἤξει. καὶ σὺ μὴν τάχ' εἰ παρόν,
ἄγαν μ' ἀληθόμηντιν οἰκτεῖρας ἐρεῖς. 1200

ΧΟΡΟΣ.

Τὴν μὲν Θυέστου δαῖτα παιδείων κρεῶν
ξυνῆκα καὶ πέφρικα, καὶ φόβος μ' ἔχει

v. 1179 codd. πλήστοντες οἰκείας βορᾶς, emend. K; Weilius
contra nihil mutandum esse censet nisi quod in versu sequente
legendum σὺν ἐντέροις σπλάγχχν'. — v. 1186 codd. νεῶν τ'
ἄπαρχος, emend. K. — v. 1188 codd. λέξασα καὶ κτείνασα
φαιδρόνους, emend. K. — v. 1189 codd. κακῇ τύχῃ, emend. K. —
v. 1190 Flor. τοιάδε τολμᾷ (Farn. τοιαῦτα τολμᾷ) θῆλυς
ἄρτενος Φονεύς ἐστίν, emend. K. — vv. 1194, 1195 codd. Ἰδίου

Ziet gij die kind'ren, hen daar ginds, op 't hooge dak
Gezeten? beelden zijn 't, zooals een droom die schept.
Ja, 'k zie daar knaapjes, stervend, op der vrienden wenk
Gereed als 't ware, om met hun vleesch den disch van
(t huis

Te vullen, — gruw'lijk ingewand bevatten zij,
Darm, hart en lever; ja, de vader at er van! —
Hiervoor zint op vergelding, dit verkond ik thans,
Een leeuwenbasterd, woelend in het bed van 't huis,
En loerend, wee mij! op mijn thuisgekomen heer;
Mijn heer, ja, zeg ik, — want ik tors het slavenjuk.

De vlootbestuurder, Iliens verderver, weet,
Bevroedt in 't minst niet, wat de tong der wulpsche teef,
Nadat zij vleierend heeft gelikt, gelijk een slang
Met de arglist van een schuif'lend onheil hem bereidt.
Want dit bestaat zij: ja, de vrouw is moord'nares
Des mans. O welk een gruw'lijk monster leene haar
Den naam nu? zal ik haar een adder noemen, of
Der schippers afschuw, Skylla, die in rotsen huist? —
De dolste Hades-priesteres! haar vrienden snuift
Ze ontoomb'ren strijd toe. O, wat klonk de juichtoon
(luid

Der niets ontziende, als bij het keerpunt van den slag!
En vreugde scheen het om behouden wederkomst!

Ziedaar de godspraak, die ik dezen huize meld,
En vind ik hiervoor al of niet geloof, 't is één.
Reeds naakt de toekomst, en gij noemt mij, is zij daar,
Gewis, luid jamm'rend, al te ware profetes.

Koorleider.

Thyestes' maaltijd met het vleesch van eigen kroost
Begreep ik, en ik rilde; vrees vervult mij nog,

μητέρ', emend. Ahrens. — codd. ἄσπονδον τ' ἄρην φίλοις πνέουσιν,
emend. K. — v. 1196 codd. μάχης τροπῇ, emend. K. — v. 1197
codd. δοκεῖ δέ, emend. K. — Sequentem versum inseruit K. —
v. 1199 codd. καὶ σὺ μὴν τάχει παρὼν ἔγαν γ', emend. Ahrens.
V. 1178. Dood knaapjes, die als het ware hun vader bedienen,
maar met hun eigen vleesch. — V. 1183. Ægisthos. — V. 1195.
Zij juichte luid, toen zij den Koning ontving.

κλύοντα λήροις οὐδὲν ἐξηκασμένον.
τὰ δ' ἄλλ' ἀκούσας ἐκ δρόμου πεσὼν τρέχω.

ΚΑΣΑΝΔΡΑ.

Ἀγαμέμνονός σέ Φημ' ἐπόψεσθαι μόρον.

1205

ΧΟΡΟΣ.

Εὐφημεῖν, ὦ τάλαίνα, κοίμητον στόμα.

ΚΑΣΑΝΔΡΑ.

Ἄλλ' οὔτι παιῶν τᾶδ' ἐπιστάτεϊ λόγῳ.

ΧΟΡΟΣ.

Οὔκ, εἰ παρέσται γ'· ἀλλὰ μὴ γένοιτό πως.

ΚΑΣΑΝΔΡΑ.

Σὺ μὲν κτεύχει, τοῖς δ' ἀποκτείνειν μέλει.

ΧΟΡΟΣ.

Τίνος πρὸς ἀνδρὸς τοῦτ' ἄγος πορσύνεται;

1210

ΚΑΣΑΝΔΡΑ.

Ἡ κάρτα δαρὼν παρεκώπης χρησμῶν ἐμῶν.

ΧΟΡΟΣ.

Τοῦ γὰρ τελοῦντος; οὐ ξυνῆκα μηχανήν.

ΚΑΣΑΝΔΡΑ.

Καὶ μὴν ἄγαν γ' Ἑλλήν' ἐπίσταμαι Φάτιν.

ΧΟΡΟΣ.

Καὶ γὰρ τὰ πυθόκραντα δυσμαθῆ δ' ὅμως.

ΚΑΣΑΝΔΡΑ.

Παπαῖ παπαῖ.

Οἶον τὸδ' αὖ με πῦρ ἔπεισι θέσφατον.

1215

v. 1203 codd. κλύοντ' ἀληθῶς, emend. K. — v. 1210 codd. ἄγος, emend. Auratus. -- v. 1211 codd. ἡ κάρτ' ἄρ' ἂν παρεκώπης emend. K. — v. 1215 codd. παπαῖ, οἶον τὸ πῦρ ἐπέρχεται δέ

Daar wat ik hoorde niet op ijd'le taal gelijkt;
Doch 't and're is duister, is verbijst'rend voor mijn geest.

Kassandra.

Agamemnons einde, zeg ik, ziet uw oog weldra.

Koorleider.

Onzaal'ge, 't onheil roept gij! houd uw tong in toom!

Kassandra.

Wat ik voorspelde, keert geen reddend god meer af.

Koorleider.

Niet als 't vervuld is, doch gebeuren moge 't niet!

Kassandra.

Gij smeekt om redding; zij bezorgen reeds den moord.

Koorleider.

En welk een schurk is 't, die de snoode daad beschikt?

Kassandra.

Van wat ik spelde, ontgaat nog altijd u de zin.

Koorleider.

Wie is de dader? duister blijft mij steeds het plan.

Kassandra.

'k Versta, zoo meen ik, Hellas' taal maar al te goed.

Koorleider.

Ook Pytho's godspraak kent die; en ze is duister toch.

Kassandra.

Helaas! helaas!

Wat godd'lijk vuur is 't, dat op nieuw mijn geest bevangt!

μοι, emend. K.

V. 1211. „Ik heb u duidelijk Ægisthos als den drijver tot den moord aangewezen.”

ὅτοτοϊ, Λύκει' Ἀπολλων, οἱ ἐγὼ ἐγώ.
 αὕτη δίπους λέκλαια συγκοιμωμένη
 λύκῳ, λέοντος εὐγενοῦς ἀπουσίῃ,
 κτενεῖ με τὴν τάλαιναν· ὡς δὲ Φάρμακον
 τεύχουσα καμῶν μισθὸν ἐνθήτειν κύτει
 ἐπεύχεται, θήγουσα Φωτὶ φάσγανον.

1220

ἐμῆς δ' ἀγωγῆς ἀντιτίσασθαι φόνον.

Τί δῃτ' ἐμυτῆς κατὰ γέλωτ' ἔχω τάδε,
 καὶ σκῆπτρα καὶ μαντεῖα περὶ δέρη στέφει;
 σὲ μὲν πρὸ μοίρας τῆς ἐμῆς διαφθερῶ.
 ἴτ' ἐς Φθόρον πεσόντ', ἄθω' ἀμείβομαι.
 ἄλλην τιν', ἀγνὴν, ἀντ' ἐμοῦ πλουτίζετε.

1225

Ἰδοὺ δ' Ἀπόλλων αὐτὸς ἐκδύων ἐμὲ
 χρηστηρίαν ἐσθῆτ'. ἐποπτεύσας τέ με
 καὶ τοῖσδε κόσμοις κατὰ γέλωτ' ἐμῆς
 Φίλων ὑπ' ἐχθρῶν, οὐ διχορρόπως μαθεῖν —
 καλουμένη δὲ Φοῖνις, ὡς ἀγύρτρια
 πτωχῆς τ' ἀλαζῶν λιμοῦντος, ἡνεσχόμην —
 καὶ νῦν ὁ μάντις μάντιν ἐκπράττει ἐμὲ
 ἀπήγαγ' ἐς τοιαύτῃς θανάσιμους τύχας.
 βωμοῦ πατρῷου δ' ἀντ' ἐπίξινον μένει
 θερμῷ κοπίσῃς Φοῖνις προσφάγματι.

1230

1235

Οὐ μὲν ἄτιμοί γ' ἐκ θεῶν τεθνήσκομεν,
 [γυνὴ τάλαινα καὶ νεῶν στρατηλάτης].
 ἔξει γὰρ ἡμῶν ἄλλος αὖ τιμώρορ,
 μητροκτόνου Φίτυμα, ποινάτωρ πατρός·
 Φυγὰς δ' ἀλήτης τῆσδε γῆς ἀπόξενος

1240

v. 1217 codd. δίπους, emend. Victorinus. — v. 1220 codd. ἐνθήσει (Farn. ἐνθήσειν) κότῳ, emend. K. — v. 1222 codd. ἐμῆς ἀγωγῆς, emend. K. — v. 1226 codd. ἀγνὴν δ' ἀμείβομαι, emend. K. — v. 1227 codd. ἄλλην τιν' ἄτην, emend. K. — v. 1229 codd. δέ με, emend. Heimsoeth. — v. 1230 codd. μέτα, emend. Hermann. — v. 1231 codd. μάτην, emend. Halm. — v. 1233 codd. πτωχῆς τάλαινα λιμοῦντος ἡνεσχόμην, emend. K. — v. 1237 codd. θερμῷ κοπίσῃς Φοῖνις, emend. Thiersch. Keekius, quem latuit, ut videtur, simplicissima Thierschii emendatio, coniecit:

Ontzettend, o gij vorst Apollon! wee mij, wee!

Die mensch-leeuwijn daar, die haar leger met den wolf
 Gedeeld heeft, toen haar eed'le leeuw afwezig was,
 Zal mij, rampzaal'ge, dooden. Ja, als mengde zij
 Gif in een beker, roemt ze er op, dat zij mijn loon
 Bij zijn ontvangst voegt, — en zij wet haar man
 (het zwaard!

Mij bracht hij met zich; — o, dat dit een moord nu
 (wreekt!

Wat draag ik langer dezen tooi, mijzelf ten spot?

Dien scepter, en die priesterbanden om den hals?

O, u verbreek ik, eer mijn noodlot mij bereikt;

En gij, vaart ten verderve, — ik geef u billijk loon, —

Schenkt aan een and're, een reine maagd, thans al
 (uw heil!

(Pauze.)

Zie, zie, Apollon! zelf ontdoet hij mij van 't kleed

Der zienersgave! Ja, hij heeft trouw toegezien,

Wanneer de mijnen, gansch vervreemd, mij in dien tooi

Met hoon vervolgden, met hun onverholen spot; —

Waanzinig heette ik, als een kallend bedelwif

Of hongerlijdst, die door kluchten 't leven rekt; —

En nu, de ziener, die met de arme zienster lang

Afreek'nen wilde, voert mij naar dit huis des doods,

In plaats van 's vaders outer wacht mij hier het blok,

Dra door het warme bloed van 't offer rood geverfd!

Doch wreken, wreken zal de hemel onzen dood,

Van mij, onzaal'ge, en van den hoogen legervorst.

Eens komt een ander weder, die ons wreekt, de spruit,

Die, moedermoordend, bloedgeld voor zijn vader eischt;

Als zwervend vlucht'ling keert hij uit den vreemde weer

οἱμοὶ κοπίσῃς Φοῖνις προσφάγματι. — post v. 1238 versum excidisse K. demonstravit et lacunam explevit.

V. 1225. Zij verbreekt den dunnen laurierstaf, dien zij als zienster draagt. — V. 1226. Zij werpt hare priesterbanden ter aarde. — V. 1228. Terwijl zij haar zienstergewaad laat nederzinken, staart zij op het standbeeld van Apollon aan den ingang van het paleis, en nu is het haar alsof de god zelf nader treedt om er haar van te ontdoen. — V. 1239. Orestes.

κάτεισιν, ἅτας τάσδε Θριγκάσων Φίλοις·
ἄραρε δὲ γὰρ ὄρκος ἐκ Θεῶν μέγας,
ἄξιον νιν ὑπτίασμα κειμένου πατρὸς.

Τί δῆτ' ἐγὼ κάτοικος ὦδ' ἀναστένω;
ἐπεὶ τὸ πρῶτον εἶδον Ἰλίου πόλιν
πράξασαν ὡς ἐπραξεν, οἳ δ' εἶλον, πάλιν
οὕτως ἀπ' ἀλλήλοισιν ἐκ Θεῶν κρίσει;
στέργουσ' ἂν πράξω τλήσομαι τὸ κατθανεῖν.

1245

Ἄϊδου πύλας δὲ τάσδε ἐγὼ προσενέπω·
ἐπεύχομαι δὲ κειρίας πληγῆς τυχεῖν,
ὡς ἀσφάδαστος, αἰμάτων εὐθυσιμῶν
ἀπορρυέντων, ἔμμη συμβάλλω τόδε.

1250

ΧΟΡΟΣ.

ὦ πολλὰ μὲν τάλαινα, πολλὰ δ' αὖ σοφὴ
γύναι, μακρὰν ἔτεινα. εἰ δ' ἐτητύμῳς
μόρον τὸν αὐτῆς οἶσθα, πῶς Θεηλάτου
βοδὸς δίκην πρὸς βαμὸν εὐτόλμῳς πατεῖς;

1255

ΚΑΣΑΝΔΡΑ.

Οὐκ ἔστ' ἄλυσίς, οὔ, ξένος χρόνος πλέω.

ΧΟΡΟΣ.

Ὅ δ' ὕστατός γε τοῦ χρόνου πρεσβεύεται.

ΚΑΣΑΝΔΡΑ.

Ἦκει τόδ' ἤμαρ· σμικρὰ κερδαῖν Φυγῇ.

1260

ΧΟΡΟΣ.

Ἄλλ' ἴσθι, τλήμων, οὐδ' ἀπ' εὐτόλμου φρενός.

v. 1243 in codd. post v. 1249 legitur, Hermannus hic collocavit, Dindorfius emendavit; libri nempe exhibent *δμώμοται γὰρ κτλ* — v. 1245 codd. *κάτοικος*, emend. K. — v. 1247 codd. *οἳ δ' εἶχον* *πίλιν*, emend. K. — v. 1249 codd. *ἰούσα* *πράξω*, emend. Weil.

En zet den sluitsteen op de zonden van zijn stam.
Want als een bolwerk staat der goden plechtige eed,
Hem weer te brengen, die 't gevallen huis herbouwt.

Waartoe dan langer nog gezocht en zoo gemard,
Nadat ik eenmaal Iliens geliefde stad
Haar lot zag lijden en, van wie haar namen, ook
Het eind zie naad'ren door der goden strafgericht?
Mijn noodlot dragend, ga ik moedig in den dood.

(Zij gaat naar de trap, die naar het tooneel geleidt;
bij de eerste trede huivert zij terug.)

Ontvangt mijn groet, gij poorten van het schimmenrijk!
Dit eene smee ik, dat de slag mij dood'lijk treff',
Opdat, zachtstervend, ras mijn bloed ter aarde stroom'
En ik deze oogen zonder bangen doodstrijd sluit'!

(Zij bestijgt de trap.)

Koorleider.

O diep rampzaal'ge, met zoo diepen blik begaafd,
Lang was uw rede. Doch waarom, zoo ge inderdaad
Uw eigen noodlot dus voorziet, schrijdt gij zoo koen
Als 't van een god gedreven offer outerwaarts?

Kassandra.

Er is geen uitweg, vrienden, geen; het uur is daar.

Koorleider.

Doch de niterste oogenblikken worden 't hoogst geschat.

Kassandra.

Zij kwam, de stonde; luttel hielp mij de vlucht.

Koorleider.

Doch weet, rampzaal'ge, koenheid baat u evenmin.

Keck coniecit *λιποῦσ' ἄμαξαν*. — v. 1250 codd. *πύλας δὲ τὰς* *λέγω*, emend. K. — v. 1258 codd. *χρόνος πλέω*, Farn. *πλέω*, emend. K. — v. 1261 codd. *τλήμων οὔσ'*, emend. K.

V. 1247. Die haar namen, de overwinnaars, d. i. Agamemnon.

ΚΑΣΑΝΔΡΑ.

Οὐδεὶς ἀκούει ταῦτα τῶν εὐδαιμόνων.

ΧΟΡΟΣ.

Ἄλλ' εὐκλεῶς τοὶ κατθανεῖν χάρις βροτῶ.

ΚΑΣΑΝΔΡΑ.

Ἰὼ πάτερ σοῦ σὼν τε γενναίων τέκνων.

ΧΟΡΟΣ.

Τί δ' ἐστὶ χρεῖμα; τίς σ' ἀποστρέφει φόβος; 1265

ΚΑΣΑΝΔΡΑ.

Φεῦ Φεῦ, [πέφρικα τρόμος ἔχει με καὶ κρύος].

ΧΟΡΟΣ.

Τί τοῦτ' ἔφευξας; ἔστι μὴ φρενῶν στύγος;

ΚΑΣΑΝΔΡΑ.

Φόνον δόμοι πνέουσιν αἵματοςταγῇ.

ΧΟΡΟΣ.

Καὶ πᾶς; τόδ' ἔξει θυμάτων ἐφεστίων.

ΚΑΣΑΝΔΡΑ.

Ὅμοιος ἀτμὸς ὥσπερ ἐκ τάφου πρόπει. 1270

ΧΟΡΟΣ.

Οὐ Σύριον ἀγλάνισμα δώματιν λέγεις. 1271

ΚΑΣΑΝΔΡΑ.

Ἰὼ ξένοι. 1274

Οὗτοι δυστοίζω θάμνον ὥς ἔρνις δόμῳ 1275

v. 1262, 1263, ordinem qui in libris est, a Heathio et plerisque editoribus inversum, restituit K. — v. 1264 codd. τῶν τε, emend. Auratus. — v. 1266 codd. Φεῦ Φεῦ, versum explevit K. — v. 1267 codd. εἴ τι μὲν, emend. K. — v. 1268 codd. φόβον, emend. Auratus. — v. 1275 codd. ἔρνις φόβῳ, emend. K.

V. 1263. Het koor heeft gezegd, „Uw moed baat u niet, stort

Kassandra.

Hierover oordeel' niemand, die gelukkig is.

Koorleider.

Met roem te sterven, ja, dit geeft den sterv'ling troost.

Kassandra.

Ach vader, wee u! en uw eed'len kind'ren wee!

(Zij wil in het paleis gaan, maar huivert terug.)

Koorleider.

Wat overkomt u, welke schrik drijft u terug?

Kassandra.

Ach, schrikk'lijk, schrikk'lijk! ik verkil en beef van angst.

Koorleider.

Van waar die weeklacht? wat is daar, dat u ontzet?

Kassandra.

Moord, bloedvergieten is in de' adem van dit huis.

Koorleider.

Vat moed! de geur is 't, die van offers tot u komt.

Kassandra.

't Is als een grafvlucht, wat van daar mij tegenwaait.

Koorleider.

Geen Syrisch reukwerk kent gij dezen huize toe.

Kassandra.

Wee, vrienden, wee!

(Zij doet een schrede naar het paleis, doch beeft weder terug.)

Niet nood'loos, als de vogel 't boschjen, wantrouw ik

u in het verderf"; nu antwoordt Kassandra: „Wie gelukkig is, begrijpt dezen moed niet." Het koor hervat, als om haar terug te houden: „Een roemvolle dood is schoon, niet een als gij bereid zijt te ondergaan," wat aan Kassandra den heldendood der haren voordien geest roept. Keek vat V. 1163 anders op: „Ach, nimmer voegt men wie gelukkig is, dit toe."

ἄλλως· λακούση μαρτυρεῖτέ μοι τόδε,
ὅταν γυνὴ γυναῖκός ἀντ' ἐμοῦ θάνῃ,

ἀνὴρ τε δυσδάμκτος ἀντ' ἀνδρὸς πέσῃ.
ἐπιξενούμαι ταῦτα δ' ὡς θανουμένη.

ΧΟΡΟΣ.

ᾠ τλήμων, οἰκτεῖρω σε θεσφάτου μόρου. 1280

ΚΑΣΑΝΔΡΑ.

Ἄπαξ ἔτ' εἰπεῖν ῥῆσιν ἐκ θρήνων θέλα
ἐμὴν· πανχυγὲς Ἥλιου κατεύχομαι 1283
πρὸς ὕστατον Φῶς, τοῦδ' ἐμοῦ τιμαόρου 1285
ἐχθροῦ, Φονεῦσι τοῖς ἐμοῖς τίνειν ὁμοῦ
[δόλους λαθραίους ὥσπερ οὖν ἀλίσκομαι.

Ἰὼ μεγίστου βασιλέως ἀρχηγέτου]
δούλης θ' ἀλούσης εὐμαροῦς χειρώματος. 1286
ἀλλ' εἶμι κειδῶλοισι κωκύσους' ἐμὴν 1272
Ἀγαμέμνονός τε μῆραν. ἀρκείτω βίος. 1273

ΧΟΡΟΣ.

Ἰὼ βρότεια πράγματ'· εὐτυχοῦντα μὲν 1287
σικιὰ τις ἂν τρέψειεν, εἰ δὲ δυστυχῇ,
βολαῖς ὑγρώσων σπόγγος ὥλεσε γραφὴν.

καὶ ταῦτ' ἐκείνων μᾶλλον οἰκτεῖρω πολὺ. 1290

Τὸ μὲν εὖ πράσσειν ἀκρόεστον ἔφυ
πᾶσι βροτοῖσιν·

v. 1276 codd. ἀλλ' ὡς. emend. K. -- θανούση, K. correxit
λακούση. Weilius laudat, sed ἀλλ' ὡς non mutandum esse putat. —
vv. 1281, 1282, 1283 codd. ῥῆσιν ἢ θρήνων θέλω ἐμὸν τὸν αὐτῆς.
ἡλίῳ δ' ἐπεύχομαι πρὸς ὕστατον Φῶς τοῖς ἐμοῖς τιμαόροις
ἐχθροῖς Φονεῦσι κτλ. emend. K. — Hermannus unum versum
excidisse suspicatus est. — Post v. 1285 lacunam duorum versuum
detexit et explevit K. — v. 1286 codd. δούλης θανούσης, emend.
K. — v. 1272 codd. ἀλλ' εἶμι κ' ἐν δόμοισι, emend. K. — Duos
hosce versus, qui in libris post v. 1271 leguntur, hic collocandos,
sequentes quatuor Choro, non Cassandrea, tribuendos esse, primus

Dit huis; getuigt, dat ik dit alles heb voorspeld,
Wanneer een vrouw den dood eens sterft voor mij,
(een vrouw,
Een man eens valt voor de' onspoedvol gehuwden man.
Ik vraag als gast dit, weiger 't niet aan haar, die sterft.

Koorleider.

Gij, arme! ja, 'k heb deernis met uw zienslot.

Kassandra.

Nog eenmaal spreek ik, na mijn klachten, nog een wensch,
Een vloek uit: bij dit stralend licht van Helios,
De laatste stralen van mijn hoeder, van mijn god
En hater, vloek ik hier mijn moord'naars, dat zij saam
Hun arglist boeten, zooals ik voor hen bezwijk.

(Aan de deur van het paleis staande.)

Wee, wee den grooten stededwinger, volk'renvorst,
En mij, slavin, ach, al te lichte moord'naarsprooi!
Het zij! 'k treed binnen; aan de schimmen zij mijn dood
En Agamemnons lot geklaagd! Vaar, leven, heen!

(Zij treedt binnen.)

Koorleider.

O lot des menschen! is 't gelukkig, ach, dan kan
Een schaduw 't gansch verkeer; en, zoo 't onheil wenkt,
Geen vochte spons, die sneller 't schoonst taaf'reel

(verdelgt.

En dit betreur ik meer nog, dan mij 't eerste grieft.

Koor

(de trap naar het tooneel bestijgend om den koning nabij te zijn).

Eerste grijsaard.

In 't bezit van 't geluk is de sterveling nooit
Van het goede verzaad;

vidit Weilius. — v. 1289. Keekius pro ὥλεσε γραφὴν scripsit
ὥλεσεν μόλις. Lectionem, quæ in libris est, retinendam esse censui.

V. 1276. Kassandra voedt vooral twee wenschen: geloof te
vinden en gewroken te worden. — V. 1282. Helios en Apollon
worden hier één gerekend. — V. 1289. Zoo het onheil iemand
overvalt, is alles, wat men in het geluk voor bestendig hield, zooals
roem, eer, liefde, plotseling verdwenen; men kan er dus nooit op
vertrouwen, er zich nooit in verheugen; evenals het tegenwoordige
en de toekomst, wordt ook het verledene eensklaps door het ongeluk
weggevaagd.

δακτυλοδείκτων δ' οὐτις ἀπειπὼν
εἶργει μελάθρον,
„μηκέτ' εἰσέλθης” τὰδε Φωνῶν.

Καὶ τῷδε πόλιν μὲν ἐλεῖν ἔδοσαν 1295
μάκαρες Πριάμου·
θεότιμος δ' οἴκαδ' ἰκάνει.

Νῦν δ' εἰ προτέρων αἶψ' ἀποτίσαι
[σφαγίων στυγερῶν]
καὶ παισὶ θανούσι θανὼν ἄλλων
ποιῶς θανάτων
[τριτάτην] ἄτην ἐπικράναι· 1300

Τίς ἂν ἐξεύξατο βροτῶν ἄσινεῖ
[τέλος ἐς θανάτου]
δαίμονι Φῶναι, τὰδ' ἀκούων;

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

ὦ μοι, πέπληγμαι καίριον δέρης ἔσω.

ΧΟΡΟΣ.

Σίγα· τίς πληγὴν αὐτεῖ καίριος οὐτασμένος;

ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ.

ὦ μοι μάλ' αὔριος, δευτέρων πεπληγμένος. 1305

ΧΟΡΟΣ.

Τοῦργον εἰργάσθαι δοκεῖ μοι βασιλέως γ' οἰμώγματος.

v. 1294 codd. *μηκέτι δ' εἰσέλθης*, emend. Hermann. — v. 1297 codd. *θεοτίμητος*, emend. Weil. — v. 1298 codd. *ἀποτίσει*, emend. K. — Versum sequentem inseruit K. — v. 1299 codd. *καὶ τοῖσι*, emend. K. — v. 1300 codd. *ἄγαν ἐπικρανεῖ* (in Flor. Ven. deest *ἄγαν*), emend. et explevit K. — v. 1301 codd. *τίς ἂν ἐύξατο*, emend. Schneidewin. — Versum sequentem addidit K. —

Wat eig'naar van 't huis, dat aan elk wordt getoond,
Wijst ooit het terug

Met het woord: „Hier gaat gij niet binnen”?

Tweede grijsaard.

Onzen koning verleende der eeuwigen gunst
Dat hij Troja bedwong,
Dat hij keert als een liev'ling der goden;

Derde grijsaard.

Zoo hij nu moet boeten voor 't vroegere bloed
Van het gruwelijk maal,
En, vermoord om den moord aan de kind'ren gepleegd,
Door den moord, die hen wreekt,
Nu den vloek moet voleinden des huizes, —

Vierde grijsaard.

Wat sterv'ling, dit hoorend, beroemt zich dan ooit,
Dat gewis tot zijn dood
Hem nimmer 't geluk zal begeven?
(De grijsaards staan voor de deur van het paleis.)

Agamemnon

(uit het binneste van het paleis).

Wee mij! getroffen! o, die slag drong diep in 't vleesch!

Aanvoerder der eerste rij van het Koor.

Stilte! welk een kreet! wie riep daar, dat hij deerlijk
(werd gewond?)

Agamemnon.

O wee mij, nogmaals! o, een tweede felle slag!

Aanvoerder der derde rij van het Koor.

Dat de daad gepleegd is, blijkt mij uit des konings
(jammerklacht).

v. 1303 codd. *καίριον πληγὴν ἔσω*, emend. K. — v. 1306 particula γ' addita.

V. 1297. Het bloed der kinderen van Thyestes. — V. 1303. Het koor heeft onder de vorige anapesten de trappen naar het tooneel beklommen om in geval van nood den Koning nabij te zijn.

ΧΟΡΟΣ.

Ἄλλὰ κοινωσώμεσθ', ἄνδρες, ἀσφαλῆ βουλευέμεθα.

ΧΟΡΟΣ ὁ α'.

Ἐγὼ μὲν ὑμῖν τὴν ἐμὴν γνώμην λέγω,
πρὸς δῶμα δεῦρ' ἀστοῖσι κηρύσσειν βούην.

ΧΟΡΟΣ ὁ β'.

Ἐμοὶ δ' ὅπως τάχιστα γ' ἐμπέσειν δοκεῖ
καὶ πρᾶγμα ἐλέγχειν σὺν νεορρῦτῳ ξίφει.

1310

ΧΟΡΟΣ ὁ γ'.

Κἀγὼ τοιοῦτου γνώματος κοινῶς ὦν
ψηφίζομαι τι δρᾶν τὸ μὴ μέλλειν δ' ἀκμή.

ΧΟΡΟΣ ὁ δ'.

Ὅρῳ παρέσσι· Φροιμιᾶζονται γὰρ ὡς

τυραννίδος σημεῖα πράσσοντες πόλει.

1315

ΧΟΡΟΣ ὁ ε'.

Χρονίζομεν γάρ. οἱ δὲ τῆς μελλούσης κλέος
πέδοι πατοῦντες οὐ καθεύδουσιν χερσί.

ΧΟΡΟΣ ὁ ς'.

Οὐκ οἶδα βουλῆς ἥστινος τυχὼν λέγω.
τοῦ δρῶντος ἕς τι καὶ τὸ βουλευῆσαι ῥέπει.

ΧΟΡΟΣ ὁ ζ'.

Κἀγὼ τοιοῦτός εἰμ', ἐπεὶ δυσμηχανῶ
λόγοισι τὸν θανόντ' ἀνιστάναι πάλιν.

1320

v. 1307 codd. κοινωσώμεσθ' ἔν πως, emend. K. — v. 1316 codd. οἱ δὲ τῆς μελλούσης κλέος, emend. Hermannus e Tryphone in Waltzii Rhet. 8.741. — v. 1317 codd. πέδον, emend. Hermann. — v. 1319 codd. τοῦ δρῶντός ἐστι καὶ τὸ βουλευῆσαι πέρι, emend. K. Weil laudat, sed mavult τ. δρ. ἔν τι κ. τ. β. πέρι.

Koorleider.

Mannen, op! wat ons te doen staat, zij onmidd'lijk
(overlegd!

(De grijsaards vormen een kring voor de poort van het paleis.)

Eerste grijsaard.

Wat ik het noodigst reken, is, dat wij terstond
De burgers samenroepen naar het koningshuis.

Tweede grijsaard.

Neen, neen, ik oordeel: ras naar binnen, en de zaak
Getoetst, terwijl der moord'naars kling nog druipt van
(bloed.

Derde grijsaard.

Ook ik, beken ik, ben die meening toegedaan;
Ik stem voor hand'len; niet te weif'len is nu plicht.

Vierde grijsaard.

Juist, duid'lijk is het; want een voorspel schijnt hun
(doen,
Alsof zij streefden naar tyrannen-heerschappij.

Vijfde grijsaard.

En wij, wij dralen! Zij, den roem van wijs beraad
Met voeten tredend, gunnen aan de hand geen slaap.

Zesde grijsaard.

Ik ben onzeker, welken raad ik geven moet;
Slechts van wie handelt, is de raad ook van gewicht.

Zevende grijsaard.

Ik zeg hetzelfde, daar het ons onmoog'lijk is,
Den doode weder op te wekken door het woord.

V. 1308. De voor de deur van het paleis, met het gelaat naar de toeschouwers gekeerde grijsaard spreekt het eerst, dan de twee aan weerszijde van den eersten, vervolgens de twee aan weerszijde volgende, enz.; de aanvoerder van het koor, die tegenover den eersten grijsaard staat, sluit de beraadslaging.

ΧΟΡΟΤ δ η'.

Ἡ καὶ βίον τείνοντες ὧδ' ὑπείξομεν
δόμων κηταισχυνηῖσι τοῖσδ' ἡγουμένοις;

ΧΟΡΟΤ δ θ'.

Ἀλλ' οὐκ ἀνεκτὸν, ἀλλὰ κητθανεῖν κρατεῖ·
πεπαιτέρω γὰρ μοῖρα τῆς τυραννίδος.

1325

ΧΟΡΟΤ δ ι'.

Ἡ γὰρ τεκμήρι' ἔστιν; ἐξ οἰωγμάτων
μαντευσόμεσθα τάνδρως ὡς δλωλότος;

ΧΟΡΟΤ δ ια'.

Σάφ' εἰδότας χρὴ τῶνδε θυμοῦσθαι περὶ·
τὸ γὰρ τοπάζειν τοῦ σάφ' εἰδέναι δίχως.

ΧΟΡΟΤ δ ιβ'.

Ταύτην ἐπαινεῖν πάντοθεν πληθύνομεν,
τρανῶς Ἀτρεΐδην εἰδέναι κυροῦνθ' ὅπως.

1330

ΚΑΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

Πολλῶν πάροιθεν καίριως εἰρημένων
τάναντι' εἰπεῖν οὐκ ἐπαισχυνησομαι.
πῶς ἂν τις ἐχθροῖς ἐχθρὰ πορσύνων, φίλοις
δοκοῦσιν εἶναι, πημονὴν ἀρκύσταιτον
φράξειεν ὕψος κρεῖσσόν ἐκπηδήματος;
ἐμοὶ δ' ἄγων ὅδ' οὐκ ἀφρόντιστος πάλλαι

1335

v. 1322 codd. κτείνοντες, emend. Canter. — v. 1326 codd. τεκμηρίοισιν ἐξ, emend. K. — v. 1328 codd. μυθοῦσθαι, emend. E. A. J. Ahrens. — v. 1330 codd. πληθύνομαι, emend. Hartung. — v. 1334 codd. πῶς γὰρ τις, emend. K.

V. 1331. Zoodra Klytaemnestra te voorschijn treedt, verbreken

Achtste grijsaard.

Wat! wij, zoo 't leven rekkend, zouden wijken, laf,
Voor hen, die 't huis onteerden, buigen voor hun macht?

Negende grijsaard.

Neen, niet te dulden! neen, verkieslijk waar' de dood!
Een zoeter lot is 't, dan tyrannenslaaf te zijn.

Tiende grijsaard.

Maar zijn er dan bewijzen? is die noodkreet ons
Een vast getuig'nis, dat de moord bedreven is?

Elfde grijsaard.

De zaak moet blijken, eer de gramschap hand'len mag;
Een los vermoeden is nog ver van 't weten af.

Koorleider.

Met dit gevoelen stemmen wis wij allen in:
Het moet ons blijken, hoe 't met onzen koning staat.

(Op het oogenblik, dat het koor het paleis wil binnendringen, wordt de poort geopend; men ziet op den vloer van het vertrek twee baren naast elkander staan, waarop de lijken liggen van Agamemnon en van Cassandra, elk met een kleed bedekt; ook een zilveren badkuip wordt ontwaard. Klytaemnestra staat aan het hoofdeinde der baren, met een bloedspat op het voorhoofd. De grijsaards scharen zich terstond in een halven kring voor Klytaemnestra.)

Klytaemnestra

(tot de toeschouwers, niet tot het koor, sprekend).

Veel, wat ik vroeger heb gezegd naar de' eisch des tijds,
Herroepend, zeg ik zonder schroom het tegendeel.
Hoe anders zou men aan een vijand, die als vriend
Zich voordoet, vijand blijken, en des onheils net
Hem spannen, hooger dan de koenste sprong hem heft?
Bij dezen kampstrijd was ik reeds voorlang bedacht

der grijsaards voor de deur den kring en scharen zich in een gebogen lijn voor de vorstin. — V. 1332. Naar Grieksch gebruik werden de lijken steeds in het sterfhuis gelijkvloers ten toon gelegd, met de voeten naar de deur gekeerd; zoo denke men de tooneelschikking ook hier.

νίκης σταδαίνας· ἤλθε σὺν χρόνῳ γε μὴν·
ἔστηκα δ' ἐνθ' ἔπαισ' ἐπ' ἐξειργασμένοις.

Οὕτω δ' ἔπραξα, καὶ τὰδ' οὐκ ἀνήσομαι,
ὥς μήτε Φεύγειν μήτ' ἀμύνασθαι μόρον·
ἄπειρον ἀμφίβληστρον, ὥσπερ ἰχθύων,
περιστιχίζω, πλοῦτον εἵματος κακῶν.
παίω δέ νιν δις· καὶ δυοῖν οἰώγματος
μεθῆκεν αὐτοῦ κῶλα· καὶ πεπτωκότι
τρίτην ἐπενδίδωμι, τοῦ κατὰ χθονὸς
Διδὸς νεκρῶν σωτῆρος εὐκταίαν χάριν.

Οὕτω μὲν αὐτῷ θυμὸν ὀργαίνει πτύων·
κακφυσιῶν ἔξεικναι αἵματος ζάλην
βάλλει μ' ἐρεμνὴ ψακᾶδι Φοινίκας δρόσου,
χαίρουσιν οὐδὲν ἥσσαν ἢ διοσδότη
γάνει σπορητὸς κάλυκος ἐν λοχεύμασιν.

Ὡς ὧδ' ἐχόντων, πρέσβος Ἀργείων τόδε,
χαίροιτ' ἄν. εἰ χαίροιτ', ἐγὼ δ' ἐπεύχομαι.
εἰ δ' ἦν πρέποντα σώστρ' ἐπισπένδειν νεκρῷ,
τὰδ' ἄν δικαίως ἦν, ὑπερδίκως μὲν οὖν.
τοσόνδε κρατῆρ' ἐν δόμοις κακῶν ὅδε
πλήσας Ἀργείων αὐτὸς ἐκπίνει μολών.

ΧΟΡΟΣ.

Θαυμάζομέν σου γλῶσσαν, ὥς θρασύτομος,
ἦτις τοιόνδ' ἐπ' ἀνδρὶ κομπάζεις λόγον.

ΚΑΤΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

Πειρᾶσθαι μου γυναικὸς ὥς ἀφράσματος·

ἐγὼ δ' ἀτρέστῳ καρδίᾳ πρὸς εἰδύτας
λέγω· σὺ δ' αἰνεῖν εἴτε με ψέγειν θέλεις
ὅμοιον. οὗτός ἐστιν Ἀγαμέμνων, ἐμὸς
πόσις, νεκρὸς δὲ τῆσδε δεξιᾶς χερὸς
ἔργον, δικαίως τέκτονος. τὰδ' ὧδ' ἔχει.

v. 1338 codd. νίκης παλαιᾶς, emend. K. — v. 1347 codd.
"Αἰδου νεκρῶν, emend. Enger. — v. 1348 codd. οὕτω τὸν αὐτοῦ
θυμὸν ὀργαίνει πεσών, emend. K. — v. 1349 codd. αἵματος
σφαγῆν, emend. K. — v. 1351 codd. οὐδὲν ἥσσαν ἢ διὸς νότῳ

Op zeeke're zege; nu, ten laatste, kwam de dag,
En sta ik, waar ik toestiet, na volbrachte daad.

Ja, ik volvoerde 't, — looch'nen wil ik dit geenszins, —
Zoo, dat geen vlucht noch tegenweer hem baten kon.
Een ruimen mantel snoerde ik, als een visschersnet,
Vast om hem heen, een schitt'rend, rijk gewaad des doods.
En tweemaal tref ik; bij den tweeden stervenskreet
Is 't lichaam macht'loos uitgestrekt. Toen hij daar lag,
Tref ik ten derden male; 'k had dien groet als dank
Den albehoeder, ginds in 't schimmenrijk, gewijd.

Om 's levens kracht dien god te brengen, zwelt zijn borst;
En plots'ling blaast zijn adem 't bloed als regen uit
En treft mij met een donk'ren drup van rooden dauw,
Mij even welkom, als des hemels paar'lend vocht
Aan 't zaaisel, dat zijn enge hulsels zwellend breekt.

(Tot het Koor.)

Zoo is 't! en gij, eerwaarde hoofden dezer stad
Verheugt u, zoo dit u behaagt; ik jubel luid.
Ja, ware 't passend, dankbare offers bij een lijk
Te plengen, 't ware hier gerecht, en meer dan dit;
Want zulk een kelk van vloek en wee, als hij zijn huis
Heeft volgeschonken, drinkt hijzelf teruggekeerd.

Koorleider.

Ik sta verwonderd bij de stoutheid van uw taal,
Dat gij op dezen doode u te beroemen waagt.

Klytaemnestra.

Gij waant, zoo schijnt het, mij een zwakke, schucht're
(vrouw;

Doch met een onverschrokken geest herhaal ik u, —
En of gij 't loven of mij laken wilt, het is
Mij één: „Daar ligt hij, Agamemnon, mijn gemaal,
Als lijk, als 't werk van deze mijne rechterhand,
Die recht deed, toen zij dit volbracht.” Zoo is het, ja!

γῶν. εἰ σπορητὸς, emend. Porson. — v. 1355 codd. εἰ δ' ἦν
πρέποντων ὥστ', emend. K.; iam Martin πρέπον τῷ σώστρ'.

V. 1347. Aan Zeus den Redder werd gewoonlijk de derde beker
gewijd.

ΧΟΡΟΣ.

στρ.

Τί κακόν, ὦ γύναι,
 χθονοτρεφὲς ἔδανόν ἢ ποτὸν
 πασάμεναι ἔνταῃς ἐξ ἄλλας ὄρμενον
 τόδ' ἐπέθου μύσος δαμοθρόους τ' ἀρὰς
 ἀπέδικες; ἀπετάμης, ἀπόπολις δ' ἔσει
 μῖσος ὀμβριμον ἄστοις.

1370

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

Νῦν μὲν δικάζεις ἐκ πόλεως Φυγὴν ἔμοι
 καὶ μῖσος ἀστῶν δημόθρους τ' ἔχειν ἀρὰς,
 οὐδ' ἐν τόδ' ἀνδρὶ τῷδ' ἐναντίον φέρων·
 δε οὐ προτιμῶν, ὥσπερ ἐβότου μόνον,
 μήλων φλεόντων εὐτόκοις νομεύμασιν,
 ἔθυσεν αὐτοῦ παῖδα, φιλάτην ἔμοι
 ὦδιν', ἐπαδὴν Ὀρηκίων ἀημάτων.

1375

Οὐ τοῦτον ἐκ γῆς τῆσδε χρῆν σ' ἀνδρὶ λατεῖν
 μισμαμάτων ἄποιν'; ἐπήκοος δ' ἐμῶν
 ἔργων δικαστὴς τραχὺς εἶ. λέγω δέ σοι,
 τοιαῦτ' ἀπειλεῖν ὡς παρεσκευασμένη
 ἐκ τῶν ὁμίων, χειρὶ νικήσαντ' ἐμοῦ
 ἄρχειν· ἐὰν δὲ τοῦμπαλιν κραίνῃ θεός,
 γνώσει διδασχθεῖς ὑπὲρ γούν τὸ σωφρονεῖν.

1380

1385

ΧΟΡΟΣ.

ἀντιστρ.

Μεγαλόμητις εἶ,
 περίφρονά δ' ἔλακας, ὥσπερ οὖν
 φονολιβεῖ τύχη φρὴν ἐπιμαίνεται
 λίπος ἐπ' ὁμμάτων αἵματος εὖ πρόπειν
 ἀτίστον· ἔτι σε χρὴ στερομέναν φίλων
 τύμματα τύμματα τίται.

1390

v. 1369 codd. ἔνταῃς, emend. Stanley. — codd. ὄρμενον (Farn. ὀρώμενον), emend. Abresch. — v. 1370 codd. ἐπέθου θύος, quam vocem furorem significare contendunt. Keck correxit μύσος. — v. 1371 codd. ἀπέδικες ἀπείτεμες ἄπολις δ' ἔσει. Keckius emendavit: ἄνδικες; ἀποτελεῖς, ἀπόπολις δ' ἔσει, sed Weilius praefert ἀπέδικες ἀπετάμης, ἀπόπολις δ' ἔσει. ἀπόπολις est emendatio Seidlerii. — v. 1376 codd. βότου μόνον, Keckius tuetur; σπόρον tamen ei in mentem venit, Hartung coniecerat γόνον. — v. 1377 Flor. Farn.

Κοορ

(eerste koorhelft).

O vrouw, welk vergif
 Verzwolgt gij, 't zij van d' aard geteeld,
 Of 't zeediep ontveld? Gij draagt roem, ontzind,
 Op zulk gruwelmerk? den volksvloek belacht
 Gij driest? Verworp'ling, beef! ontwijk deze stad,
 Allen burgers een afschuw!

Klytaemnestra.

Mij laadt gij, vonnis strijkend, ballingschap dus op,
 Den haat der burgers en den luiden vloek des volks?
 Doch geen, geen schuld, neen! legt gij dezen man te last,
 Die niets ontziend, alsof een lam der kudde stierf,
 Gelijk een vruchtb're weide er talloos vele fokt,
 Zijn dochter slachtte, mijner weeën dierbaarst kind, —
 Opdat de booze noordenwind bezworen wierd!

Moest hij door u niet uit dit land verbannen zijn
 Ten zoen van zulk een gruwel? Slechts wat ik volbracht,
 Toetst gij gestreng als rechter. Doch dit zeg ik u, —
 Ik, die tot dreigen ben bereid zoo goed als gij, —
 Dat, valt de zege uw hand ten deel, ik uw gezag
 Moet dulden; wordt het anders door een god beschikt,
 Dan leert gij, zij 't ook laat genoeg, bezonnenheid.

Κοορ

(tweede koorhelft).

Gij zijt trotsch van zin
 En overmoedig spreekt gij; ja, het blijkt,
 Dit moordbad verdwaast uw geest; want gij waant,
 Die bloeddrupeel siert u 't voorhoofd en roept
 Geen wraak! De stonde komt, en eens, vriendenloos,
 Boet gij wonde met wonde.

εὐτόκοις, Ven. εὐτόκοις — v. 1379 codd. ἐπαδὴν Ὀρηκίων τε λημάτων, emendd. Karsten et Canter. — v. 1883 codd. παρεσκευασμένης, emend. Wellauer. — v. 1390 codd. λίπος, correxit Porson. — vv. 1390, 1391 Ven. εὐπρέπειαν τίστον, Flor. εὐπρέπει ἀντίστον, Farn. εὐπρέπει ἀτίστον. Keck correxit εὐπρέπειν ἀντίστον, Weil mavult ἀτίστον. — v. 1392 codd. τύμματα τύμματα, emend. Ger. Vossius.

V. 1370. Het gruwelmerk is de bloeddrupeel op het voorhoofd, v. 1350.

ΚΑΤΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

Καὶ μὴν ἀκούεις ὀρκίων ἐμῶν θέμιν·
 μὰ τὴν τέλειον τῆς ἐμῆς παιδὸς Δίκην
 ἀγνὴν Ἑρινύν Σ', αἴσι τόνδ' ἐσφαξ' ἐγώ,
 οὐ μοι μελάθρων ἐλπίς ἐμπατεῖν τίτην
 ἕως ἂν αἴθρη πῦρ ἐφ' ἐστίας ἐμῆς
 Αἴγισθος, ὡς τὸ πρόσθεν εὖ φρονῶν ἐμοί.
 οὗτος γὰρ ἡμῖν ἀσπίς οὐ σμικρὰ θράσους.

1395

[Ὁ δ' αὖ δόμοισι δυσμενῆς ἀνὴρ ὅδε]
 κεῖται, γυναικὸς τῆσδε λυμάντηρ πικρός,
 Χρυσίδων μείλιγμα τῶν ὑπ' Ἰλίῳ·
 ἢ τ' αἰχμάλωτος ἦδε, καὶ τερασκόπος
 καὶ κοινόλεκτρος τοῦδε, θεσφατηλογεῖ
 πιστὴ ξύνευρος· ναυτίλων δὲ σελημάτων
 ἴστον τριβάς. ἄτιμα δ' οὐκ ἐπραξάτην.

1400

1402

1405

Ὁ μὲν γὰρ οὕτως, ἡ δὲ τοι κύκνου δίκην
 τὸν ὕστατον μέλψασα θανάσιμον γόον
 κεῖται Φιλήτωρ τοῦδ', ἐμοὶ δ' ἐπήγαγεν
 εὐθύνῃς παροψώνημα τῆς ἐμῆς χλιδῆς.

1410

ΧΟΡΟΣ.

στρ. α'.

Φεῦ, τίς ἂν ἐν τάχει, μὴ περιᾶδυνος, μὴδὲ δεμνιστήρης,

μόλοι τὸν αἰεὶ Φέρουσ' ἐνῆϊ
 Μοῖρ' ἀτέλευτον ὕπνον, δαμέντος
 Φύλακος εὐμενεστάτου.

1415

v. 1393 codd. καὶ τὴνδ', emend. K. — v. 1395 codd. Ἄτην Ἑρινύν Σ'. Keck correxit ἀγνὴν, quum τῆς παιδὸς Δίκη nunc placata sit; Weil mavult Ἄτην τ' Ἑρινὺν αἴσι κτλ, quibus nominibus una eademque persona indicaretur. — v. 1396 codd. εὖ μοι φόβου μέλαθρον ἐλπίς ἐμπατεῖ, emend. K. — v. 1400. Ante hunc versum unum versum excidisse, demonstrat Keckius, qui lacunam explevit; minus bene Hermannus, lacuna perspecta, post hunc versum novum addiderat. — codd. λυμάντιος, emend. K. — v. 1404 codd. θεσφατηλόγος, emend. K. — v. 1406 codd.

Klytaemnestra.

Neen, neen, ik zeg u met de kracht mijns heil'gen eeds:
 Bij 't recht mijns kinds, bevredigd door dit schuldig bloed,
 En bij den wraakgeest, wien ik dezen heb geslacht,
 Ik ducht niet, dat een wreker ooit mijn huis betreedt,
 Zoolang Ægisthos aan mijn haard het vuur nog boet
 En zooals vroeger mij zijn vriendschap wijden blijft;
 In hem bezit ik steeds een schild van moed en kracht.

Maar deze, vijand van zijn eigen huis en stam,
 Ligt dood, de bitt're krenker dezer echtgenoot,
 Der Chrysesdochters zoete lust voor Ilion;
 En deze krijgsgevang'ne, teekenduidster, ja,
 En bedgenoot hem tegelijk, orakelt hem,
 Naast hem gevlijd nu; trouwens, van het scheepsdek kent
 Het paar de lusten! 't Waardig loon ontving het hier.

(Zij licht des konings lijkkleed op, doch laat het huiverend weder
 vallen; daarna onthult zij Cassandra's lijk.)

Aanschouwt hem hier! en deze, die, gelijk de zwaan,
 Nog eerst haar laatste, 't stervenslied, gezongen heeft,
 Ligt hier, zijn liefste; bij de weelde van mijn lust
 Bracht zij, snel stervend, mij een zoete toespijs aan.

Koor.

De zes in het midden van den halven kring
 staande grijsaards.

Kwame nu, ach! en snel, zonder te groote smart,
 (zonder 't angstige ziekbed,
 Tot mij de dood! bracht hij mij den altoos
 Lieflijken, eeuwigen slaap! Verslagen
 Ligt de trouwe herder daar,

ἴστοτριβός, emend. K. — v. 1410 codd. εὐνῆς, emend. K. — παραψώνημα, emend. Casaubonus. — v. 1413 Φέρουσ' ἐν ἡμῖν, emend. K. — Qui vero putat pronomen omnino tuendum, legat cum Weillio Φέρουσα χῆμιν.

V. 1416. Helena, om wie de tocht naar Troje ondernomen werd. Zij bracht, zie v. 659 en 721, als eene Erinnys verderf aan de Priamiden, thans ook aan de Atriden. De door Keck ingevoegde verzen werken dit denkbeeld uit. Door anderen wordt het bestaan eener belangrijke gaping, die Hermann het eerst aanwees, ontkend.

πολέα τλάντος γυναικὸς διὰ
πρὸς γυναικὸς δ' ἀπέφθιτεν βίον.

τυπ. β'.

Ἰὼ Ἑλένα κατ' ἐπαυμίην
μία τὰς πολλὰς τὰς πάνυ πολλὰς
ψυχὰς ὀλέσας ὑπὸ Τροίᾳ.
Nῦν δὲ τελείαν [σὺ διαφθείρας]
'Αγαμέμνονιαν ἄρκυσιν Ἀτρεΐδης,
ἐγχειρμένην τοῖς ἀσκέυσι
πελέκει κροτάφοις, ἐφάνης δαίμων
πάντολμός τις πανάλωτος.]

στρ. γ'.

Ἦ πολύμνηστον ἐπὶνθίσω αἶμα' ἄνιπτον,
ἐν δόμοισιν Ἑρινὸς
ἐρίδματος θ' ἑλκιδὸς οἰζύς.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

τυπ. δ'.

Μηδὲν θανάτου μοῖραν ἐπεύχου
τοῖσδε βαρυνθείς.
μηδ' εἰς Ἑλένην κότον ἐκτρέψης,
ὡς ἀνδρολέτειρ', ὡς μία πολλῶν
ἀνδρῶν ψυχὰς Δαναῶν ὀλέσας
ἀρκύστατον ἄλγος ἔπραξεν.

ΧΟΡΟΣ.

ἀντιστρ. α'.

Δαῖμον, δὲ ἐμπίπτεις δόμοισι καὶ διφύοισι Τανταλίδαισι,

v. 1416 codd. καὶ πολλὰ. Franz καὶ delevit, Wieseler πολέα
scripsit. — v. 1418 codd. ἰὼ παρανόμους Ἑλένα, emend. K. —
v. 1421. Hic plures versus excidisse, primus indicavit Hermann;
lacunam explevit K. — Hesychius: ἀσκέυσις, ψιλοῖς, ἀπαρσκέυσις.
Αἰσχύλις Ἀγαμέμνονι. Cf. tamen quae disputaverunt Enger in
„Rhein. Mus. f. Philol.“, 1865, p. 252 et Wecklein in Stud. z. Aesch.
1872, p. 143. — v. 1426 codd. πολύμνηστον ἐπὶνθίσω δι' αἶμα'
ἄνιπτον, Hermann ἦ addidit, Wellauer δι' delevit. — v. 1427 codd.
ἥτις ἦν τότε ἐν δόμοις ἕρις ἐρίδματος ἀνδρὸς οἰζύς, emend. K. —

Wien een vrouw vele rampspoeden schiep,
Wien een vrouw thans het leven heeft ontroofd.

(Zij begeben zich onder de volgende anapaesten naar het hoofd-
einde der baar; de koorleider heft het lijkkleed op.)

O Helena, gij met onzaligen naam,
Die alleen, gij alleen, zoo onnoemelijk veel
Voor Troja zielen gevelde hebt!
En die nu dezen zeeg'rijk keerenden held,
Met het moordende net hem omvangend, versloegt,
En de bijl hebt gewet, die de slapen hem trof,
Door geen helm meer beschut, — ja waarlijk, gij werdt
Hem een booze, verderflijke daemon.

Bloedige paarden, onwischbare droppen draagt gij,
Dezer woning een vloekgeest,
In manslag groot, in jam'n'ren juichend!

Klytaemnestra.

Neen, smee om den dood niet, van kommer bezwaard
Door wat gij aanschouwt,
En tref met uw gramschap ook Helena niet,
Als mannenverdelgster, als had zij alleen
Zoo velen doen sterven en eindlijk des nets
Omknellende mazen gevlochten.

Koor.

De zes aan het hoofdeinde der baar staande
grijsaards.

Schrikk'lijke geest, die zwaar Tantalus' huis bezoekt,
(beide telgen des stambooms,

v. 1435 codd. ἀρκύστατον emend. K. — v. 1436 codd. ἐμπίπτεις,
emend. Canter. — codd. διφύοισι, emend. Hermann.

V. 1430. Men kan zich voorstellen, dat onder deze en de volgende
anapaesten van Klytaemnestra zich telkens twee der grijsaards, die het
lijk beschouwd hebben, naar den ingang begeben, waar aan weerszijde
een vat met water (dat van elders aangebracht moest zijn) geplaatst is,
om zich door besprenkeling te reinigen. — V. 1436. Het koor spreekt
den Alastor, den vloekgeest des huizes, toe, dien het aan het hoofd
der lijken in zijne verbeelding aanwezig ziet.

κράτος τ' ἰσόψυχον ἐκ γυναικοῦν
καρδίδηκτον ἐμοὶ κρατύνει,
ἐπὶ τε σώματος δίκην
κόρακος ἐχθροῦ σταθεὶς ἐκνόμας
ὕμνον ὕμνεῖν βοᾷς ἐμοὶ Δίκης.

1440

ΚΑΤΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ἀντισύστ. δ'.

Νῦν δ' ὄρθωσας στόματος γνώμην,
τὸν τριπάχυντον
δαίμονα γέννης τῆσδε κικλήσκων.
ἐκ τοῦ γὰρ ἔρωσ ἀίματολοιχός·
νεῖρη τρέφεται, πρὶν καταλῆξαι
τὸ παλαιὸν ἄχος, νέος ἰχώρ.

1445

ΧΟΡΟΣ.

στρ. ε'.

Ἦ μέγαν οἰκέταις
δαίμονα καὶ βαρύνηνιν αἰνεῖς,
Φεῦ Φεῦ, κακὸν αἶνον ἀτη-
ρᾶς τύχης ἀκορέστου·
ὦδ' ἰὴ διὰ Διδῶ
παναιτίου πανεργέτα.
τί γὰρ βροτοῖς ἄνευ Διδῶ τελεῖται;
τί τῶνδ' οὐ θεόκραντὸν ἔστιν;

1450

1455

σύστ. ζ'.

ὼδ' ἰὼ βασιλεῦ βασιλεῦ,
πῶς σε δακρύσω;
Φρενὸς ἐκ Φιλίας τί ποτ' εἶπω;
Κεῖσαι δ' ἀράχνης ἐν ὑφάσματι τῷδ'
ἀσεβεῖ θανάτῳ
βίον ἐκπνεύσας [ἐρικυδῆ],

1460

v. 1438 τ' addidit Hermann. — codd. ἐκ γυναικῶν, emend. K. — Hartung coniecit ἐκ γυναικός. — v. 1439 codd. καρδίᾳ δηκτόν, emend. Abresch. — v. 1440 codd. ἐπὶ δὲ... δίκην μοι, emend. K. — v. 1441 Ven. Flor. ἐνόμας, Farn. ἐκνόμας. — v. 1442 codd. ὕμνον

't Gelijk gemoed dezer vrouwen toont mij,
't Hart mij verscheurend, uw overheersching.
Als een wreede raaf verheft
Gij bij 't lijk driest uw stem, ja, beweert
't Zegelied aan te heffen krachtens 't recht.

Klytaemnestra.

Thans hebt gij hersteld, wat uw mond had gefaald,
En gij riept wel te recht
Nu den wraakgeest aan, die zich mest door moord!
Want zijn is de dorst, dien hij lescht met bloed;
Of hij zwelle van zucht, — eer 't oudere leed
Is verzacht, steeds blijft hij het voeden.

Koor.

De drie links staande grijsaards.

Waarlijk, gij kent dit huis
Roemend een machtigen, fellen geest toe;
Wee! schrikkelijk verheft uw loflied
onverzadelijk onheil!
En ach! dit leed beschikte Zeus,
die alles werkt, die alles doet!
Want wat gebeurt den sterv'ling buiten Zeus ooit?
Wat ooit tegen den wil der goden?
(Zij begeven zich onder de volgende anapesten naar het hoofd-
einde der lijkbaar.)

O gij, o gij, mijn koning en heer,
Hoe beween ik uw dood,
En hoe uit ik mijn diepe vereering?
Hier ligt gij, verstrikt in de webbe der spin,
En een gruw'lijke moord
Ontroofd' u den adem des levens!
(Zij beschouwen het lijk.)

ὕμνεῖν ἐπεύχεται, emend. K. Cf. scholiasta ad h. l. — v. 1444 codd. τριπάχυντον, em. Bamberger. — v. 1447 codd. νεῖρει, emend. Casaub. — v. 1449 codd. οἴκοις τοῖσδε, emend. K. Weil ἢ μέγαν, ἢ μέγαν οἴκοις, cf v. 1473. — v. 1462 ἐκπνεύων, emend. Hartung, explev. K.

στρ. ζ'.

"Ωμοι μοι κόνταν τάνδ' ἀνελεύθερον
 δολιομόρου δαμείς
 ἐκ χειρὸς ἀμφιτόμῳ βελέμνῃ.

ΚΑΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

σύστ. η'.

Αὐχεῖς εἶναι τόδε τοῦργον ἐμὸν
 [κόνκ ἀρνούμαι·
 μή μοι δ' ἀσεβῇ θάνατον μέμψῃ]
 μὴδ' ἐπιλέξῃς
 Ἀγαμεμνονίαν εἶναί μ' ἄλοχον.
 Φανταζόμενος δὲ γυναικὶ νεκροῦ
 τοῦδ' ὁ παλλιδὸς δριμύς ἀλάστῳρ
 Ἀτρέως χαλεποῦ θοινατῆρος
 τόνδ' ἀπέτισεν,
 τέλεον νεκροῖς ἐπιθύσας.

1465

ΧΟΡΟΣ.

ἀντιστρ. ε'.

Ὡς μὲν ἄνατος εἶ
 τοῦδε φόνου τίς ὁ μαρτυρήσαν;
 πῶ, πῶ; πατρόθεν δὲ συλλή-
 πτωρ γένοιτ' ἂν ἀλάστῳρ.
 βρυάζεται δ' ὁμοσπόροις
 ἐπιρροαῖσιν αἱμάτων,
 μέλας Ἄρης ὅποι δοκεῖ προβαίνων,
 πάχης κούροβόρῳ παρέξει.

1475

1480

ἀντισύστ. ε'.

Ἴδ' ἰδ' βασιλεῦ βασιλεῦ,
 πῶς σε δακρύσω;
 Φρενὸς ἐκ Φιλίας τί ποτ' εἶπω;
 Κεῖται δ' ἀράχνης ἐν ὑφάσματι τῷδ'

v. 1463 codd. δολίῳ μέρῳ, emend. K. — v. 1465. Systema
 explevit K. — v. 1466 codd. μὴδ' ἐπιλεχθῆς, emend. Ger.
 Vossius. Keckius cum Aurato ἐπιλεχθῆς. — v. 1473 codd.
 ἀναίτιος, emend. K. Weil: ὡς μὲν ἀναίτιος εἶ σὺ. Cf. v. 1449. —

Wee! wee mij! smaadvol zie ik u neergevlijd;
 U velde, scherp gewet
 Plots'ling de bijl van verraad en arglist.

Klytaemnestra.

Dit werk is het mijne, verklaart gij hier luid,
 En ik loochen het niet;
 Doch noem dezen dood geen gruw'lijken moord,
 En voed niet den waan,
 Agamemnons gade hier voor u te zien.
 Neen, in de gestalte der vrouw dezes mans
 Heeft d' oude, de felle wreker van 't huis,
 Dien Atreus' gruwel in 't leven eens riep,
 Van hem boete geëischt
 En den man voor de knaapjes geofferd.

Koor.

De drie rechts staande grijsaards.

Niemand, gewis, verklaart
 U bij den moord dezes mans voor schuldloos;
 Neen, neen! doch als helper stond u
 deze vloek des geslachts bij.
 Hij raast met wild gejubel voort
 in stroomen van verwantenbloed,
 Waarheen 't hem lust, en schrijdt gelijk een wurggeest,
 Nu eens 't kinderenmaal hem mestte.
 (Zij begeven zich onder de volgende anapaësten naar het hoofd-
 einde der lijkbaar.)

O gij, o gij, mijn koning en heer,
 Hoe beween ik uw dood,
 En hoe uit ik mijn diepe vereering?
 Hier ligt gij, verstrikt in de webbe der spin,

v. 1477 codd. βιάζεται, emend. Karsten. — v. 1479 codd. ὅποι
 δὲ καὶ προσβαίνων, emend. K. Canter iam προβαίνων — v. 1480
 codd. πάχης, emend. K. Cf. v. 1444. (De voce πάχης vide
 Tzetz. Hist. 9. 305.)

ἀσεβεί θανάτῳ
βίον ἐκπνεύσας [ἐρικυδῆ], 1485

ἀντιστρ. ζ'.

ὦ μοι μοι κοίταν τάνδ' ἀνελεύθερον
δολιομέρου δαμείας
ἐκ χειρὸς ἀμφιτόμῳ βελέμενῳ. 1488

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ἀντισύστ. η'.

οὐτ' ἀνελεύθερον οἶμαι θάνατον
τῷδε γενέσθαι
οὐδὲ γὰρ οὕτις δολίαν ἄτην
οἴκοισιν ἔσθην 1490
ἀλλ' ἐμὸν ἐκ τοῦδ' ἔρνος κερθέν.
τὴν πολυκλυτὸν τ' Ἴφιγενείαν
ἄξιον δράσας ἄξιον πάσχω
μηδὲν ἐν Ἅιδου μεγαλυχείτῳ,
ξίφοδὴλῃτῳ 1495
θάνατῳ τίσας ἅπερ ἔρξεν.

ΧΟΡΟΣ.

στρ. θ'.

Ἀμυχανῶ φροντίδος στερηθεὶς
εὐπάλαιμον μεριμνῶν
ὅππῃ τράπωμαι, πίπνυντος οἴκου.
δέδοικα δ' ἔμβρου κτύπον δομοφάλλῃ 1500
τὸν αἰματηρόν· ψακᾶς δὲ λήγει.
Δίκης ἐπ' ἄλλο πρῶγμα θηγάγει ξίφος
πρὸς Ἄτας θηγάγουσι Μοῖρα.

v. 1489 precedentes duos versus: οὐτ' . . . γενέσθαι male Hermannus alique editores, praecunte Seidler, eieciunt. — codd. οὐδὲ γὰρ οὕτος, emend. K. — v. 1491 codd. ἔρνος ἀερθέν, emend. K., qui praeterea interpunctionem mutavit. — v. 1493 codd. ἀνάξιον δράσας, emend. Hermann. — v. 1496 codd. ἔρξεν, emend. Naber. — v. 1498 codd. εὐπάλαιμον μερίμνῳ, emend. Karsten. — vv. 1502,

En een gruw'lijke moord
Ontroofd' u den adem des levens.
(Zij beschouwen het lijk.)

Wee! wee mij! smaadvol zie ik u neergevlijd;
U velde, scherp gewet,
Plots'ling de bijl van verraad en arglist.

Klytaemnestra.

Geen smaadvol lot, zoo acht ik, viel hem
Ten deel bij den dood;
Want niemand spande de strikken des moords
In zijn huis, dan de spruit,
Die hijzelf bij mij won, en ook zelf heeft gemaaid.
Heeft hij met dit eeuwig bejammerde kind
Gehandeld naar recht, dan leed hij naar recht.
En hij roep' ook in Hades' huis geen wraak,
Want de bijl, die hem trof,
Deed hem boeten geheel naar zijn werken.

Koor.

De zes aan het hoofdeinde der baar in het
midden staande grijsaards.

Ik ben ontdaan, fel geschokt en raad'loos;
't Denken begeeft mij; 'k zie niet,
Waarheen ik mij wend, als het huis ineentorst.
Ik huiver; ha! 't klettert, 't is een stroom van bloed,
Die 't huis ten val brengt; geen drupp'len is dit!
Tot nieuwe wrake wordt het zwaard des rechts gewet
Door 't noodlot, ach! op 's waanzins wetstaal!

(Gedurende de volgende anapæsten keeren de grijsaards allen terug, en vormen weder een halven kring vóór de lijkbaar.)

1503 codd. Δίκη δ' ἐπ' ἄλλο πρῶγμα θήγει βλάβης πρὸς ἄλλαις θηγάγας μοῖρα. Keckius coniec.: ἀκὼν ἐπ' ἄλλο πρῶγμα θηγάγει ξίφος πρὸς Ἄτας θηγάγουσι Μοῖρα, Weilius quaedam mutans praetulit: Δίκης . . . ξίφος κτλ. Iam Karstenus Δίκης . . . βελος.

V. 1502. Er wordt op de wraak van Orestes gedoeld.

ἀντισύστ. β'.

Ἰὼ γὰ γὰ, εἴθ' ἔμ' ἐδέξω,
 πρὶν τόνδ' ἐπιδεῖν ἀργυροτόχου
 δροίτας κατέχοντα χαμεύνην.
 Τίς δ' ὁθάψων νιν; τίς δ' ὁθρηνήσων;
 ἢ σὺ τόδ' ἔρξαι τλήσει, κτείνασ'
 ἄνδρα τὸν αὐτῆς ἀποκωκυῖσαι
 ψυχῇ τ' ἄχαριν χάριν ἀντ' ἔργων
 μεγάλων ἀδίκως ἐπικραῖναι;

ἀντιστρ. γ'.

Τίς δ' ἐπιτύμβιος οἶκος ἐπ' ἀνδρὶ θείῳ
 σὺν δάκρυσιν ἰάπτων
 ἀλαθείᾳ φρενῶν πονήσει;

ΚΑΤΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.
σύστ. ι'.

Οὐ σὲ προσήκει τὸ μέλημ' ἀλέγειν
 τοῦτο· πρὸς ἡμῶν
 κάππεσε, κάτθανε, καὶ καταθάψομεν
 οὐχ ὑπὸ κλαυθμῶν τῶν ἐξ οἴκου,
 [οὐδὲ πολίτας δεῖ παρρηπέρψαι
 πενθητῆρας γοεροῖς θρήνοις.]
 ἀλλ' Ἰφιγένειά νιν ἀσπασίως
 συγάτηρ, ὡς χρὲς,
 πατέρ' ἀντιάσασα πρὸς ὠκύπορον
 πόρθημεν' ἀχέων
 περὶ χεῖρα βαλούσα φιλήσει.

ΧΟΡΟΣ.

ἀντιστρ. δ'.

Ὅνειδος ἦκει τόδ' ἀντ' ὀνειδους,
 δύσμαχά δ' ἔστι κρῖναι·
 φέρει φέροντ'· ἐκτίνει δ' ὁ καίνων.
 μίμνει δὲ μίμνοντος ἐν θρόνῳ Διὸς
 παθεῖν τὸν ἔρξαντα. θεσμῶν γάρ.

v. 1510 codd. ψυχὴν ἄχαριν, emend. Hermann. — v. 1512 codd. τίς δ' ἐπιτύμβιος αἶνος, Keckius coniecit οἶκος. Fortasse praestat οἶκτον (vel αἶνον). — v. 1514 Farn. σὺν δακρύοις, Flor. δακρύοιν, emend. Porson. — v. 1516 codd. μέλημα λέγειν, emend. Karsten. —

O aard! ach, waar' ik besloten in u,
 Eer ik dezen moest zien, zoo ter neder geveld,
 Op den bodem der zilveren badkuip!
 Wie leidt hem ten grave? wie jammert om hem?
 Waagt gij, die uw heer en gemaal hebt gedood,
 Dit te doen, hem een klachte te wijden in d' aard?
 Voor zijn roemvolle daden verwaten zijn schim
 Onheilige hulde te brengen?

Wie zal bij 't graf van den godd'lijken held hem eeren?
 Wie met tranen en klachten
 In waarheid 's harten rouw hem wijden?

Klytaemnestra.

Niet u komt dit toe, niet uwer de zorg
 Hiervoor; door mij
 Zonk hij neder en stierf; ik bestel hem ter aard,
 Doch niet bij 't gewezen der verwanten van 't huis;
 En 't wordt niet geduld, dat der burgeren stoet
 Naar het graf hem geleid' met jamm'rend geklaag;
 Want Iphigenia, zijn kind, zal gewis
 Met betamende vreugd,
 Haren vader ontmoetend bij 't ruischen des strooms,
 Die de schimmen omklotst,
 Met lieflijken kus hem begroeten.

Koor.

De zes in het midden staande grijsaards.

Voor 't oud vergrijp komt dit nieuw'; ontwarring
 Dulden zij niet; zij dragen
 Weer zaad, dat kiemt. Doch de moord'naar boet steeds.
 Zoo lange Zeus blijft gezeteld, blijft van kracht:
 „De dader moet lijden.” Heil'ge wet is 't.

post v. 1519 lacunam, ab Hermanno indicatam, explevit Keckius. — v. 1522 codd. ἀλλ' Ἰφιγένειαν ἴν' ἀσπασίως... Φιλίσσῃ, emend. Stanley. — v. 1530 codd. χρὲν, emend. Schütz.

τίς ἂν γονῶν ἀραῖον ἐκβάλοι δόμων;
κεκόλληται γένους πρὸς ἄψιν.

ΚΑΤΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

ἀντισύστ. ι'.

Ἐς τόνδ' ἐνέβη ξὺν ἀληθείᾳ
χρησμός. ἐγὼ δ' οὖν
ἐθέλω δαίμονι τῷ Πλεισθενιδῶν
ὄρκους θεμένη τάδε μὲν στέργειν,
δύσπλητά περ ἔνθ', ὃ δὲ λοιπὸν, ἴοντ'
ἐκ τῶνδε δόμων ἄλλην γενεάν
τρίβειν θανάτοις αὐθένταισιν·
κτεάνων τε μέρος
θαῖδ' ἐχούσῃ πᾶν ἀπόχρη μοι
μανίας μελάθρων
ἀλληλοφόνους ἀφελούσῃ.

1535

1540

Αἰγισθος.

ᾧ Φέγγος εὐφρον ἡμέρας δικηφόρου.
φαίην ἂν ἤδη νῦν βροτῶν τιμωρὸς
θεοῦς ἀνωθεν γῆς ἐποπτεύειν ἄγῃ
ἰδῶν ὕφαντοῖς ἐν πέπλοις Ἑρινύων
τὸν ἄνδρα τόνδε κείμενον φίλως ἐμοί,
χερὸς πατρός ἐκτίνοντα μηχανάς.
Ἄτρευς γὰρ ἄρχων τῆσδε γῆς, τούτου πατὴρ,
πατέρα θυέστην τὸν ἐμὸν, ὡς τορῶς φράσαι,
αὐτοῦ τ' ἀδελφὸν, ἀμφίλεκτος ἂν κράτει,
ἠνδρηλάτησεν ἐκ πόλεως τε καὶ δόμων.

1545

1550

Καὶ προστρόπαιος ἐστὶν ἡ μοῖρα πάλιν
τλήμων θυέστης μοῖραν ἠύρετ' ἀσφαλή.
τὸ μὴ θανὼν πατρὸς αἰμάξιν πέδον
αὐτόν· ξένια δὲ τοῦδε δύσθεος πατὴρ
Ἄτρευς, προσθύμας μᾶλλον ἢ φίλοις πατρὶ

1555

v. 1532 codd. γονῶν ἴων, emend. Hermann. — v. 1533 codd.
γένος προσάψαι, emend. K. — v. 1535 codd. χρησμέν, emend.
Casaubonus. — v. 1542 codd. ἀπόχρη μοι δ' ἀλληλοφόνους
μανίας μελάθρων, emendd. Erfurdt et Dindorf. — v. 1547 codd.

O, delgd' eens iemand uit dit huis het vloekgewas!
't Omsnoert vast lid voor lid des stambooms.

Klytaemnestra.

Tot zoo verre, tot hem, ging met waarheid saâm
Uw spreuk. Doch ik
Wil thans met den daemon van Plisthenes' stam
Mij verdragend, het nu mij getroosten, hoe zwaar
Dit te torsen ook zij, opdat hij voortaan
Verdwijn' uit dit huis en een ander geslacht
Bezoek' en verdelg' door verterenden moord.
En al blijft van mijn schat
Mij luttel, een niets, — wat het zij, 't is genoeg,
Indien ik dit huis

Zoo bevrijd van den moordenden waanzin.

(Ægisthos is onder de laatste regels van rechts, van de zijde der
stad, met gewapend gevolg opgekomen, en plaatst zich aan het
hoofdeinde van Agamemnons lijkbaar. Klytaemnestra treedt
terug.)

Aegisthos.

O schoone lichtglans dezes dags, die wrake bracht!
Ja, nu erken ik, dat der goden strenge blik
Hierboven toeziet op de gruw'len dezer aard;
In 't lijkkleed, weefsel der Erinnyen, ligt hier, —
't Is wellust voor mijn oogen — deze man gehuld,
En boet de trekken, die zijns vaders hand volbracht.
Zijn vader, Atreus, heerscher in dit land, verdreef
Thyestes, mijnen vader, — duid'lijk zij 't gezegd, —
Zijn eigen broeder, bande, twistend om 't bezit
Der heerschappij, hem uit de stad en 't vaderhuis.

En wederkeerend tot der oud'ren heil'gen haard,
Verkreëg de balling die beloofde veiligheid,
Dat hij niet sterven, met zijn bloed der vaad'ren grond
Niet kleuren zoude; als gastgeschenk bood dezes mans
Godlooze vader vriendlijk aan den mijnen nu, —

ἄχνη, Auratus ἄχνη. Keekius coniecit λάχνη — v. 1558 codd. αὐτοῦ,
emend. Blomfield. — v. 1559 codd. ἢ φίλας emend. K. — Versus
a Schützio et Engero damnatus.

τῷ μὲν κρεουργὸν ἤμαρ εὐθόλῳ ἔγειν
δοκῶν, παρέσχε δαίτα παιδείων κρεῖων.

1560

Τὰ μὲν ποδῆρη καὶ χερσὶν ἄκρους κτένας
ἔστυπ' ἄνωθεν ἀνδρακῆς δατούμενος

ἄσκημ' ὁ δ' αὐτῶν αὐτίκ' ἀγνοίῃ λαβῶν
ἔσθει βορὰν ἄσσωτον, ὥς ὄρεα, γένει.
κᾶπειτ' ἐπιγνοῦς ἔργον οὐ καταίσιον
ῥιμῶξεν, ἀμπίπτει δ' ἀπὸ σφαγῆς ἐρῶν,
μόρον δ' ἄφερτον Πελοπίδαις ἐπεύχεται,
λάκτισμα δειπνοῦ ξυνδίκῳ τιθεῖς Ἄρῃ,
οὕτως δλισθεῖν πᾶν τὸ Πλεισθένης γένος.
ἐκ τῶνδ' εἰ πεσόντα τόνδ' ἰδεῖν πάρα.

1565

1570

Κἀγὼ δίκαιος τοῦδε τοῦ φόνου ῥαφεύς.
τρίτον γὰρ ἔντα μ' ἔτι δυσκαθλίῳ πατρὶ
συνεξαλύνει τυτθὸν ἔντ' ἐν σπαργάνοις·
τραφέντα δ' αὖτις ἡ δίκη κατήγαγεν.
καὶ τοῦδε τᾶνδρὸς ἡψάμην θυραῖα ὦν,
πᾶσαν συνάψας μηχανὴν δυσβουλίας.
οὕτω καλὸν δὴ καὶ τὸ κατθανεῖν ἐμοὶ
ἰδόντα τοῦτον τῆς δίκης ἐν ἔρετιν.

1575

ΧΟΡΟΣ.

Αἴγιτθ', ὑβρίζεις· ἐν κακοῖσι δ' οὐ σέβω
[σεμνόστομόν τε καὶ θρασὺν κόμπον λόγων].
σὺ δ' ἄνδρα τόνδε φῆς ἐκὼν κατακτανεῖν,
μόνος δ' ἐποικτεν τόνδε βουλεύσαι φόνον;
οὐ φημ' ἀλύξεν ἐν δίκῃ τὸ σὺν κάρῃ
δημορριφεῖς, σάφ' ἴσθι, λευσίμους ἄρα.

1580

1581

1582

1584

1585

v. 1560 codd. εὐθύμως ἔγειν, emend. K. — v. 1563 codd.
ἀνδρακῆς κατῆμενος, emend. Wecklein. Keek: κατῆμενῳ.
Casaubonus: κατῆμενοις. — v. 1564 codd. ἄσσημα δ' αὐτῶν,
emend. Dindorf. — v. 1567 codd. ἔν. πίπτει, emend. Canter. —
codd. σφαγῆς, emend. K. — v. 1569 codd. ξυνδίκῳ τιθεῖς ἄρῃ,
emend. K. — v. 1570 codd. ὀλέσθην, emend. K. — v. 1573 codd.
μ' ἐπὶ δέκ' ἑσλίῳ, emend. Schneider. — v. 1579 Farn. ἰδόντι —
v. 1580 codd. ὑβρίζειν ἐν κακοῖσιν οὐ σέβω, emend. K., simul
lacunam post hunc versum, iam viris doctis manifestam, explens.

Den gast meer eerend dan zijn eigen huisgezin, —
Een offermaal, doch zette zonenvleesch hem voor.

Hij gruiet der teenen en der ving'ren leden fijn, —
Aan 't hooger einde 't vleesch verdeelend, man voor

(man, —

Onkenbaar zijn ze. De argelooze neemt zijn deel,
En eet, hier ziet gij 't, wat den huize vloek bereidt.
Doch weldra wordt hem 't gruwelstuk bewust; hij slaakt
Een kreet, valt rugg'lings over, braakt de moordspijs uit,
En slingert op den ganschen stam onmeet'lijk wee,
En roept bij 't omgeschopte maal den geest der wraak,
Dat die aldus 't geheel geslacht verderven moog'.
Om zijn verwensching ziet gij dezen hier geveld.

Ikzelf, ik smeedde dezen moord, en 't was naar recht.
Ja, want ik derde, de een'ge, die mijn vader bleef,
Werd met hem uitgebannen, klein, in winds'len nog;
't Recht zelve voerde mij volwassen hier terug.
En dezen man hier greep ik aan, van buiten af,
Want heel het weefsel dezer list is mijn bedrijf.
Thans zeg ik, sterven ware mij een roem, een lust,
Daar ik nu dezen in het net des rechts aanschouw.

Koor.

Aanvoerder van het linker midden.

Gij pocht, Ægisthos; doch eens lafaards fiere taal
En schett'rend woordgeklater, wekt mij geen ontzag.
Gij dooddet, zegt gij, voorbedachtlijk dezen man;
Alleen beraamdet gij den diepbeklaagb'ren moord?
Nu dan, ik zeg u, voor 't gerecht ontgaat uw hoofd
Den vloek des volks niet, noch, weet dit! de steeniging.

Non bene Hermannus unius versus defectum post v. 1582 suspicatus
erat. — v. 1581 codd. τόνδ' ἔφης, emend. Pauw.

V. 1563. De gastheer zat hooger, of aan 't boveinde der tafel,
sneed het vleesch voor en verdeelde het; hij kon dus, zonder dat
het opgemerkt werd, aan Thyestes zijn bijzonder deel doen toekomen.
Volgens een andere opvatting van den bedorven Griekschen tekst
zaten, naar de wijze van den heldentijd, de gasten elk aan zijn
eigen disch, en waren de verguisde vingerleden boven over Thyestes'
spijs gestrooid, onkenbaar.

ΑΙΓΙΣΘΟΣ.

Σὺ ταῦτα Φανεῖς νεπτέρῃ προσημένιος
κώπη, κρατούντων τῶν ἐπὶ ζυγῷ δορός;
γνώσει γέρων ὦν ὡς διδάσκεισθαι βάρυ,
τῷ τηλικούτῳ σωφρονεῖν εἰρημένον.
δεσμός δὲ καὶ τὸ γῆρας αἶ τε νῆστιδες
δύμι διδάσκουσιν ἐξοχώταται Φρενῶν
λατρομάνταις. οὐχ ὀρθῶς ἔρῳν τάδε;
πρὸς κέντρα μὴ λάκτιζε, μὴ παίσας μογῆς.

1590

ΧΟΡΟΣ.

Γύναις σὺ τοῦδε ἤκουσας ἐκ μάχης μένων
οἰκουρῶς, εὐνὴν ἀνδρῶς αἰσχύνας ἄμα
ἀνδρὶ στρατηγῷ τόνδ' ἐβούλευσας μέρον;

1595

ΑΙΓΙΣΘΟΣ.

Καὶ ταῦτα τάπη κλαυμάτων ἀρχηγενῇ.
'Ορφεῖ δὲ γλώσσω τὴν ἐναντίαν ἔχεις.
ὁ μὲν γὰρ ἦγε πάντ' ἀπὸ Φθογγῆς χαρᾶ,
σὺ δ' ἐξορίνας ἠπίους ὑλάγματι
ἄξει· κρατηθεῖς δ' ἡμερώτερος Φανεῖ.

1600

ΧΟΡΟΣ.

Πῶς δὴ σὺ μοι τύραννος Ἀργείων ἔσει,
ὃς οὐκ, ἐπεὶδὴ τῷδ' ἐβούλευσας μέρον,
δρᾶσαι τόδ' ἔργον οὐκ ἔτλης αὐτοκτόνος;

ΑΙΓΙΣΘΟΣ.

Τὸ γὰρ δολῶσαι πρὸς γυναικὶς ἦν σαφές·
ἐγὼ δ' ὑποπτος ἐχθρὸς ἦ παλαιγενής,
[ὅν ἡλᾶβεῖτ' ἄν· νῦν δ' ἐγὼ κρατῶν δόμων]
ἐν τῶνδε τοῦδε χρημάτων πειράσσομαι
ἀρχεῖν πολιτῶν· τὸν δὲ μὴ πειθάνομαι
ζεύξω βαρεῖαις οὔτι μὴ σείραφόνον

1605

1610

v. 1593 codd. πῆσαις, emend. Hermann. Butler coniecit πταίσας. —
v. 1594 codd. γύναι σὺ, emend. Meineke. — codd. ἐκ μάχης νέον,
emend. Wieseler. — v. 1595 codd. αἰσχύνοισ', emend. K. —
v. 1600 codd. ἠπίους, emend. Pauw. — v. 1602 codd. ὡς δὲ,

Aegisthos.

Wat! gij, gezeten op de laagste roeiersbank,
Gij dreigt den hoog're, die het schip te sturen heeft?
Zoo leer als grijsaard, dat het leeren moeilijk valt,
Wordt op uw jaren u bescheidenheid gelast.
Doch ook aan grijsaards prenten kluisters die wel in,
En hongernepen, wonderartsen voor de ziel,
Onovertrefbaar! Zijt gij ziender oogen blind?
Sla niet de verz'nen op de prikkels; die doen pijn.

Koor.

Aanvoerder van den linkervleugel.

Verwijfde lafaard! gij, die 't keerend leger thuis
Hebt opgewacht en dezès krijgers bed onteerd,
Hebt gij den veldheer met zoo snooden moord belaagd?

Aegisthos.

Ook dit gezegde wordt u wis een tranenbron.
Voorwaar, van Orpheus' tong hebt gij het tegendeel;
Want zijne klanken boeiden alles door genot;
Uw keffen ergert zelfs den zachtste, en slaat welras
Uzelf in boeien; temmen zal u harde dwang.

Koor.

Aanvoerder van den rechtervleugel.

En hoe kunt gij ooit heerscher hier in Argos zijn,
Gij, die den dood van dezen man beraamd hebt, ja,
Maar tot het plegen van de daad den moed niet hadt?

Aegisthos.

Het overromp'len moest de taak der vrouw wel zijn;
Ik ware als erflijk vijand hem verdacht geweest
En hij wis op zijn hoede. Nu beheer ik 't huis,
En met de schatten dezès mans beproef ik hier
Als vorst bewind te voeren. Wie zich stout verzet,
Hem leg ik 't juk op, dat hij aan de lijn niet meer

emend. Hartung. — v. 1607 ab Hermanno additus, qui tamen
scripsit ὥστ' ἡλᾶβεῖτ' ἄν, quod K. correxit.

V. 1592. Aegisthos wijst hierbij op zijn gewapend gevolg.

κριθῶντα πᾶλον· ἀλλ' ὁ δυσφίλης σκότῳ
 λιμὸς ξύνοικος μάλ' ἄκον σφ' ἐπέψεται.

XOPOΣ.

Τί δὴ τὸν ἄνδρα τόνδ' ἀπὸ ψυχῆς κακῆς
 οὐκ αὐτὸς ἠνάριζες, ἀλλ' ἡ συντριβὴς
 χώρας μίαισμα καὶ θεῶν ἐγχαρίων 1615
 ἔκτειν'; Ὀρέστης ἄρ' αὖ περ βλέπει φάος,
 ὅπως κατελθὼν δεῦρο πρεμμενέϊ τύχῃ
 ἀμφοῖν γένηται τοῖνδε παγκρατῆς φονεύς;

ΑἰΓΙΣΘΟΣ.

Ἄλλ' ἐπεὶ δοκεῖς τάδ', ἔρδειν
 (καὶ λέγειν γνώσει τάχῃ 1619
 [ὡς διχοσταντεῖ· ξιφουλκός σ' ἐκβαλὼ κομπασμάτων.

XOPOΣ.

Πῶς σὺ δὴ τλήσει μάχεσθαι
 (καὶ γέροντιν ἄνδρασιν; 1620

ΑἰΓΙΣΘΟΣ.

Ἦ ξίφος βέλτερος κρατίστη καὶ γέροντας νουθετεῖν.

XOPOΣ.

Ἄλλὰ πῶς ξίφος τινάξει χεῖρ ἄνακτος καὶ κακῆς;

ΑἰΓΙΣΘΟΣ.

Εἶα δὴ, φίλοι λοχῖται, τοῦργον οὐχ ἐκὰς τόδε. 1621

XOPOΣ.

Εἶα δὴ, ξίφος πρόκωπον πᾶς τις εὐτρεπίζετω.

v. 1612 codd. σφ' ἐπόψεται, emend. Karsten. — v. 1614 codd.
 ἀλλὰ σὺν γυνῇ, emend. K. — post v. 1619 unum pluresve versus

Als 't weeld'rig veulen dart'le; neen, des hongers neep,
 Gezel van 't kerkerduister, kneedt hem week als was.

Koor.

Aanvoerder van het rechter midden.

Spreek, waarom hebt gij, laf van ziele, dezen man
 Niet zelf verslagen, waarom moest een vrouw, uw boel,
 's Lands goden honend, 't land bezoed'lend met zijn bloed,
 Hem vellen? 'k Meen, Orestes leeft, aanschouwt de zon,
 Opdat hij eenmaal door de gunst van 't lot hier keer'
 En roem verwerve door het dooden van dit paar!

Aegisthos.

Nu, daar gij dit wilt, zoo blijkt u,
 (en terstond, wat wijde kloof
 Tusschen woord en daad is! 't pochen
 (wordt u door mijn kling verleerd.

Koorleider.

Wat! gij waagt het, — gij? — te vechten,
 (en voor grijsaards beeft gij niet?

Aegisthos.

't Zwaard is steeds een beste roede,
 (die ook grijzen wijsheid brengt.

Koorleider.

Maar de hand, die 't zwaard wil zwaaien,
 (moet niet krachtloos zijn en laf.

Aegisthos

(tot zijn volgers).

Op! gereed! mijn wakk're krijgers,
 (want het uur der daad is daar.

Koorleider

(tot de grijsaards).

Op! gereed! het zwaard getrokken!
 (tot den strijd sta ieder pal!

excidisse iamdudum viros doctos non latuit; Keekius compertum
 habens quatuor tetrametros deesse, lacunam explevit.

ΑΙΓΙΣΘΟΣ.

Ἄλλα μὴν καὶ γὰρ πρόκωπος οὐκ ἀναίνομαι θανεῖν.

ΧΟΡΟΣ.

Δεχομένοις λέγεις θανεῖν σε· τὴν τύχην κερπούμεθα.

ΚΑΤΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

Μηδαμῶς, ὦ Φίλιππ' ἀνδρῶν.

(ἄλλα δράσωμεν κακά. 1625

αὐτὰ καὶ τὰδ' ἐξαμῆσαι σπέρματ' ἀστὴνδ' ἑέρως. 1627

πημονῆς δ' ἄλλος γ' ὑπάρχει· μηδὲν αἰματώμεθα. 1626

σάφρονος γνώμης δ' ἀμαρτεῖν

(τὸν κρατοῦντα [πῶς πρέπει];

στεῖχε καὶ σὺ χοῖ γέροντες πρὸς δόμους πεπρωμένους,

τούσδε πρὶν παθεῖν ἀκαιρῶν

(χρῆν τὰδ' ὡς ἐπράξαμεν. 1630

εἰ δέ τοι μόχθων γένοιτο διάλυσις, δεχοίμεθ' ἄν

δαίμονος χηλῇ βαρεῖα διπτυχῶς πεπληγμένοι.

ᾧ ὧδ' ἔχει λόγος γυναικὸς, εἴ τις ἀξιοῖ μαθεῖν.

ΑΙΓΙΣΘΟΣ.

Ἄλλα τούσδε μοι ματαίαν γλῶσσαν ὦδ' ἀκυνθίσται

κακὴ βλαβεῖν ἔπη τοιαῦτα δαίμονος πειρωμένους; 1635

v. 1623 codd. ἄλλα καὶ γὰρ μὴν, emend. Porson. — v. 1624 codd. τὴν τύχην ἐρούμεθα, emend. K. — v. 1627 codd. ἄλλα καὶ τὰδ' ἐξαμῆσαι πολλά δύστηνον ὁ ἔρωσ. Schützius correxit ἑέρως, reliqua Keckius. Non recte Hermannus hunc versum post sequentem πημονῆς κτλ. collocaverat, K. librorum ordinem restituit. — v. 1626 codd. ὑπάρχει et ἡματώμεθα, emend. Aurlatus. — v. 1628 in libris post v. 1635 sic legitur: σάφρονος γνώμης δ' ἀμαρτεῖτον κρατοῦντα, emend. Hermann et v. transposuit; K. explevit. — v. 1629 codd. στεῖχετε δ' οἱ γέροντες, emend. Franz. — codd. πρὸς

Aegisthos.

Ja, ook ik, ik trek het zwaard nu,
(en het sterven ducht ik niet.

Koorleider.

Wat! gij spreekt van sterven? goed zoo!
(gunstig teeken; 't breng' ons heil!

Klytaemnestra

(naar voren tredend).

Neen, geen nieuw, geen ander onheil,
(liefste man, ons nu bereid!

Ach, wat wij tot hier toe maaiden,
(was een oogst, in jamm'ren rijk.

Leeds genoeg is er geleden,
(neen, geen bloed bevestigd' de hand!

Laakbaar is het, zoo een' heerscher
(zich door drift besturen laat.

Ga dus, gij, en ook die grijsaards,
(naar den elk bescheiden haard,

Ja, eer hen een onheil treffe! —
(Wat wij deden, moest gedaan.

Doch zoo 't noodlot waar' bevredigd,
(o, hoe welkom waar' ons dit!

Want de dubb'le klauw der wrake
(trof ons zwaar, tot stervens toe.

Zie, dit is der vrouwe raadsdag;
(dat er elk gehoor aan geef'!

Aegisthos.

Zouden zij, verdwaasd van tonge,
(zóó mij prikk'len met hun schimp,

Zulke vloeken op mij sling'ren,
(vol vertrouwen op 't geluk?

δόμους πεπρωμένους τούσδε | πρὶν παθεῖν. ἔρξαντα καιρὸν (Flor. ἔρξαντες), emend. Weil. — v. 1631 codd. γένειτο τῶνδ' ἄλλος γ' ἐχοίμεθ' ἄν, Hermann δεχοίμεθ' ἄν, Keck διάλυσις. — v. 1632 Ven. Farn. χηλῇ, Flor. χολῇ. — codd. βαρεῖα δυστυχῶς, emend. K. — v. 1634 codd. ἀπανθίσσαι, emend. K. — v. 1635 codd. δαίμονας, emend. Casaubonus.

V. 1632. Op den Alastor wordt bedoeld, door wien thans reeds Iphigenia en Agamemnon gevallen zijn.

ΧΟΡΟΣ.

Οὐκ ἂν Ἀργείων τὸδ' εἶη, Φῶτα προσσάινειν κακόν.

ΑΙΓΙΣΘΟΣ.

Ἄλλ' ἐγὼ σ' ἐν ὑστέραισιν ἡμέραις μέτειμ' ἔτι.

ΧΟΡΟΣ.

Οὐκ ἔαν δαίμων Ὀρέστην δεῦρ' ἀπευθύνη μολεῖν.

ΑΙΓΙΣΘΟΣ.

Οἷδ' ἐγὼ Φεύγοντας ἄνδρας ἐλπίδας σιτουμένους.

ΧΟΡΟΣ.

Τέως σὺ πιαίνου, μιαινών τὴν δίκην, ἐπεὶ πάρα. 1640

ΑΙΓΙΣΘΟΣ.

Ἴσθι μοι δώσω ἀποινὰ τῆσδε μωρίας χάριν.

ΧΟΡΟΣ.

Κόμπασον θαρσῶν, ἀλέκτωρ ὥστε θηλείας πέλας.

ΚΛΥΤΑΙΜΝΗΣΤΡΑ.

Μὴ προτιμήτης ματαίων τῶνδ' ὑλαγμάτων ἐγὼ

καὶ σὺ θήσομεν κρατοῦντε τῶνδε δωμάτων καλῶς.

v. 1640 codd. πρᾶσσε, πιαίνου, emend. K. — v. 1642 codd. ὥσπερ, emend. Scaliger. — v. 1643, 1644 ἐγὼ et καλῶς e

Koorleider.

Zulk een boozen man te vleien,
(past aan Argos' burgers niet.

Aegisthos.

Nu, geloof me, in later dagen
(scherp ik zulk een hoon u in.

Koorleider.

Nimmer, zoo 't geluk Orestes,
(ooit in Argos keeren doet.

Aegisthos.

Ja, ik weet het, voor een balling
(is het hopen daag'lijksch brood.

Koorleider.

Mest terwijl u vet, bezoedel
(t' heilig recht, zoolang het gaat.

Aegisthos.

Weet, eens zult gij duur mij boeten
(voor de driestheid dezer taal.

Koorleider.

Goed zoo, pronk eens met uw veed'ren,
(als de haan voor 't oog der hen.

Klytaemnestra.

Let niet verder op dit keffend
(woordgeschetter; gij en ik
Willen saâm dit huis besturen,
(dat zijn luister heerlijk straal'!

scholiastæ annotatione addita a Cantero et Heathio.

^{Taprobaneus}
 Pelops x Hippodameia Akreus doodt de zonen van Thyestes
 Akreus Thyestes x Pelopea
 Registhus Pelopea x Akreus Aegisthus
 Agamemnon x Menelaos x Helena
 Clytemnestra x Aegisthus
 Tyndareus
 Helena Clytemnestra

CORRIGENDA.

Pag. 8. V. 160. post τυχόν adde punctum.

" 19. V. 455. scribe 'Ιλίου.

" ead. annot. ad v. 433. scribe 'Ιλ.

" 27. V. tert. post 630. scribe Φέγγος. — sequitur v. 631, non v. 361.

" 51. annot. ad v. 1194. scribe ἄδου.

" 54. V. 1248. scribe ἐν θεῶν κρίσει.

